



T.C.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı

Takı Tasarımı Programı

**MODA VE TAKI MÜCEVHER ETKİLEŞİMİNİN
19. VE 20. YY. BAĞLAMINDA İRDELENMESİ**

Sebahat YAVUZ BALCI

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Çimen BAYBURTLU

İstanbul, 2023

**MODA VE TAKI MÜCEVHER ETKİLEŞİMİNİN 19. VE 20. YY.
BAĞLAMINDA İRDELENMESİ**

Sebahat YAVUZ BALCI

Takı Tasarımı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ
2023

Sebahat YAVUZ BALCI tarafından hazırlanmış ve 17.07.2023 tarihinde sunulmuş “MODA VE TAKI MÜCEVHER ETKİLEŞİMİNİN 19. VE 20. YY. BAĞLAMINDA İRDELENMESİ” başlıklı tez Plastik Sanatlar Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Çimen BAYBURTLU
Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Sibel KILIÇ

Kuyumculuk ve Mücevher
Tasarımı Bölümü,
Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Çimen BAYBURTLU

Kuyumculuk ve Mücevher
Tasarımı Bölümü,
Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Leyla ULUSMAN

Takı Tasarımı Bölümü,
Altınbaş Üniversitesi

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak bütün şartları sağladığını beyan ederim.

Tezin Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne teslim tarihi: ____ / ____ / ____

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

Sebahat YAVUZ BALCI

ÖNSÖZ

Tez çalışmamı hazırladığım süre boyunca bana yol gösteren ve desteğini esirgemeyen, her koşulda yardımcı olmaya çalışan Doç. Dr. Çimen BAYBURTLU hocama ve her zaman yanımda olan değerli eşim Erdinç BALCI'ya desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.



ÖZET

MODA VE TAKI MÜCEVHER ETKİLEŞİMİNİN 19. VE 20. YY. BAĞLAMINDA İRDELENMESİ

YAVUZ BALCI, Sebahat

Yüksek Lisans, Plastik Sanatlar Anabilim Dalı, Altınbaş Üniversitesi

Danışman: Doç. Dr. Çimen BAYBURTLU

Tarih: Temmuz/2023

Sayfa: 200

Moda ve takı/mücevher, insanların kişisel ifade ve estetik anlayışlarını yansıtan önemli unsurlar olmuştur. Bu iki unsuru bir araya getiren moda ve takı/mücevher etkileşimi, yüzyıllar boyunca toplumlar üzerinde derin etkiler bırakmış sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlere katkıda bulunmuştur.

19. ve 20. yüzyıllarda moda ve takı/mücevher etkileşimi sanayi devrimi, teknolojik ilerlemeler, kültürel değişimler ve toplumsal dönüşümlerin hız kazandığı dönemler olarak ön plana çıkmaktadır. Moda ve takı/mücevher, bu değişimlerin bir yansıması olarak yeni anlamlar kazanmış ve toplumların yaşam tarzlarını ve değerlerini etkilemiştir. Bu bağlamda moda trendlerinin evrimi, takı/mücevher tasarımlarının değişimi ve bu süreçteki etkileyici faktörler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca moda ikonları, ünlüler, sosyal elit ve moda endüstrisi aktörlerinin moda ve takı/mücevher trendlerini şekillendirdiği görülmektedir.

Moda ve takı/mücevher kavramlarının sadece estetik bir ifade aracı olmanın ötesinde toplumsal, kültürel ve tarihsel bir fenomen olarak da değerlendirilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Mücevher, Takı, Giysi, Moda, Moda ve Takı İlişkisi.

ABSTRACT

THE INTERACTION BETWEEN FASHION AND JEWELLERY IN THE CONTEXT OF 19TH AND 20TH CENTURY

YAVUZ BALCI, Sebahat

M.A., Plastic Arts Department, Altınbaş University,

Supervisor: Assoc. Dr. Cimen BAYBURTLU

Date: July/2023

Pages: 200

Fashion and jewellery have been important elements reflecting people's personal expression and aesthetic understanding. Bringing these two elements together, the interaction of fashion and jewellery/jewellery has had a profound impact on societies for centuries and contributed to social, cultural and economic changes.

In the 19th and 20th centuries, the interaction of fashion and jewellery/jewellery stands out as a period of industrial revolution, technological advances, cultural changes and social transformations. Fashion and jewellery have gained new meanings as a reflection of these changes and have affected the lifestyles and values of societies. In this context, it focuses on the evolution of fashion trends, the change of jewellery/jewellery designs and the influencing factors in this process. In addition, it is seen that fashion icons, celebrities, social elite and fashion industry actors shape fashion and jewellery trends.

It is important to consider fashion and jewellery not only as a means of aesthetic expression but also as a social, cultural and historical phenomenon.

Keywords: Jewellery, Jewellery, Clothes, Fashion, Fashion and Jewellery Relationship.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	vii
ABSTRACT	vii
ŞEKİL LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
2. MODA VE GİYİŞİ	3
2.1 MODA KAVRAMI	9
2.1.1 Moda'nın Tanımı.....	10
2.2 MODA'NIN TARİHÇESİ	14
2.2.1 1900'lü Yıllarda Moda	17
2.2.2 1910-1920'li Yıllarda Moda.....	18
2.2.3 1930-1940'lı Yıllarda Moda.....	23
2.2.4 1950-1960'lı Yıllarda Moda.....	26
2.2.5 1970'li Yıllarda Moda	34
2.2.6 1980'li Yıllarda Moda	36
2.2.7 1990'lı Yıllarda Moda	39
2.2.8 2000'li Yıllarda Moda	45
2.2.9 2020'li Yıllarda Moda	52
2.3 MODA KURAMLARI	68
2.3.1 Tabana İnme ya da Sınıf Farklılığı Kuramı	68
2.3.2 Kolektif Seçim Kuramı	69
2.3.3 Kitle Pazarı Kuramı.....	70
2.3.4 Alt Kültür Etkisi Kuramı(Tavana Tırmanma).....	70
3. TAKI/MÜCEVHER.....	71

3.1	TAKI/MÜCEVHER KAVRAMI.....	71
3.1.1	Takının Tanımı.....	72
3.2	TAKININ TARİHÇESİ.....	79
3.2.1	1900-1950’li Yıllarda Takı/Mücevher.....	88
3.2.2	1950-2000’li Yıllarda Takı/Mücevher.....	96
3.2.3	2000-2020’li Yıllarda Takı/Mücevher.....	109
3.3	TAKI ÇEŞİTLERİ.....	113
3.3.1	Yüzük.....	113
3.3.2	Kolye.....	115
3.3.3	Bilezik.....	116
3.3.4	Küpe.....	117
3.3.5	Broş.....	118
3.3.6	Baş Takıları.....	119
4.	TAKI/MÜCEVHER VE MODA ETKİLEŞİMİ.....	121
4.1	DIOR.....	121
4.2	DOLCE&GABBANA.....	128
4.3	CHANEL.....	144
4.4	GUCCI.....	149
4.5	MARNI.....	152
4.6	PRADA.....	157
4.7	ZIMMERMAN.....	160
4.8	ZUHAİR MURAD.....	164
4.9	MOSCHINO.....	169
5.	SONUÇ.....	176
	REFERANSLAR.....	179

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1: Küçük Kadınlar, Kostüm Tasarımı Jacqueline Durran, 2019	4
Şekil 2.2: Vişne Bahçeleri, Kostüm Tasarımı Gökçe Şener, 2021	4
Şekil 2.3: WGSN x Coloro İlkbahar/Yaz, 2025 Renk Paleti, Temel Renkler.....	6
Şekil 2.4: Saray Sunum Elbisesi, Charles Frederick, Worth Moda Evi, Moyse’s Hall Müzesi	7
Şekil 2.5: Saten Elbise, David Arky, 1880 Ortaları, New York Şehir Müzesi	7
Şekil 2.6: Düğün Elbisesi, Worth Moda Evi, Fransa, 1896, Metropolitan Sanat Müzesi	8
Şekil 2.7: Düğün Elbisesi Omuz Büzgülü Detayı, Worth Moda Evi, Fransa, 1896, Metropolitan Sanat Müzesi	8
Şekil 2.8: Düğün Elbisesi Ön Beden Nakış Ve Yaka İnci İşleme Detayı, Worth Moda Evi, Fransa, 1896, Metropolitan Sanat Müzesi	8
Şekil 2.9: Düğün Elbisesi Kol Düğme Detayı, Worth Moda Evi, Fransa, 1896, Metropolitan Sanat Müzesi	8
Şekil 2.10: Çorba Elbise (The Souper Dress), Campbell Soup Company, 1966– 67.	11
Şekil 2.11: Çizgi Roman Desenli Pardösü, Prada SS 2018	11
Şekil 2.12: Orta Çağ Boyunca Giysiler Sosyal Statünün Bir Göstergesi Olarak Kullanılmıştır	12
Şekil 2.13: 18. Yüzyıl Üst Sınıf Erkek Giysisi.....	12
Şekil 2.14: Maggie Orth, Ateşböceği Elbise ve Kolye, 1998.....	13
Şekil 2.15: Diana Eng, Soundie, Kapşonlu Sweatshirt	13
Şekil 2.16: Balenciaga, “Prenses, (Infanta Dress)”, 1939	14
Şekil 2.17: Christian Dior, “Yeni Görünüm”, 1947	14
Şekil 2.18: Akhenaton ve Nefertiti	16
Şekil 2.19: 1900’den 1910’a Kadar Olan On Yıl Boyunca Kadın Modasının Görünümü..	17
Şekil 2.20: Paul Poiret, Süslü Elbise Kostümü, 1911	18

Şekil 2.21: Paul Poiret, Gece Elbisesi, 1912	18
Şekil 2.22: Fransız Femina dergisinde yer alan bir illüstrasyon, 1911.....	19
Şekil 2.23: Gabrielle Chanel, Akşam Kıyafeti, İpek, 1925	20
Şekil 2.24: Jeanne Lanvin, Stil Elbisesi, İpek, Cam Boncuk, Sonbahar/Kış 1926-27	21
Şekil 2.25: Suzanne Lenglen'in Tenis Kıyafeti.....	22
Şekil 2.26: 1920'den 1930'a Kadar Olan On Yıl Boyunca Kadın Modasının Yan Yana Bir Görünümü.....	23
Şekil 2.27: 1930'dan 1940'a Kadar Olan On Yıl Boyunca Kadın Modasının Yan Yana Bir Görünümü.....	24
Şekil 2.28: Madeleine Vionnet, Gece Elbisesi, 1924	24
Şekil 2.29: Madeleine Vionnet, Gece Elbisesi, 1938	24
Şekil 2.30: Gündüz Kıyafeti, 1930'lu Yıllar	25
Şekil 2.31: Jean Harlow, Adrian Tasarımı Beyaz Elbisesiyle, 1933	26
Şekil 2.32: Joan Crawford, Letty Lynton'ın Ünlü Elbisesiyle, 1932	26
Şekil 2.33: Greta Garbo, 1932	26
Şekil 2.34: Marlene Dietrich, 1933	26
Şekil 2.35: Bette Davis, 1930	26
Şekil 2.36: Batı Trendlerinden Esinlenen Elbiseler, 1950.....	27
Şekil 2.37: Genç Giyim Tarzı, 1950.....	28
Şekil 2.38: Christian Dior, "Kokteyl Elbisesi (Partie Fine)", 1951	28
Şekil 2.39: Jacques Fath, Akşam Ceket, 1950-1954	28
Şekil 2.40: Pierre Balmain, Takım elbise, 1950	28
Şekil 2.41: Christian Dior, H Serisinden Seladon Bir Takım Elbise, 1954.....	29
Şekil 2.42: Givenchy, Etek Ceket (Takım), 1960.....	32
Şekil 2.43: Kennedy, Lacivert Etek Ceket (Takım), 1961	32
Şekil 2.44: Jacqueline Kennedy, A Kesim Elbise, 1962	32

Şekil 45: Balenciaga, Kokteyl Elbisesi, 1962	33
Şekil 2.46: Yves Saint Laurent, 1972	35
Şekil 2.47: Farrah Fawcett, 1976.....	35
Şekil 2.48: Unisex, 1972	35
Şekil 2.49: Pantolonlar, 1970	36
Şekil 2.50: Çok Katmanlı Hippi ve Retro Tarzı, 1970	36
Şekil 2.51: Punk Modası, 1980'ler	36
Şekil 2.52: Issey Miyake, Alışılmadık Drapeler, İlkbahar/Yaz Koleksiyonu, 1982	37
Şekil 2.53: Lady Diana, Catherine Walker'ın Puantiyeli kitsch takımı, 1983	38
Şekil 2.54: Lady Diana, Kareli Palto 1985.....	38
Şekil 2.55: Lady Diana, Pötikareli Pantolon, 1986	38
Şekil 2.56: Ines de la Fressange Chanel, İlkbahar/Yaz 1984 Defilesi.....	38
Şekil 2.57: Chanel İlkbahar/Yaz 1986 Defilesi	38
Şekil 2.58: Chanel, Sonbahar/Kış 1985-1986 Defilesi.....	38
Şekil 2.59: Chanel, Houtre Couture 1987-1988 Sonbahar Kış Koleksiyonu	39
Şekil 2.60: Chanel, 1987 İlkbahar Yaz Koleksiyonu	39
Şekil 2.61: Vogue, Moda Dergisi, 1990	40
Şekil 2.62: Vogue, Moda Dergisi, 1993	40
Şekil 2.63: Moda Dergisi Kapağı, 1995 (Mayıs).....	40
Şekil 2.64: Perry Ellis, Anna Sui ve Christian Francis Roth'un İlkbahar Defilesi, 1993 ...	40
Şekil 2.65: Naomi Campbell and Kristen McMenamy, December 1992	41
Şekil 2.66: Marc Jacobs, "Topluluk, (Ensemble), Amerikan, İlkbahar/Yaz, Metropolitan Sanat Müzesi, 1993	41
Şekil 2.67: Marc Jacobs, "Topluluk, (Ensemble), İlkbahar/Yaz 1993	41
Şekil 2.68: Mona May, Alicia Silverstone ve Stacey Dash, Clueless Filminde, 1995.....	42

Şekil 2.69: Gianni Versace, Gece Elbisesi, Metropolitan Sanat Müzesi, 1996.....	42
Şekil 2.70: Helmut Lang. Astro Moto ceket, Sonbahar/Kış 1999	43
Şekil 2.71: Miuccia Prada, Takım, 1998	44
Şekil 2.72: Dries Van Noten, Boho, 1999	44
Şekil 2.73: “Before Minus Now” İlkbahar/Yaz, Londra, 2000	46
Şekil 2.74: “Echoform”, Sonbahar/Kış, Londra, 2000	46
Şekil 2.75: Iris Van Herpen, Elbise, Üç Boyutlu Baskı Teknolojisi, 2013	47
Şekil 2.76: Kim Kardashian, 2006.....	49
Şekil 2.77: Parlak Renkli Trençkot, Tom Ford, Saint Laurent, Sonbahar Hazir Giyim, 2001	50
Şekil 2.78:Günlük Giyim, Sweetface. Hazir Giyim, Sonbahar, 2005	50
Şekil 2.79: Kargo Pantolonlar, 2000’li Yıllar.....	50
Şekil 2.80: Tibi, Mugler, Nina Ricci, Alexander McQueen, Kot Ceket, 2018	50
Şekil 2.81: Jennifer Lopez, 2008.....	51
Şekil 2.82: Rihanna, Karl Lagerfeld, 2008.....	51
Şekil 2.83: Rihanna, 2005	51
Şekil 2.84: Valentino, Mont, İlkbahari, PVS, 2018.....	51
Şekil 2.85: Chanel, Yağmurluk ve Ayakkabı, PVS, Paris Moda Haftası, S/S 2018	51
Şekil 2.86: Miu Miu, Elbise, Sonbahar/Kış, 2018-2019	52
Şekil 2.87: Dior, Etek ve Padesü, Sonbahar/Kış, 2018-2019	52
Şekil 2.88: Alexander McQueen, Pelerin, Sonbahar/Kış, 2018-2019	52
Şekil 2.89: Burberry, Yüz Maskesi, 2020	53
Şekil 2.90: Saint Laurent, Hermes, Isabel Marant, “Hotpants, (Ateşli Pantolonlar), 2020 .	53
Şekil 2.91: Louis Vuitton, 70’lerin Yakası Ceket, 2020	54
Şekil 2.92: Fendi, Duvar Kağıdı Baskılı, Şortlu Takım, 2020	54

Şekil 2.93: Fendi, Tığ İşi Bluz-Etek, 2020	54
Şekil 2.94: Bottega Veneta, Hermes, Bottega Veneta, Çok Renkli Vegan Deri Giysiler, 2020	54
Şekil 2.95: Stine Goya, Siyah Beyaz Puantiyeli Giysi, 2020	55
Şekil 2.96: Sportmax, Ceket ve Bermuda Takım, 2020	55
Şekil 2.97: Louis Vuitton, Saint Laurent, Maxmara, Yelek, Yüksek Belli Pantolon ve Bermudalı Takımlar, 2020.....	55
Şekil 2.98: Armani, Victoria Beckham, Chanel, Fırfırlı Giysiler, 2020.....	56
Şekil 2.99: Alexandrer MacQueen, Güçlü Yakalar, Sonbahar/Kış 2020-2021.....	56
Şekil 2.100: Chloé, Bohem Tarzı Giysi, Sonbahar/Kış 2020-2021.....	56
Şekil 2.101: Prada, Fırfırlı Bluz, Sonbahar/Kış 2020-2021	56
Şekil 2.102: Givenchy, Pelerin, Sonbahar/Kış 2020-2021	57
Şekil 2.103: Miu Miu, Deri Pardösü, Sonbahar/Kış 2020-2021	57
Şekil 2.104: Jill Sander, Giysilerde Saçak Kullanımı, Sonbahar/Kış 2020-2021	57
Şekil 2.105: Celine, Kadife Elbise, Sonbahar/Kış 2020-2021	57
Şekil 2.106: Maison Margiela, Maksi Mont, Sonbahar/Kış 2020-2021.....	57
Şekil 2.107: Chloé, Bottega Veneta, Prada via GoRunway, Beyaz Atletler, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	58
Şekil 2.108: Valentino, Gece Elbisesi, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	58
Şekil 2.109: Gucci via GoRunway, Liseli Kız Tarzı, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	59
Şekil 2.110: Dior via GoRunway, Korseli Balo Elbisesi, Sonbahar-Kış 2022-2023	59
Şekil 2.111: Michael Kors, Sahte Kürk, Sonbahar-Kış 2022-2023	59
Şekil 2.112: Supriya Lele, Diesel, Givenchy via GoRunway, 2000’li Yıllara Geri Dönüş, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	60
Şekil 2.113: Marine Serre, Patchwork Ekose Elbise, Sonbahar-Kış 2022-2023	60
Şekil 2.114: Dior, Moturcu Ceket, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	60

Şekil 2.115: Diesel, Mini Etek, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	60
Şekil 2.116: Dolce & Gabbana, Kırmızı Vinil Palto, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	61
Şekil 2.117: Alaïa, Siyah Vinil elbise, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	61
Şekil 2.118: Dior, Tulum, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	61
Şekil 2.119: Diesel, Kargo Pantolon, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	62
Şekil 2.120: Y/Project, Optik Yanılsama, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	62
Şekil 2.121: Off-White (İbrahim Kamara's debut collection), ÜçBoyutlu Çiçekli Elbise, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	62
Şekil 2.122: Gucci, Altın Renkli Ceket, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	63
Şekil 2.123: Dolce & Gabbana via GoRunway, Gotik Tarzı Giysi.....	63
Şekil 2.124: Versace, Moturcu Ceket, Sonbahar-Kış 2022-2023	63
Şekil 2.125: Hermès, Kroşe Yelek, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	64
Şekil 2.126: Blumarine, Denim Elbise, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	64
Şekil 2.127: Givenchy, Saçaklı Tulum, Sonbahar-Kış 2022-2023	64
Şekil 2.128: Louis Vuitton, Zimba ve Kuş Gözlü Elbisei Sonbahar-Kış 2022-2023	65
Şekil 2.129: Saint Laurent par Anthony Vaccarello, Transparan Giysi, Sonbahar-Kış 2022-2023	65
Şekil 2.130: Miu Miu, Cepli Şort, Sonbahar-Kış 2022-2023.....	65
Şekil 2.131: Valentino via GoRunway, Pırıltılı Gece Elbisesi, Sonbahar-Kış 2022-2023...	66
Şekil 3.1: Genç Hans Holbein, “Bir Kadının Portresi”, 28.3 x 23.2 cm., Meşe Üzerine Yağlıboya, 1540-1545	73
Şekil 3.2: Kraliçe Alexandra, Kolye, 1887.....	73
Şekil 3.3: Broş, “Arı motifli”, Gümüş Kaplı 18 Ayar Altın, Opal ve Pırlanta, Fransa	74
Şekil 3.4: Broş, “Art Deco”, Pırlanta, Kültür İncisi, Platin ve Beyaz Altın, Safir, Yakut, Zümrüt	74

Şekil 3.5: Daniel Simon/Gamma-Rapho, Giyilebilir Takı, Schiffer Chanel Sonbahar/Kış 1990-1991 Defilesi.....	74
Şekil 3.6: Victor Virgile/Gamma-Rapho, Giyilebilir Takı, Christy Turlington Chanel Haute Couture İlkbahar/Yaz 1993 Defilesi.....	74
Şekil 3.7: Smarty Yüzük.....	76
Şekil 3.8: Memi Akıllı Bileklik	76
Şekil 3.9: Akıllı Kolye.....	76
Şekil 3.10: Cuff Şirketi, Kolye, Kişisel Güvenliği vurgulayan Giyilebilir Teknoloji.....	78
Şekil 3.11: Cuff Şirketi, Aksesuar Serisi, Giyilebilir Teknoloji.....	78
Şekil 3.12: Küpenin Arkası ve Önü, Yaklaşık 1775-1790	83
Şekil 3.13: Pırlanta ve Zümrüt Girandole Kolye, Yaklaşık 1780.....	83
Şekil 3.14: Aşık Gözü Broşu, Yaklaşık 1800	83
Şekil 3.15: Bilezik, Viktorya Dönemi, Pırlanta, Kobalt Mavisi Mine, 1840	84
Şekil 3.16: Küpe, Viktorya Dönemi Kobalt Emaye Pırlanta.....	84
Şekil 3.17: Kolye, Viktorya Dönemi Güvercin & Zeytin Dalı.....	84
Şekil 3.18: Çiçek Demeti Formunda Broş, Yaklaşık 1850, Victoria ve Albert Müzesi, Londra	85
Şekil 3.19: Çelenk Broş, Edward Dönemi Pırlanta ve Doğal İnci	86
Şekil 3.20: Kurdele Formunda Yay Broşu, Edward Dönemi	86
Şekil 3.21: Kolye, Pırlanta, İnci, Edward Dönemi, Yaklaşık 1900	86
Şekil 3.22: Nelson Dawson (Gümüş İşçiliği), Edith Dawson (mine), Üç Parçalı Orta Panelli Toka, Yaklaşık. 1900.....	87
Şekil 3.23: Tavuskuşu Kolye-Broş (Detay), C.R. Ashbee Tarafından Tasarlanmış, Guild of Handicraft Tarafından Üretilmiştir, Yaklaşık 1900, Victoria ve Albert Müzesi, Londra ...	87
Şekil 3.24: Henri Vever, Peri Motifli Broş/Kolye, Pique-À-Jour Mineleme, 1900	90
Şekil 3.25: Rene Lalique, Broş, Altın, Mine, Elmas, 1897-1899.....	90

Şekil 3.26: Hatıra Broşu, Art Deco Stili, 1937, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1937.	91
Şekil 3.27: Broş, Zümrüt, Kültür İncisi, Lake ve Pırlanta Omuz Broşu, Art Deco Stili, Yaklaşık 1925	91
Şekil 3.28: Paul Brandt, Emaye Kol Düğmeleri, Art Deco Stili, Yeşil, beyaz ve Siyah Mine, 18 Ayar Altın, Yaklaşık 1930.....	91
Şekil 3.29: Alexander Calder, İsimsiz, Pirinç Kolye, 1939.....	92
Şekil 3.30: Pablo Picasso, Madoura Gümüş Kolye Ucu, Arka Yüzünde Pablo Picasso İmzalıdır, 1940	92
Şekil 3.31: Retro Tarzı, Bileklik, Broş, Yüzük, Kol Saati, Yaklaşık 1940	94
Şekil 3.32: Vintage Pırlanta Gırdap Salkım Kokteyl Yüzüğü, Platin, Yaklaşık 1940	95
Şekil 3.33: Retro Yakut Kokteyl Yüzüğü, 18 Ayar Altın Yaklaşık 1940	95
Şekil 3.34: Kalp Takılardan Oluşan Bir Seçki, Life Dergisi, 1941	96
Şekil 3.35: Coro, “Duette” Broş Örnekleri.....	96
Şekil 3.36: Bayan Thornton’un Taktığı “Coro” Broş, 1947.....	96
Şekil 3.37: Siyah Beyaz Takı Stilleri, 1960’lı Yıllar.....	97
Şekil 3.38: 1960’lı Yıllardan İlham Alınan Plastik Bilezik	97
Şekil 3.39: Wendy Ramshaw ve David Watkins, Küpeler, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1966.....	97
Şekil 3.40: Pop Art ve Op Art Takılar, 1960’lı Yıllar.....	98
Şekil 3.41: Wendy Ramshaw ve David Watkins, Özel Kağıt Mücevherler, 1960.....	98
Şekil 3.42: Çiçek Formları, Reçine ve Plastik, Yaklaşık 1960’lı Yıllar.....	99
Şekil 3.43: Jane Allen, Kolye, Gümüş, Mine, Kültür İncisi, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1970.....	100
Şekil 3.44: Wendy Ramshaw, Kolye, Altın, Mine, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1971	100
Şekil 3.45: Linda MacNeil, Kolye, Asitle Parlatılmış Cam, Altın ve Gümüş Zincir, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1979	100

Şekil 3.46: 1980’li Yılların Takı Trendi.....	101
Şekil 3.47: Boncuklu Kolye, 1980’li Yıllar Modası.....	101
Şekil 3.48: Tony Papp, Disk Şeklinde Küpe. Gümüş, Nikel Gümüş, Pirinç. 1980.....	101
Şekil 3.49: Earl Pardon, Broş. Emaye, Som Gümüş. 1980	101
Şekil 3.50: Büyük Halka Küpe, 1980’li Yıllar Modası	102
Şekil 3.51: Madonna, 1980’li Yıllar.....	102
Şekil 3.52: Neon İnce Bilezikler, 1980’lerin Modası.....	103
Şekil 3.53: Dokuma Bileklikler, 1980’lerin Modası	103
Şekil 3.54: Manşet Bilezik, 1980’lerin Modası.....	103
Şekil 3.55: Kolye, Sarı ve Beyaz Altın, Kanal Setli Pırlanta, 1980	104
Şekil 3.56: Yüzük, Kanal Setli Baget Pırlanta	104
Şekil 3.57: Bernd Munsteiner, Yüzük, “Ruh Güneşi”, 1990’lı Yıllarda Elmas İçin Geliştirilen Radikal Bir Kesim	105
Şekil 3.58: Kolye, Altın, Turma- Line, Tanzanit ve Mor Lal Taşı, Granül ve Dokuma Tel Kullanımının Yaygın Trendi. 1990’lı Yıllar	105
Şekil 3.59: Michelle Ong, Çok Taşlı Pave Küpeler. 1990’lı Yıllar.....	105
Şekil 3.60: Yves Saint Laurent, YSL Kolye, Gümüş Kaplama, 1990’lı Yıllar	106
Şekil 3.61: Lisa Kudrow, Kate Moss, Drew Barrymore, Choker Kolye, 1990’lı Yıllar. [https://shilpaahuja.com/90s-jewelry-trends/].	107
Şekil 3.62: Grunge Takılar, 1990’lı Yıllar	107
Şekil 3.63: Boncuklu Takılar, 1990’lı Yıllar.....	107
Şekil 3.64: Vücut Takıları, 1990’lı Yıllar.....	107
Şekil 3.65: Halka Küpe, 1990’lı Yıllar.....	108
Şekil 3.66: 1990’lı Yılların Mücevher Trendi.....	109
Şekil 3.67: Kenneth Jay Lane, Kolye, Reçine Boncuk ve Ahşap, 2000’lerin Başı.....	110
Şekil 3.68: Parlak Kalın Yüzükler, 2000’li Yıllar.	110

Şekil 3.69: Kolye, El Yapımı Cam Boncuklar, 2000’li Yıllar.	110
Şekil 3.70: Halka Küpe, 2000’li Yıllar.....	110
Şekil 3.71: Zincir Koye, 2000’li Yıllar.....	110
Şekil 3.72: Dolce & Gabbana, Gerdanlık ve Taç, Sonbahar/Kış 2019/2020	110
Şekil 3.73: Püsküllü Kolye, 2021	111
Şekil 3.74: Uzun Küpe, 2021	111
Şekil 3.75: Saç Bantı, 2021	111
Şekil 3.76: Bel Zinciri, 2021	111
Şekil 3.77: Kalın Bilezikler, 2022	111
Şekil 3.78: İnci Küpe ve Broş, 2022.....	111
Şekil 3.79: Vücut Zinciri, 2022	112
Şekil 3.80: Pazubent, 2022	112
Şekil 3.81: Küpe, 2022	112
Şekil 3.82: Renkli İri Kolye, 2022.....	112
Şekil 3.83: Fade Intaglio Yüzük, OMONOIA (armoni) Altın ve Oyma Oniks, Roma, 3. Yüzyıl	113
Şekil 3.84: Yahudi Evlilik Yüzüğü, Altın ve Mine, 18. Yüzyıl	113
Şekil 3.85: Yüzük, 15. yüzyıl, Victoria and Albert Müzesi, Londra.....	114
Şekil 3.86: Yüzük, 19. yüzyıl, Victoria and Albert Müzesi, Londra.....	114
Şekil 3.87: Alyans	114
Şekil 3.88: Art Deco Nişan Yüzüğü	114
Şekil 3.89: Tek Taş ve Tam Tür Evlilik Yüzüğü	114
Şekil 3.90: Kolye, 20. yüzyıl, Victoria and Albert Müzesi, Londra.....	115
Şekil 3.91: Safir Uçlu Kolye, 1660, Victoria ve Albert Müzesi, Londra	115

Şekil 3.92: Wallace Chan, Kolye, “Uçan Kurbağa”, Mavi Topaz, Opal, Lapis Lazuli, Kristal, Kedi Gözü Krizoberil, Akuamarin, İnci, Tsavorite Garnet, Safir, Elmas, Wallace Chan Porselen ve Titanyum, 2019	116
Şekil 3.93: Mary Lee Hu, Kolye, Has Gümüş ve Bakır Tel, 1978. Indiana Üniversitesi Sanat Müzesi	116
Şekil 3.94: John Donald, Bilezik, 1968, Victoria & Albert Müzesi, Londra	117
Şekil 3.95: Meller Mari Kalman, Bilezik, 1970, Victoria & Albert Müzesi, Londra	117
Şekil 3.96: Küpe, 20. Victoria&Albert Museum, Londra	117
Şekil 3.97: De Thorda, Klipsli Küpe, Siyah Boncuk, Altın ve Gümüş	117
Şekil 3.98: Broş, Malcolm Appleby, 1975, Victoria & Albert Müzesi, Londra	118
Şekil 3.99: Giovanni Corvaja, Altın ve Platin, 2000, Victoria & Albert Müzesi, Londra.	118
Şekil 3.100: Mitchel Maer Broş, 1953, Victoria& Albert Müzesi, Londra.....	119
Şekil 3.101: Wallace Chan, Broş Düşler Bahçesi, Yakut, Sarı Elmas, Pırlanta, İncisi, Wallace Chan Porselen ve Titanyum, 2018.....	119
Şekil 3.102: Saç Tokası, Philippe Wolfers, 1905-7, Victoria & Albert Müzesi, Londra..	120
Şekil 3.103: Saç Tokası, Philippe Wolfers, 1905-7, Victoria & Albert Müzesi, Londra...	120
Şekil 4.1: Models in Christian Dior, “The Model as Muse: Emboding Fashion”, Metropolitan Sanat Müzesi, 1957	121
Şekil 4.2: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	122
Şekil 4.3: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	122
Şekil 4.4: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	123
Şekil 4.5: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	123
Şekil 4.6: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	124
Şekil 4.7: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	124
Şekil 4.8: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	125
Şekil 4.9: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	126

Şekil 4.10: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	127
Şekil 4.11: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu	127
Şekil 4.12: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu	128
Şekil 4.13: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu	128
Şekil 4.14: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu	129
Şekil 4.15: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu	130
Şekil 4.16: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu	131
Şekil 4.17: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu	131
Şekil 4.18: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu	132
Şekil 4.19: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu	132
Şekil 4.20: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu	133
Şekil 4.21: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu	133
Şekil 4.22: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu	134
Şekil 4.23: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu	134
Şekil 4.24: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu	135
Şekil 4.25: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu	135
Şekil 4.26: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu	136
Şekil 4.27: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu	137
Şekil 4.28: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu	138
Şekil 4.29: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu. Detay.....	138
Şekil 4.30: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu. Detay.....	138
Şekil 4.31: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu	139
Şekil 4.32: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu	139
Şekil 4.33: Dolce&Gabbana 2023 Sonbahar Koleksiyonu	140
Şekil 4.34: Dolce&Gabbana 2023 Sonbahar Koleksiyonu	140

Şekil 4.35: Dolce&Gabbana 2022 İlkbahar Koleksiyonu	141
Şekil 4.36: Dolce&Gabbana 2022 İlkbahar Koleksiyonu	141
Şekil 4.37: Dolce&Gabbana 2022 İlkbahar Koleksiyonu	142
Şekil 4.38: Dolce&Gabbana 2023 İlkbahar Koleksiyonu	142
Şekil 4.39: Dolce&Gabbana 2023 İlkbahar Koleksiyonu	143
Şekil 4.40: Dolce&Gabbana 2023 İlkbahar Koleksiyonu	143
Şekil 4.41: Chanel, 2021 İlkbahar Koleksiyonu.....	144
Şekil 4.42: Chanel, 2021 İlkbahar Koleksiyonu.....	145
Şekil 4.43: Chanel, 2021 İlkbahar Koleksiyonu.....	146
Şekil 4.44: Chanel, 2021 İlkbahar Koleksiyonu.....	146
Şekil 4.45: Chanel, 2017 İlkbahar Koleksiyonu.....	147
Şekil 4.46: Chanel, 2021 İlkbaharKoleksiyonu.....	148
Şekil 4.47: Gucci, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.....	149
Şekil 4.48: Gucci, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.....	150
Şekil 4.49: Gucci, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.....	151
Şekil 4.50: Gucci, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.....	151
Şekil 4.51: Marni, 2018 İlkbahar Koleksiyonu	152
Şekil 4.52: Marni, 2018 İlkbahar Koleksiyonu	153
Şekil 4.53: Marni, 2018 İlkbahar Koleksiyonu	154
Şekil 4.54: Marni, 2009 İlkbahar Koleksiyonu	154
Şekil 4.55: Marni, 2009 İlkbahar Koleksiyonu	155
Şekil 4.56: Marni, 2009 İlkbahar Koleksiyonu	156
Şekil 4.57: Prada, 2018 İlkbahar Koleksiyonu	157
Şekil 4.58: Prada, 2018 İlkbahar Koleksiyonu	157
Şekil 4.59: Prada, 2018 İlkbahar Koleksiyonu	158

Şekil 4.60: Prada, 2018 İlkbahar Koleksiyonu	159
Şekil 4.61: Zimmerman, 2014 Sonbahar Koleksiyonu	160
Şekil 4.62: Zimmerman, 2023 İlkbahar Koleksiyonu	161
Şekil 4.63: Zimmerman, 2023 Sonbahar Koleksiyonu	162
Şekil 4.64: Zimmerman, 2023 Sonbahar Koleksiyonu	163
Şekil 4.65: Züheyr Murad, 2022 İlkbahar Koleksiyonu.....	164
Şekil 4.66: Züheyr Murad, 2022 İlkbahar Koleksiyonu.....	165
Şekil 4.67: Züheyr Murad, 2022 İlkbahar Koleksiyonu.....	166
Şekil 4.68: Züheyr Murad, 2014 İlkbahar Koleksiyonu.....	166
Şekil 4.69: Züheyr Murad, 2014 İlkbahar Koleksiyonu.....	167
Şekil 4.70: Züheyr Murad, 2014 İlkbahar Koleksiyonu.....	168
Şekil 4.71: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.....	169
Şekil 4.72: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.....	170
Şekil 4.73: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.....	171
Şekil 4.74: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.....	172
Şekil 4.75: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.....	173
Şekil 4.76: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.....	173
Şekil 4.77: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.....	174
Şekil 4.78: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.....	175

1. GİRİŞ

Moda ve takı/mücevher, insanlık tarihi boyunca insanların kişisel ifade ve estetik anlayışlarını yansıtan önemli unsurlar olmuştur. Bu iki unsuru bir araya getiren moda ve takı/mücevher etkileşimi, yüzyıllar boyunca toplumlar üzerinde derin etkiler bırakmış ve sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlere katkıda bulunmuştur. Bu çalışma, moda ve takı/mücevher etkileşiminin 19. ve 20. yüzyıllarda nasıl irdelendiğini ve anlaşıldığını araştırmayı amaçlamaktadır.

20. yüzyıllar, dünya tarihindeki önemli dönüm noktalarının yaşandığı bir dönemdir. Sanayi devrimi, teknolojik ilerlemeler, kültürel değişimler ve toplumsal dönüşümler bu dönemde hız kazanmıştır. Bu süreçte moda ve takı/mücevher, değişimlerin bir yansıması olarak yeni anlamlar kazanmış ve toplumların yaşam tarzlarını, değerlerini etkilemiştir. Moda ve takı/mücevher etkileşimi, giyim tarzları, aksesuarlar, süslemeler, tasarım ve üretim süreçlerinde görülebilir. Moda dünyasında yeni trendlerin ortaya çıkması, takı/mücevher tasarımında da yeniliklere yol açmıştır. Örneğin, Art Nouveau akımının moda ve takı/mücevher tasarımında yarattığı etki, organik formların ve doğal unsurların kullanımıyla kendini göstermiştir. Benzer şekilde, Art Deco dönemi ise geometrik desenler ve sert hatlarla karakterize edilmiş modernist bir tarzı moda ve takı/mücevher alanına taşımıştır.

Bu çalışma, 19. ve 20. yüzyılda moda ve takı/mücevher etkileşiminin nasıl anlaşıldığı ve değerlendirildiği konusunda kapsamlı bir inceleme sunmayı hedeflemektedir. Bu inceleme, akademik kaynaklar ve literatür üzerinden yapılan derinlemesine araştırmaları içerecektir. Ayrıca, moda ve takı/mücevher etkileşiminin tarihsel, kültürel ve toplumsal bağlamlarını anlamak için farklı disiplinlerden gelen teorik çerçeveleri birleştirerek kapsamlı bir analiz sunmayı amaçlamaktadır.

Moda ve takı/mücevher alanlarının birbirlerini etkilemesi üzerine kurulmuştur. Moda ve takı/mücevher, birbirleriyle etkileşim halindedir ve aralarında belirgin bir ilişki bulunmaktadır. Bu bağlamda “Moda ve Takı/Mücevher Etkileşiminin 19. ve 20. yy. Bağlamında İrdelenmesi” başlıklı tezin temel amacı, moda ve takı/mücevher etkileşiminin 19. ve 20. yüzyıllarda ortaya çıkan moda akımları, stilistik değişimler, sosyal normlar ve kültürel dönüşümlerle nasıl bağlantılı olduğunu anlamaktır. Bu bağlamda, moda ve takı/mücevher kavramlarının birbirini nasıl etkilediği ve birbirinden nasıl beslendiği sorularına cevap aranacaktır.

Araştırma kapsamında, öncelikle 19. ve 20. yüzyıllardaki moda kavramları, modanın 10 yıllık aralıklarla gösterdiği değişim, takı/mücevher kavramı, tarihsel süreci ve tasarımlarının evrimi tarihsel bir perspektifle incelenecektir. Bu evrim sürecindeki belirgin dönüm noktaları, stilistik özellikler ve etkileyici faktörler üzerinde durulacaktır. Ayrıca, moda endüstrisi aktörlerinin moda ve takı/mücevher trendlerini nasıl şekillendirdiği de analiz edilecektir.

Çalışmanın sonucunda, moda ve takı/mücevher etkileşiminin 19. ve 20. yüzyıllarda ortaya çıkan değişimleri ve toplumsal dinamikleri nasıl şekillendirdiği daha iyi anlaşılacak ve bu alanda gelecekteki araştırmalar için bir temel oluşturulacaktır. Bu çalışma, moda ve takı/mücevher kavramlarının sadece estetik bir ifade aracı olmanın ötesinde, toplumsal, kültürel ve tarihsel bir fenomen olarak da değerlendirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Bu tez, toplamda giriş bölümüyle beraber dört ana bölümden oluşmaktadır. İkinci bölümde moda kavramı, moda tarihi, moda endüstrisi gibi konular ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise takı/mücevher kavramı, takı/mücevher üretimi, takı/mücevher tasarımı gibi konular üzerinde durulmuştur. Son bölümde ise moda ve takı/mücevher arasındaki etkileşimler incelenmiş, dünya çapında tanınmış moda markaları üzerinden moda ve takı/mücevher ilişkileri karşılaştırılmış ve analiz edilmiştir.

Geçmişte moda ve takı/mücevher etkileşimiyle ilgili birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, bu alanda kapsamlı bir inceleme ve analiz eksikliği bulunmaktadır. Çalışma, söz konusu boşluğu doldurarak moda ve takı/mücevher etkileşimini 19. ve 20. yüzyıllarda derinlemesine incelemeyi hedeflemektedir. Bu çalışma, literatür taraması, akademik kaynaklar ve disiplinler arası bir yaklaşım kullanılarak gerçekleştirilen kapsamlı bir araştırma üzerine kurulmuştur. İncelemeler, moda ve takı/mücevher etkileşiminin geçmişte nasıl anlaşıldığını ve nasıl değerlendirildiğini gözler önüne sermektedir. Bu araştırmanın, moda ve takı/mücevher alanında ileriye dönük çalışmalara ilham vererek takı/mücevher ve moda ilişkisi konularında bilgi birikimini genişleteceği düşünülmektedir.

2. MODA VE GİYSİ

Tezin ikinci bölümü olan, Moda ve Giysi kısmında öncelikle moda, giysi bağlamında ele alınacağından dolayı; Giysi, Kostüm, Trend, Haute Couture tanımlarına yer verilecektir. Bu bölümün alt başlıkları ise Moda Kavramı, Modanın Tanımı, Moda Kuramları, Moda Tarihi ve 19- 20. Yüzyıl Modası olarak dört başlıktan oluşmaktadır.

Giysi: İnsan bedeninin bir bölümünü veya tüm kısmını kapatan tekstil veya farklı materyallerle oluşturulmuş parçalara giysi denmektedir. TDK giysiyi “*Her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba* şeklinde tanımlamıştır. İnsanoğlu yaradılışından sonra bir ihtiyaç olarak nitelendirilmiş olsa da ilerleyen süreçte estetik ve sanat kavramlarıyla iç içe bir hal almıştır. Özünde örtünme ihtiyacını karşılayan kavram; iklim, ekonomik koşullar, içinde bulunulan refah düzeyi, savaş, teknolojik gelişmeler ile gündün güne revizyonlara uğramıştır.

İnsanın vücudunu örten giysi; takı/mücevher, aksesuar, makyaj, saç şekli, ayakkabı gibi geniş yelpazede anılır (Güngör, 2013, s.205). Bütünleyici unsurlar ile bakıldığında giyim, zaman içerisinde ihtiyaç olma halinden çıkarak, güzel görünme dürtüsü ile birleşmiştir. Hatta birçok zaman güzel görünme arzusu giyimin iklim koşullarına karşı ihtiyaç olma halinin önüne geçmiştir.

Kostüm: İçinde bulunulan dönemin sosyal ve ekonomik koşullarını yansıtan, dönemin değer ve maddi kültür unsurlarına göre şekillenmiş giysilerdir. TDK’ya göre kostüm; “1) *Ceket, pantolon ve bazen de yelekten oluşan erkek takım giysisi*; 2) *Sinema ve tiyatrodaki rol gereği giyilen kıyafetlerin genel adı*” olarak iki şekilde tanımlanmıştır (<https://sozluk.gov.tr/>). Tercih edilen kostüm ile döneme ait izleri okuyabilmek mümkündür. Genelde gösterişli formlar ile planlanmış giysi şekilleridir. Bununla birlikte sinema ve tiyatro alanında bir anlatım aracı olarak kullanılmaktadır.

Film veya tiyatrodaki kostümler, yönetmen ve senaryonun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tasarımcı tarafından o an için özel olarak tasarlanır. Kostüm tasarımı, bir prodüksiyon senaryosu tarafından yaratılan karakterlerin kişiliklerini yansıtan giysi ve aksesuarları oluşturma sürecidir.

Kostüm tasarımı, saç modeli, makyaj ve sakal gibi unsurları da içerecek şekilde bir karakterin genel görünümünü tasarlamayı kapsar. Kostümler, film (Şekil 2.1), tiyatro (Şekil

2.2) veya dizi gibi performans türlerinde karakterlerin ve mekânın üzerindeki ilginin artmasını sağlayarak izleyicinin kendini hikâyenin içinde bulmasına yardımcı olurlar. Aynı zamanda, kitap sayfalarından çıkan bir karakteri üç boyutlu dünyaya taşıyan bu performans türlerinde, kostümler karakterleri şekillendirerek bir görsel anlatıcı rolü üstlenirler. Bu şekilde, kostümler hem karakterlerin kişiliklerini ifade etmelerini sağlar hem de izleyiciyi hikâyenin içine çekerek etkileyici bir görsel deneyim sunarlar. Kostüm tasarımı, film yapımcısının hikâye anlatma sürecinde önemli bir unsurdur. Karakterlerin kendilerini ifade etmeleri, mekânın atmosferini yaratmaları ve izleyicinin duygusal bağ kurmaları için etkili bir araçtır (Bayburtlu ve diğerleri, 2022, s.18).



Şekil 2.1: Küçük Kadınlar, Kostüm Tasarımı Jacqueline Durran, 2019.

[<https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2019/12/little-women-review-saiorse-ronan-florence-pugh/604114/>].



Şekil 2.2: Vişne Bahçeleri, Kostüm Tasarımı Gökçe Şener, 2021.

[<https://www.devtyatro.gov.tr/DevletTiyatro/tr/oyundetay/2624?a=visne-bahcesi>].

Trend: Bir sezonda tasarlanması planlanan ürünlerin, kıyafetlerin veya tasarımların görsel ve yazılı olarak belirlenen hali olarak tanımlanır. Trend merkezleri ve fuarlar, tasarımcıların kullanımına sunmak üzere veri tabanları oluşturarak trendleri belirler. Bu veriler, tasarımcıların zihninde sezon içinde tasarlayacakları ürünlerde kullanacakları renkleri, kumaşları ve materyalleri oluşturmalarına yardımcı olur. Trendler, belirli kuruluşlar tarafından belirlendiği için tüm ülkelerde kolaylıkla takip edilebilir hale gelir. Moda şehirleri olarak bilinen Milano, Paris gibi şehirlerde yapılan araştırmalarla moda eğilimleri belirlenirken, dünyadaki gelişmeler, savaşlar ve doğa olayları da etkili olmaktadır. Trendler, fuarlar ve önde gelen defileler aracılığıyla yayılır ve tanıtılır.

Böylece tasarımcılar, hazır giyim ve tekstil fuarlarından dokular, renkler, formlar ve tasarım fikirlerinden ilham alarak tasarım ürünleri ortaya çıkarırlar. Kıyafet ve takı/mücevher tasarımında trend takibi, doğrudan satışı etkileyen önemli bir rol oynar. Özellikle

takı/mücevher tasarımı gibi bir alanda, form oluşturma, ana ve yardımcı malzemelerin uyumu açısından maddi unsurların yüksek olduğu göz önüne alındığında, trend takibi diğer sanat alanları kadar önemlidir ve satışları etkiler.

Trend kavramı genellikle moda ile ilişkilendirilir ve belirli bir dönemde insanların çoğunluğunun takip ettiği giysi tasarımları, takı/mücevherlar, ayakkabılar, saç stilleri gibi moda aksesuarlarının popüler olduğunu tanımlar. Popülerlik, belirli bir zaman diliminde insanların tercih ettiği şeylerin toplamı anlamına gelir. Örneğin, birkaç yıl önce soluk renkteki kotlar ve tişörtler moda trendi olmuştur. Bu moda çoğu insanın, özellikle gençlerin sadece soluk renkteki kotlar ve tişörtler giydiği anlamına gelmiştir (Anonim, 2022).

Moda trendleri, dinamik bir olgu olarak sadece zamanla değişmekle kalmaz, aynı zamanda farklı coğrafi bölgelerde ve hatta aynı coğrafi bölgede bile farklılık gösterir. Toplumların demografik yapıları, yaşlılar (60 yaş ve üzeri), orta yaşlılar (40-60 yaş arası), yetişkinler (25-40 yaş arası), genç yetişkinler (20-25 yaş arası) ve ergenler gibi gruplardan oluştuğu için farklılık gösterir. Cinsiyet ayrımı da mevcuttur. Her grup kendi içinde benzerlikler ve farklılıklar gösterir. Bununla birlikte, genç ve genç yetişkin grupları daha deneysel bir yapıya sahiptir. Yeni moda tasarımlarını denemeye devam ederler ve en son moda trendlerini takip ettikleri için bu gruplar daha trendi takip eden olarak bilinirler (Anonim, 2022).

Moda trendlerini etkileyen faktörler arasında yaygın olarak şunlar bulunmaktadır:

Demografik Yapı: Demografik yapı, bir moda tasarımının trend olup olmayacağına karar vermede en önemli faktörlerden biridir. Yukarıda da tartışıldığı gibi, genç ve genç yetişkin gruplar daha deneysel bir yapıya sahiptir; sürekli yeni şeyler denemeye devam ederler. Ancak, bir toplumda yaşlı bireylerin oranı daha yüksekse, yeni moda tasarımları bu kitlede başarılı olmayabilir.

Ünlülerin Etkisi: Belirli bir kıyafet tarzı moda olduğunda, film yıldızları, modeller ve benzeri ünlüler tarafından giyildiğinde, genç nesil tarafından körü körüne takip edilir. Ünlülerin etkisi moda trendlerinin oluşumunda önemli bir rol oynar.

Sosyo-Kültürel Uygulamalar: Bir toplum daha geleneksel bir yapıya sahipse ve orada yaşayan insanların çoğu sadece etnik ve diğer resmi kıyafetleri tercih ediyorsa, yeni moda tasarımları bu toplumda tutunamayabilir. Sosyo-kültürel faktörler, moda trendlerinin oluşumunda ve kabul edilmesinde etkili olabilir.

İnsanların Geliri: Moda trendlerinin bazıları, herkesin karşılayamayacağı kadar pahalı olabilir. Kişilerin gelir düzeyi, moda trendlerine olan erişimlerini ve tercihlerini etkileyen bir faktördür.

Erişilebilirlik Sorunu: Altyapının hala gelişmekte olduğu bazı ülkelerde, yeni tasarlanan giysiler ve diğer moda aksesuarları birçok bölgede bulunamayabilir. Erişilebilirlik sorunu, moda trendlerinin yayılmasını ve kabul görmesini etkileyebilir (Anonim, 2022)



Şekil 2.3: WGSN x Coloro İlkbahar/Yaz, 2025 Renk Paleti, Temel Renkler.

[<https://www.fashiontrendsetter.com/v2/2023/05/20/wgsn-and-coloro-announced-color-of-the-year-2025-future-dusk/>].

Şekil 2.3’de belirtildiği gibi trend tahminleri doğrultusunda birçok moda ülkesi aynı anda modayı, renkleri veya detayları takip edebilmektedir. Böylelikle trend tahminleri modanın evrenselliğine katkıda bulunan bir rol üstlenmektedir.

Houte Coutre: Aristokrat ve üst tabaka olarak adlandırılan sınıfın kişiye özel olarak modaya uygun biçimde tasarlanan, aynı zamanda da kişinin ölçülerinin bire bir terzi mantığında baz alınarak oluşturulan kıyafet yaratımına denir (Şekil 2.4-2.5). Hazır giyimden uzak, benzerinin olmadığı fabrikasyon üretimi olmayan kıyafetlerdir. Kullanılan ana ve yardımcı

malzemelerle birlikte kıyafetin formu da kişiye özel olarak oluşturulur. Çıkış noktası lüks Fransız akımını ve 17. Yüzyılın sonlarını göstermektedir. Aynı zamanda haute couture kavramı, lüks algısının yanı sıra yüksek kalite ve işçilik anlamında da karşılığı bulunmaktadır. Satın alınacak bir tekstil ürününe lüks diyebilmek için kullanılan malzeme ve işçiliğinin de kusursuz olması beklenmektedir. Tasarımın sanatla birleştiği kıyafet örneklerine haute couture olarak rastlanılması da bu sebeptir ki tesadüf olarak görülmemelidir.



Şekil 2.4: Saray Sunum Elbisesi, Charles Frederick, Worth Moda Evi, Moysse's Hall Müzesi.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Frederick_Worth#/media/File:Worth_Dress_view_2.jpg].



Şekil 2.5: Saten Elbise, David Arky, 1880 Ortaları, New York Şehir Müzesi.

[<https://www.pointdevue.fr/histoire/grands-destins/charles-frederick-worth-le-pere-de-la-haute-couture>].



Şekil 2.6: Düğün Elbisesi, Worth Moda Evi, Fransa, 1896, Metropolitan Sanat Müzesi
[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81467>]



Şekil 2.7: Düğün Elbisesi Omuz Büzgü Detayı, Worth Moda Evi, Fransa, 1896, Metropolitan Sanat Müzesi.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81467>]



Şekil 2.8: Düğün Elbisesi Ön Beden Nakış Ve Yaka İnci İşleme Detayı, Worth Moda Evi, Fransa, 1896, Metropolitan Sanat Müzesi.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81467>]



Şekil 2.9: Düğün Elbisesi Kol Düğme Detayı, Worth Moda Evi, Fransa, 1896, Metropolitan Sanat Müzesi.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81467>]

Genel olarak moda belirli bir dönemde insan grupları tarafından benimsenen ve zamanla değişen giyim tarzları olarak ifade edilebilir. Silüetlerin, tekstillerin, renklerin, detayların ve üretimin belirli bir kombinasyonudur (Şekil 2.6-2.7-2.8-2.9). Moda, aynı zamanda üretim, pazarlama, yayma ve benimseme sistemlerinin bütünü olarak da tanımlanabilir. Bir yandan zanaat veya sanat formu, diğer yandan milyarlarca dolar değerinde bir iş olarak görülmektedir.

Moda, faaliyetler zincirinde yer alanlar dışında birçok farklı alana da ulaşır. Moda, en azından Orta Çağ'ın sonlarından bugüne kadar olan bir tarihte varlığını sürdürmektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısındaki sanayileşme ve modern modanın doğuşuyla, 20. yüzyılın sonlarındaki demokratikleşme ve küreselleşme seviyelerinin artmasıyla yeniden tanımlanmıştır. Bu anlamda moda kültürel inşa, sosyal performans, sınıf kimliği, kendini ifade etme ve yaşam tarzı gibi fonksiyonları yerine getirir (Kennedy, Stoeher, & Calderin, 2013, s.11).

2.1 MODA KAVRAMI

Moda, kavram olarak tekstil ürünlerini kapsadığına inanılsa da insanın ihtiyaç duyduğu, ürün ve form niteliği olan her endüstri ürününü kapsamaktadır. Moda içinde bulunduğu koşulların bir yansıtıcısıdır. Bununla birlikte değişim ile varlığını sürdürmektedir (Ertürk, 2011, s.3).

Moda bir akım olarak meydana gelir ve insanoğlu yüzyıllardan beri farklı olma çabasıyla ilk olarak akımı meydana getirir. Bununla birlikte öncülerin arkasından gelen akım paydaşları bulunur. Öyle ki moda bir taklit etme hali iken aynı zamanda kendini farklı bir biçimde görünür kılma çabasını da içinde barındırır (Bayburtlu, İşgören, 2021, s.986).

Moda aslında bir anlamda ifadelerin estetikle buluşmasıdır. Günümüzde moda, giyim tarzından aksesuarlara, saç stillerinden makyaja kadar pek çok alanda kendini gösteren bir kavramdır. İnsanlar, farklı dönemlerde ve kültürlerde, kendilerini ifade etmek ve toplum içinde bir kimlik oluşturmak amacıyla moda aracılığıyla tarzlarını belirlemekte ve bu tarzlara uygun kıyafetler giymektedirler. Moda, toplumların zaman içindeki değişimlerine paralel olarak evrimleşen bir olgudur ve içinde bulunulan dönemin ruhunu yansıtan bir aynadır.

Modanın temel özü, kişinin kendisini ifade etmesine ve toplumsal bağlamda belirli bir kimlik oluşturmaya olanak sağlamasıdır. İnsanlar, giydikleri kıyafetler ve takı/mücevherler aracılığıyla kişisel tarzlarını, zevklerini ve değerlerini yansıtabilirler. Moda, bireylere bir ifade biçimi ve özgürlük alanı sunarak onları diğer insanlarla bağ kurmaya ve benzer ilgi alanlarına sahip olanlarla ortak noktalarda bulmaya teşvik eder. Böylelikle moda, sosyal ilişkilerin ve bağların oluşumunda önemli bir rol oynar.

Moda aynı zamanda endüstriyel bir sektördür ve ekonomik bir değer taşır. Moda tasarımcıları, üreticileri, perakendecileri ve tüketicileri içeren geniş bir ağ oluştururlar. Moda sektörü, istihdam yaratır, ticaretin canlanmasına katkı sağlar ve ekonomik büyümeyi

destekler. Bir giyim parçasının veya aksesuarın trend olması, bu ürünün talep görmesine ve satışlarının artmasına neden olabilir. Moda sektörü, güzellik anlayışını şekillendirir ve kişisel bakım ürünleri, makyaj malzemeleri ve parfümler gibi diğer alanlara da yön verir.

Moda, zamana ve kültürle bağli olarak sürekli değışen bir olgudur. Her dönemde, belirli tarzlar ve trendler öne çıkar, böylelikle moda anlayışı evrimleşir. Modayı etkileyen faktörler arasında ünlülerin etkisi, kültürel ve toplumsal değışimler, teknolojik gelişmeler ve ekonomik koşullar gibi birçok etken sayılabilir.

2.1.1 Moda'nın Tanımı

Moda en genel tanımıyla değışimi ifade etmektedir. Genellikle giyim kuşamla eş anlamlı görülmesine rağmen insana dair her alanı kapsayan bir olgudur. Beğenilerdeki kısa ya da uzun vadeli değışimler moda eğilimlerini oluşturmaktadır. Moda TDK'ya göre; *“değışiklik gereksinimi veya süslenme özentisiyle toplum yaşamına giren geçici yenilik”*, *“belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni, bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük”* olarak tanımlanır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere varlık gösteren her birey, değışikliği bir ihtiyaç olarak görmektedir. Bu değışim hali ise sonucunda moda olarak ortaya çıkmaktadır. Moda erkekler, kadınlar ve çocuklar için popüler giyim tarzını tanımlayan bir kavramdır. Sadece giyimle sınırlı kalmayıp, tasarlanan tüm giyimin tamamlayıcısı olan takı/mücevherler, ayakkabılar, el çantaları, kemerler, şapkalar gibi aksesuarları da içerir. Moda, aynı zamanda saç stilleri, tavırlar, konuşma tarzı, yürüyüş tarzı gibi unsurları da içerir. Saç, aksesuar, makyaj, ayakkabı gibi unsurlar moda kapsamına dahildir. Moda sadece kişinin modernliğini ve iyi görünümünü ifade etmekle kalmaz, aynı zamanda kişinin kendini nasıl giydirdiği, tarzını nasıl yansıttığı ile birlikte kişiliğini de gösterir. İnsanlar, başkalarını giyim tarzlarına göre değerlendirebilir.

Random House sözlüğüne göre; giysi, tarz, yapı sözlükleriyle karşılık bulmakta olan moda kelimesi, Le Petit Robert sözlüğünde ise, belirli bir toplumda uygun görülen ortak zevkler, geçici yaşam ve hissetme biçimleri olarak tanımlanmaktadır (Anonim).

Sproles (1981:116), moda kavramını, *“belirli bir zaman ve durum için tüketici tarafından uyarlanmış geçici döngüsel fenomenlerdir”* olarak tanımlamaktadır. Moda, birçok insan için popüler bir ilgi alanı olsa da tanımı çok çeşitli anlamlar içermektedir. Giyim-kuşam olarak tanımlanmakla birlikte, tüketicilerin estetik seçimleriyle ilgili olan birçok alanı da kapsamaktadır (Sproles 1981, s.16). Moda, belirli bir zaman dilimini kapsayan ve birçok

faktör nedeniyle değişebilen bir olgudur. Siyasi ve sosyal olaylar, bakış açısını değiştirebilir ancak kişilerin ortaya attığı herhangi bir esin kaynağı da modanın değişimine neden olabilir.

Moda bazı zamanlarda zenginlik ve lüksün simgesi iken bazı akım ve sosyal hareketlerde tam tersi bir rol üstlenmiştir. Kendini ifade etme biçimi olarak bireyde farklı olana uyum sağlamak ya da olağan olana uyumlanmak anlamına da gelebilir.

Schulties moda ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir;

“Moda, tat, beğeni, hoşnutluk, sosyal kimlik ve kültürel sermayeyle gelen, farklılaşmadaki örtülü ya da açık aktif sosyal kuvvetlerin bir simgesi olup, ayrışma kadar gruba ait olma ve aynılık paradoks standartlarını oluşturan normatif güçtür. Farklılaşmayı sürdürebilmek için de genellikle statü amaçlı tüketim ve sürdürülebilir inovasyonu da tetikler “ (Schulties, 1988).

Moda içinde değişkenlik ve farklılaşmayı barındırdığı için kalıcı bir yanı yoktur, sürekli kendini yeniler ve beslenecek bir alan bulur. Bununla birlikte moda, sanat ve estetik arasında bir etkileşim de söz konusudur. Bazı sosyal hareketlerde anlam ön planda iken bazı akım ve hareketlerde öncelik estetiktir.

Estetiğin ön planda olduğu moda akımları diğerlerine göre daha kalıcı ve sonraki yıllarda tekrar eden bir halde ortaya çıkmaktadır (Şekil 2.10-2.11).



Şekil 2.10: Çorba Elbise (The Souper Dress), Campbell Soup Company, 1966– 67.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/811734>].



Şekil 2.11: Çizgi Roman Desenli Pardösü, Prada SS 2018.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2018-ready-to-wear/prada/slideshow/collection#18>].

Moda, topluluk veya bireylerin yaşam tarzını ifade eden bir sembol haline gelebilmekte, aynı zamanda statü belirleyicisi ve göstergesi olarak varlığını sürdürmektedir (Şekil 2.12-2.13).



Şekil 2.12: Orta Çağ Boyunca Giysiler Sosyal Statünün Bir Göstergesi Olarak Kullanılmıştır.

[<https://curatedtaste.com/2022/12/the-clothing-of-the-middle-ages-a-symbol-of-social-status.html>].



Şekil 2.13: 18. Yüzyıl Üst Sınıf Erkek Giysisi.

[Brown, S. (2012). Fashion: the definitive history of costume and style. *New York: DK*. Sayfa 154].

Modanın ortaya çıkışını etkileyen faktörler zaman içinde değişime uğramıştır. Özellikle teknolojinin gelişmesi, modanın çeşitlenmesine ve tanımına yeni boyutlar kazandırmasına neden olmuştur. Başlangıçta sosyal hareketler ve akımların etkisi altında şekillenen moda, son yüzyılda teknolojik gelişmelerden önemli ölçüde yararlanarak etki alanını genişletmiştir. Giysiler LED'ler, dokunma, ses ve hareket sensörleri gibi ekipmanlarla donatılmıştır (Şekil 2.14).



Şekil 2.14: Maggie Orth, Ateşböceği Elbise ve Kolye, 1998.

[Fashion design, referenced: A visual guide to the history, language, and practice of fashion. Rockport Pub, Sayfa 211].



Şekil 2.15: Diana Eng, Soundie, Kapşonlu Sweatshirt.

[Fashion design, referenced: A visual guide to the history, language, and practice of fashion. Rockport Pub, Sayfa 211].

Modanın 20. ve 21. yüzyıllardaki oluşumu, toplumun özünü yansıtmaktadır. Sanat, müzik, politika, güncel konular ve reklam endüstrisi tarafından şekillenirken, önceleri sosyal hareket ve akımlardan etkilenen moda, son yüzyılda teknolojik gelişmelerden faydalanmış ve etki alanını genişletmiştir. Moda, sosyal ve psikolojik kaygıları ifade ediş biçimi olarak kullanılmakla birlikte, zamansal sınırlayıcılığı olmaksızın gerçekleşir. Dolayısıyla belirli bir dönemde tercih edilmeyen moda kavramı, sonraki zaman dilimlerinde günceli takip etmek adına beğenilebilir. Değişen zaman dilimleri, zevkleri de aynı doğrultuda değiştirebilir (Şekil 2.15).

Moda, içinde bulunduğu zamanın temsilcisi olabilirken, doğru zamanlamada olmaması durumunda da esiri olabilmektedir. Bu nedenle, moda akım öncüleri tarafından kabul edilen bir kavramın, doğru zamanda moda haline getirilmeye çalışılmasıyla doğrudan ilgilidir.

Moda, zamansal kavram açısından önemlidir ve geçmiş, an ve gelecek kavramları da moda dünyasında önem kazanmaktadır. Ünlü moda markalarından Balenciaga, 1939 yılında “yeni görünüm” (Şekil 2.16) kavramını ilk olarak ortaya attığında ilgi görmemişken, Dior’un öncülüğünü yaptığı “kadınsı kum saati formu” 1947 yılında moda dünyasında yeni bir başlangıcın öncüsü konumunda yer almıştır (Şekil 2.17). Geleceğe katkı sağlayacak herhangi bir moda sembolü, kendini geçmişten beslemektedir (English, 2013)



Şekil 2.16: Balenciaga, “Prenses, (Infanta Dress)”, 1939.
[https://www.ngv.vic.gov.au/Spanish_Ed/artwork_files/pdf/s/artsheet_balenciaga_LR_FINAL.pdf].



Şekil 2.17: Christian Dior, “Yeni Görünüm”, 1947.
[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81460>].

2.2 MODANIN TARİHÇESİ

Moda ve moda tarihi ile ilgili önemli bilgilere duvar resimleri, papirus kağıtları, kabartmalar ve heykeller gibi geçmiş yaşam kalıntılarının izleri takip edilerek ulaşılabilmektedir.

Özellikle farklı medeniyetlere ait bu veriler, giyim-kuşam, yaşam biçimleri, takı/mücevher ve aksesuarlar, saç ve sakal tarzları, renk ve form şekilleri gibi moda kavramının kapsamına giren birçok detayı içermekte ve moda hakkında bakış açıları ve moda kavramının ortaya çıkışı ile yayılması hakkında da bilgi sağlamaktadır.

İnsanlık tarihine bakıldığında, buzul çağı boyunca ilk insanların hayvan postlarını belli formlarla giyim ürünü haline getirdiği görülmektedir. Hayvan postları, geçmişte kumaş ihtiyacının büyük bir kısmını karşılamıştır. Bu malzeme, moda tarihi açısından incelendiğinde, giyim üzerine yapılan ilk çalışmalardan biri olarak kabul edilir. Bu bağlamda, ilk insanlar buzul çağı döneminde hayvan postlarını belirli formlarla giyim ürünü haline getirmişlerdir. İnsanoğlunun üretim ve sanayinin olmadığı bir ortamda hayatta kalma mücadelesi verdiği dönemde hayvan postları kendini koruma ve örtünme ihtiyacının büyük bir kısmını karşılamıştır. İnsanoğlunun malzeme kullanımındaki ihtiyacı ve üretim becerisi, moda tarihinde değişikliklere neden olmuştur.

İnsanoğlu, elinde bulunan malzemeleri birleştirme ihtiyacından dolayı, hayvan kemiklerinden ilk dikiş iğnesini icat etmiştir. Bu icat, dikiş dikme eylemini gerçekleştirmek için kullanılmıştır. Ancak, hayvan postlarından şekil verilerek giyim ürünleri üretildiği için, iklim koşulları ile beraber malzeme değişime uğramıştır. Soğuk iklim şartlarında kullanılabilen giysilerin, sıcak iklim için uygun olmaması yeni bir ihtiyaç doğurmuştur. Moda tarihi, insanoğlunun malzeme kullanımındaki ihtiyacı ve üretim becerisi ile şekillenmektedir. İnsanoğlunun buluşları, moda endüstrisindeki değişim ve gelişmelerin ana kaynağıdır.

İnsanoğlunun, önceden besin malzemesi olarak yetiştirdiği buğday ürününü kullanarak ilerleyen zamanlarda yaratıcılığı sayesinde doğada yetiştirilebilen pamuk ve keten gibi bitkilerle değiştirdiği görülmektedir. Bu bitkilerle birlikte, tekstil kumaş oluşturma tekniği olan dokuma tekniği de ortaya çıkmıştır. Bu teknik, kullanılan birincil hammaddeyi oluşturarak gelişim göstermiştir. Oluşan bu teknikle, öncesinde basit yapılarla kumaşlar üretilmiştir ve daha sonra bu kumaşlara belli formlar verilerek giysiler üretilmiştir.

Moda tarihi kavramı, basit yapılı kumaşlar ve bu kumaşlara verilen formlar ile birlikte ortaya çıkmıştır. Mısır dönemine ait duvar resimleri incelendiğinde, giyinme ihtiyacının cinsiyete göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Erkek figürlerinde, örtünme ihtiyacı kumaşın alt bedenini sarmasıyla karşılanırken, kadın figürlerinde üst bedeni de kapsamaktadır. Örtünme ve giyinme ihtiyacının yanı sıra, sembolik veya süsleme amaçlı takı formları da ortaya çıkmıştır. Erkek figürlerinde kolye ve bilezikler yer alırken, kadın figürlerinde baş takıları da kullanılmıştır. Akhenaton ve Nefertiti, kraliyet modasının belirleyicisi olarak kabul edilen

iki önemli figürdür. Bu iki kişi, pilili keten kıyafetleri, dekoratif yakalıkları, önlükleri ve kobra süslemeli başlıkları gibi giyim tarzlarıyla modayı şekillendirmişlerdir (Şekil 2.18).



Şekil 2.18: Akhenaton ve Nefertiti

[<https://tekstilbilgi.net/antik-misir-kiyafetleri.html>].

Moda tarihi yakından incelendiğinde, giyim kuşamın başlangıçta örtünme amacıyla ortaya çıktığı fakat zamanla farklı amaçlar doğrultusunda geliştiği görülmektedir. Önceleri sadece örtünme amacıyla kullanılan giysiler, daha sonra kendini ifade etmek, meslek ve statüyü göstermek, güzel olma duygusu ve kişisel zevk için giyinme, stil veya trende uygun giyinme gibi amaçlarla da kullanılmaya başlamıştır.

Moda, tarihsel olarak üst sınıfların ilgi alanına girmiş bir kavramdır. Ancak, zamanla alt sınıfların da taklit yoluyla bu kavrama dahil olmasıyla birlikte popüler kültürün bir parçası haline gelmiştir. Sanayi devrimi sonrasında ise teknolojinin gelişimi ve üretim süreçlerindeki makineleşme ile birlikte ürün ve malzemeye ulaşmanın kolaylaşması, moda endüstrisinde de bir dönüşüme neden olmuştur. Seri üretim ve satın alınabilirlik gibi özellikler, önceleri yalnızca üst kesim tarafından takip edilen moda kavramını, gelir düzeyi düşük alt kesimlerin de takip edebileceği bir olgu haline getirmiştir.

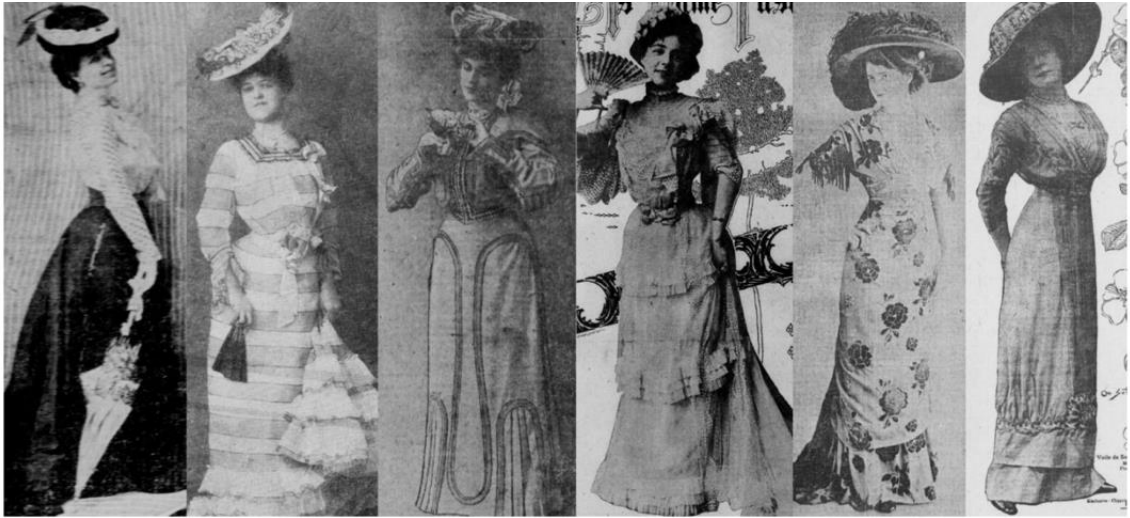
Bu süreçte, moda endüstrisi belirli bir standart ve kalıp oluşturmuş, farklı üretim teknikleri ve malzemeler kullanarak seri üretim yapabilme becerisini geliştirmiştir. Bu durum, daha fazla insana ulaşabilen, yaygınlaşan moda trendlerine neden olmuştur. Sonuç olarak, moda

endüstrisi alt sınıflar için de bir imaj yaratma aracı haline gelmiştir. Gelir düzeyi düşük insanlar da artık moda trendlerini takip edebilme imkanına sahip olmuş ve bu durum, moda endüstrisini daha da yaygınlaştırmıştır.

2.2.1 1900'lü Yıllarda Moda

Batı dünyası, 1900'lere modernliği ve yeniliği kutlayarak girmiştir. Önceki yirmi yıl boyunca geliştirilen cihazlar ve süreçler yaygın bir kullanıma kavuşmuş ve görünürlük kazanmıştır. 1900 yılında, bir erkek veya kadının telefon, telgraf, gramofon ve otomobil gibi yeniliklere tanıklık etmiş olmaları olası bir durumdur. 1903 yılında gerçekleşen ilk başarılı motorlu uçuş, hava yolculuğunun gerçekleştirilebileceğini göstermiştir. Elektrik, 1889 yılında Eyfel Kulesi'ni aydınlatarak bir yenilik olarak ortaya çıkmış olsa da 1900 yılına gelindiğinde birçok eve girmiş ve hatta elektrikli ütülerin ve çamaşır makinelerinin kullanımı ile kıyafetlerin bakım şeklini dahi değiştirmiştir (Cole, Deihl, 2015: 77).

Bu yenilikçi anlayış, doğal olarak modern modanın sürekli gelişimine de yansımıştır. On yılın sonuna kadar kadın kıyafetleri hala korselerle tanımlanırken, ortaya çıkan modalar daha doğal bir çizgiyi oluşturmuştur (Şekil 2.19). Erkek giyiminde, bazı 19. yüzyıl formalitelerinden vazgeçilerek daha işlevsel stiller benimsenmiştir. Pratik iş kıyafetleri ve eğlence kıyafetleri modanın daha önemli kategorileri haline gelmiştir (Cole, Deihl, 2015: 77).



Şekil 2.19: 1900'den 1910'a Kadar Olan On Yıl Boyunca Kadın Modasının Görünümü.

[<https://blogs.loc.gov/headlinesandheroes/2021/06/womens-fashion-history-through-newspapers-1900-1920/?loclr=blogser>].

2.2.2 1910-1920'li Yıllarda Moda

20. yüzyılın ilk 10 yılları olan, 1910'larda Batı modası ilham olarak Doğu'dan beslenmiştir. Dans kostümlerinden, kadınların günlük hayatlarında kullanmış olduğu kıyafetlerden oryantalist bir görsel dil benimsenmiştir. Moda akımları ve kumaşlar, Batı Asya, Afrika'nın bazı bölgeleri, Çin, Japonya, Endonezya ve Hindistan gibi ülkelerin estetik oluşumlarını yansıtmışlardır. Bununla birlikte giyim; Batı Avrupa'nın projelerinin ve ticaret ilişkilerinin bir yansıması olarak yer almaya başlamıştır. Önceleri modayı yakından takip eden sanatçılar tarafından dünyanın çeşitli bölgelerindeki estetik ve tasarım unsurları sonraları, moda evleri ve tasarımcılar tarafından takip edilmiş ve ilham alınan bir faktör haline gelmiştir. Alt ve üst tabaka olarak sınıflandırılan her kesimde kullanılabilir hale gelmiştir.

1910'lu yıllar moda tarihinde birçok yeniliğe ev sahipliği yapmış, moda dünyasının önde gelen isimleri arasında yer alan Paul Poiret bu dönemin öne çıkan isimlerindendir. Modanın kralı olarak anılan Poiret, Doğu kültürünü Batı tasarımlarıyla birleştirmiş ve moda dünyasına yenilikler katmıştır. Kadın giyiminde harem pantolonlar (Şekil 2.20) ve abajür tunikler (Şekil 2.21) gibi birçok farklı tasarımın ortaya çıkması, Poiret'nin çağdaşları arasında moda dünyasının önemli bir ismi olarak kabul edilmesini sağlamıştır (Fogg, 2014: 216).



Şekil 2.20: Paul Poiret, Süslü Elbise Kostümü, 1911.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81781>].



Şekil 2.21: Paul Poiret, Gece Elbisesi, 1912.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O15549/sorbet-evening-dress-paul-poiret/>].

Bunun yanı sıra, moda ve takı sentezi de bu dönemde önemli bir yere sahiptir. Kumaştan yapılan çok yönlü başlıklar, farklı şekillerde kullanılabilecek aksesuarlar olarak üretilmiş ve gece giyiminde mücevherlerle süslenmiştir. Bu dönemde baş takıları yoğun olarak kullanılmıştır. Bu yenilikler, moda dünyasında bir dönüm noktası olarak kabul edilmiştir (Şekil 2.22) (Fogg, 2014: 216).



Şekil 2.22: Fransız Femina Dergisinde Yer Alan Bir İllüstrasyon, 1911.

[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. Sayfa: 99].

1910-1920 yılları arasındaki dönem, bir geçiş ve zıtlık öyküsüdür. Bu on yıl, bir yandan önceki dönemleri tamamlarken, diğer yandan da 1920'lerdeki radikal değişimlere zemin hazırlamıştır. Başlangıcında Edward döneminin zevk odaklı atmosferi devam etmiş, egzotizm ve romantizm gibi farklı tarzlarda kendini göstermiştir.

Moda dünyasına, hem yeni gelenler hem de köklü moda evleri, farklı tarzlarda zarafet ve elagan bir görünüm sağlamıştır. Tasarımcılar, şık kadınları Arap haremeleri veya 18. yüzyıl sarayları için giydirerek, lüks oryantalizm ve romantik tarihselcilik modasına yön vermiştir. Ancak, I. Dünya Savaşı'nın başlaması, ciddiyetsizliği söndürmüş ve yeni bir düzeni zorunlu kılmıştır. Kadınların kamusal yaşamdaki rolü genişlemiştir ve savaş çabalarına katılımları kadınların oy hakkı kazanmasına yardımcı olmuştur. Genel olarak, on yıl boyunca modanın geçirdiği evrim, katı sosyal geleneklerden uzaklaşarak, yeni bir sadeliğe doğru gidildiğini ortaya koymaktadır (Cole, Deihl, 2015: 99).

1920’li yıllara gelindiğinde ise kadın giyiminde gövdesiz silüetler, göğüs kısmı olmayan elbiseler, diz hizasında etekler ve bob saç tarzının moda olduğu görülmektedir.

1920’lerin başlarında, Birinci Dünya Savaşı’nın Kasım 1918’de sona ermesinin ardından önceki on yıllık sürecin etkilerinin hissedildiği döneme girilmiştir. Savaşın kültür, toplum ve moda üzerinde önemli bir etkisi olmuştur. Savaş sırasında insanlar daha mütevazı bir yaşam tarzına yönelmiş ve kadınlar daha az takı/mücevher takmaya başlamıştır. Edward döneminin abartılı kıyafetleri unutulmaya yüz tutmuştur (Thomas, 2021).

Bu sadelik, on yılın büyük bölümüne hâkim olan popüler boru şeklindeki “la garçonne” görünümünü yaratmıştır. Flapper olarak da bilinen bu görünüm, ekonomik kumaşlarla yaratılabilen düşük bel ve sürünen etek uçlarıyla 1920’lerin kıyafetini simgelemektedir. Bu tarzın popülerleşmesine yardımcı olan ve dönemin önde gelen tasarımcılarından Coco Chanel’dir (Şekil 2.23), (Thomas, 2021).



Şekil 2.23: Gabrielle Chanel, Akşam Kıyafeti, İpek, 1925.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/80460>].

Hem bel hem de etek boyları on yıl boyunca ters de olsa benzer bir seyir izlemiştir. 1923’e kadar düşen beller 1928’de tekrar yükselmeye başlamıştır. Etek boyları ise 1926’ya kadar uzadıktan sonra tekrar kısaltmaya başlamıştır. Bazı gece elbiseleri hala uzun olmasına

rağmen, çoğu günlük giyimde popüler olan etek boyu trendlerini takip etmiştir. Yapımdaki sadelik, hem gündüz hem de gece kıyafetlerinin merkezinde yer almıştır (Reddy, 2020).

1920'lerin kadın modasında androjen unsurlar da dikkat çekmiştir. Basit çizgiler, kravatlar, yüksek belli pantolonlar, şapkalar ve takım elbiseler ile kadınlar androjen bir görünüm kazanmıştır. Fakat aynı zamanda kadınsı nitelikler ve aksesuarlar, uzun inci dizileri ve koyu kırmızı dudak boyası da günün modası içinde yer almış, ikili bir görüntü oluşmuştur. La Garçonne, on yılın en popüler stillerinden biriydi, ancak tek değildir. Tasarımcı Jeanne Lanvin, uzun, dolgun eteklerden oluşan kadınsı ve romantik elbiseleriyle (Şekil 2.24) androjen görünümün tam tersi bir görünümü popüler hale getirmiştir (Reddy, 2020).



Şekil 2.24: Jeanne Lanvin, Stil Elbisesi, İpek, Cam Boncuk, Sonbahar/Kış 1926-27.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/157340>].

Spor giyim, erkekler için kabul edilebilir olan ancak kadınlar için kabul edilemeyen günlük giyim olarak giyilen bir diğer popüler trenddir. O zamanlar kadınlar için en popüler spor dalı olan tenis, moda için ilham kaynağı olmuştur. Tenis yıldızı Suzanne Lenglen'in kısa kollu, pileli tenis elbisesi (Şekil 2.25) kolsuz, diz altı boyu ile spor bir görünüm sergilemektedir (Thomas, 2021).



Şekil 2.25: Suzanne Lenglen’in Tenis Kıyafeti.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Suzanne_Lenglen].

1920’li yıllar genellikle Caz Çağı, Kükreyen Yirmiler ya da Les Années Folles gibi adlarla anılan, zevk dolu ve coşkulu bir ruh hali şekillendiren bir döneme işaret eder. Savaş sonrası ilk ekonomik belirsizlik dönemini takiben bir rahatlama, hatta coşku duygusu hâkim olmuştur. Dans pistleri Charleston, Blackbottom, Shimmy ve Tango gibi yeni, enerjik danslarla tanışır. Şık erkekler akşam için frak ve smokin giyerken onlara pırıltılı elbiseler içindeki kadınlara eşlik etmiştir.

Bu yeni görünüm tasarımcılar tarafından büyük mağazalarda satılırken, sadeliğe geçiş kadınların aynı görünümleri evde yeniden yaratmasını kolaylaştırmıştır. Bu, normal çalışan kız kıyafetlerinden alınan ilham ve ekonomik kumaşların kullanımıyla birleştiğinde, “modanın demokratikleşmesi” olarak adlandırılan moda yol açmıştır. Modaya uygun bir görünüme herkes ulaşabilmektedir ve giysiler artık bir sosyal statü göstergesi değildir (Şekil 2.26), (Thomas, 2021).



Şekil 2.26: 1920’den 1930’a Kadar Olan On Yıl Boyunca Kadın Modasının Yan Yana Bir Görünümü.

[<https://blogs.loc.gov/headlinesandheroes/2021/07/womens-fashion-history-through-newspapers-1921-1940/>].

2.2.3 1930-1940’lı Yıllarda Moda

1920’ler 1930’lara doğru ilerlerken, kadın modası bir önceki on yılın çocuksu görünümünden otuzlu yılların başlarının kadınsı silüetine doğru evrilmiştir. Kükreyen Yirmiler’in ardından modada muhafazakârlığa dönüş yaşanmıştır. 1929’daki borsa çöküşü ve yeni on yılın şafağıyla birlikte etek boyları ayak bileğine kadar inmiş ve bel çizgileri doğal yerlerine geri dönmüştür (Thomas, 2021).

1930’ların popüler görünimleri bir önceki on yılınkilerden farklı olsa da, 1920’lerin La Garçonne görünümünün sade çizgileri hala etkisini sürdürmüştür. 1920’lerin sadeliği çuval benzeri bir silüet yaratırken, 1930’ların sadeliği kıvrımları sararak yumuşak, kadınsı bir şekil yaratmıştır.

Bu dönemde silüet, daha geniş omuzlar ve doğal bir bel ile ince, uzun bir gövdeye dönüşmüştür (Şekil 2.27), (Thomas, 2021).



Şekil 2.27: 1930'dan 1940'a Kadar Olan On Yıl Boyunca Kadın Modasının Yan Yana Bir Görünümü.

[<https://blogs.loc.gov/headlinesandheroes/2021/07/womens-fashion-history-through-newspapers-1921-1940/>].

On yılın önemli bir trendi, 1930'ların başlarındaki genel ince görünüme katkıda bulunan verrev kesim olmuştur. Tasarımcı Madeleine Vionnet, 1920'lerde biyeli kesimi kullanmaya başlamış ve 1930'lara geldiğinde, kadınların kıvrımları üzerinde vücudu saran giysilerin üretilmesi popüler bir stil haline gelmiştir (Şekil 2.28-2.29).



Şekil 2.28: Madeleine Vionnet, Gece Elbisesi, 1924.



Şekil 2.29: Madeleine Vionnet, Gece Elbisesi, 1938.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/751553>].

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/83259>].

Özellikle, satenden yapılan ve sırt kısmı düşük olan gece elbiseleri kadının kıvrımlarını sarıp ve alt kısımda genişleyerek akışkan ve kadınsı bir silüet yaratmıştır (Thomas, 2021).

1930’lu yıllarda, gece kıyafetlerinde vücuda saran silüetler moda haline gelirken, gündüz kıyafetlerinde romantizme ve feminenliğe geri dönüş yaşanmıştır. Desenli günlük elbiseler çiçekli, ekoseli, puantiyeli ve soyut baskılarla süslenmiştir (Şekil 2.30).



Şekil 2.30: Gündüz Kıyafeti, 1930’lu Yıllar.

[<https://www.familysearch.org/en/blog/1930s-fashion-women-men-clothing>].

Bel kısımları net bir şekilde tanımlanmış ve etek boyları ise diz altına baldır ile ayak bileği arasında şekillenmiştir. Keskin hatları ve belirgin omuzlarıyla şık takımlar da popüler olmuştur. Takım elbiseler ve elbiselerdeki abartılı vatkalı omuzlar, kumaş katmanları ve diğer süslemeler 1930’ların modasına damgasını vurmuştur (Thomas, 2021).

Filmler, özellikle Hollywood, kadın modası üzerinde büyük bir etkiye sahip olmuştur. Stiller ekranda görülen moda ikonlarına dayanmakta ve Hollywood, moda trendleri kitlelere yayılmıştır. Jean Harlow (Şekil 2.31) ve Joan Crawford (Şekil 2.32) gibi film yıldızları modayı doğrudan etkilemiştir.



Şekil 2.31: Jean Harlow, Adrian Tasarımı Beyaz Elbisesiyle, 1933.

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean_Harlow_Elmer_Ball.jpg].



Şekil 2.32: Joan Crawford, Letty Lynton'ın Ünlü Elbisesiyle, 1932.

[<https://www.blue17.co.uk/vintage-blog/1930s-fashion/>].

Greta Garbo (Şekil 2.33), Marlene Dietrich (Şekil 2.34) ve Bette Davis (Şekil 2.35) gibi yıldızlar ilk Hollywood stil ikonları haline gelmiştir (Thomas, 2021).



Şekil 2.32: Greta Garbo, 1932.

[<https://www.vogue.fr/fashion-culture/fashion-exhibitions/diaporama/greta-garbo-a-legend-at-the-auction-block-/12253>]



Şekil 2.34: Marlene Dietrich, 1933.

[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. Syfa 167]



Şekil 2.35: Bette Davis, 1930.

[<https://www.vintag.es/2016/12/from-bette-davis-to-katharine-hepburn.html>].

2.2.4 1950-1960'lı Yıllarda Moda

1950'lerin kadın modası, muhafazakarlık ve çekiciliğin karmaşık bir karışımını yansıtmaktadır. Büyük Buhran ve İkinci Dünya Savaşı'nın yoksunluklarını yaşamış olan kadınlar, yeni stilleri karşılamak için özgürlüklerine kavuşmuş ve geniş, büyük eteklerin zarafetinden şort ve pantolonların pratikliğine kadar her şeyi kucaklamışlardır. Bu yılların

görünümünde, kum saati figürü hakimdir. Kıvrımlı bel hatları ve vurgulanmış kalça ve göğüslerle, stil kesinlikle olgun bir stildir (Şekil 2.36), (Monet, 2022).



Şekil 2.36: Batı Trendlerinden Esinlenen Elbiseler, 1950.

[<https://www.familysearch.org/en/blog/1950s-fashions>].

Büyük tasarımcıların klasik ve muhafazakâr tasarımlarına rağmen, kadınlar artık giderek daha fazla pantolon, şort, spor giyim ve omuzları açıkta bırakan sundress'ler gibi daha rahat ve modern kıyafetleri tercih etmeye başlamışlardır. Bu değişim, günlük giyim için yeni bir duygu ortaya çıkarmıştır (Monet, 2022).

Genç kızlar, genellikle annelerinin tarzlarının daha genç yorumlarını tercih etmiştir. Popüler bir görünüm, yuvarlak bir daire etek veya kalem etekle geniş ve elastik bir kemerin içine sokulmuş Peter Pan yaka bluzdur. Bu görünümde “kaniş etek” adı verilen, üzerinde kaniş süslemesi olan yuvarlak ve tam daire bir etek de sıkça kullanılmaktadır.

Bunun yanı sıra, dar kazaklar bazen tek başına ya da bir bluzun üzerine giyilirken, genç kızlar boyunlarına doladıkları eşarplar, beyaz çoraplar ve eyer ayakkabılarıyla bu görünümü tamamlamışlardır (Şekil 2.37), (Morton, 2020).



Şekil 2.37: Genç Giyim Tarzı, 1950.

[<https://www.familysearch.org/en/blog/1950s-fashions>].

1950’ler, bazı yönlerden durağan moda dönemini temsil etmektedir. On yılın büyük bir kısmı, moda endüstrisi için savaş sonrası yıllarda oluşmuş olan moda trendlerini yansıtmaktadır. Fransa couture endüstrisi, New Look’un başarısı ile tekrar üstünlüğünü kazanarak kadın modasının hakem rolünü yeniden ele geçirmiştir. Dior (Şekil 2.38), Fath (Şekil 2.39) ve Balmain (Şekil 2.40) gibi zarif moda tasarımcıları, tüm pazar seviyelerinde taklit edilen bir stil standardı oluşturmuştur.



Şekil 2.38: Christian Dior, “Kokteyl Elbisesi (Partie Fine)”, 1951.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/83265>].



Şekil 2.39: Jacques Fath, Akşam Ceketı, 1950-1954.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/94652>].



Şekil 2.40: Pierre Balmain, Takım elbise, 1950.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/96118>].

Couture endüstrisi, prestijini korumak için lüks tekstil ürünleri, kürkler ve yetenekli el işçiliğini kullanırken, kitlesel pazar modası ise bakımı kolay sentetik kumaşları kullanarak tüketicilere “daha iyi bir yaşam” vaat etmiştir. Fransa moda alanında egemen olsa da, Amerika Birleşik Devletleri popüler kültüre hakimdir. Amerikan filmleri ve müzikleri, Amerika Birleşik Devletleri’nin dünya siyasetindeki baskın rolünden cesaret alarak yaygın bir şekilde tüm dünyada izlenmiştir. Bununla birlikte, küresel etkiler kayda değerdir ve ana

akım kültürde giderek daha fazla kabul görmektedir. Modayı etkileyen seyahat endüstrisi de genişlemiş ve daha uygun fiyatlı hale gelmiştir; seyahatlerden hatıra kıyafetleri satın alınmış ve bölgesel etkiler moda trendleri üzerinde de etkisini sürdürmüştür (Cole, Deihl, 2015: 231).

1950’lerin kadın modası, büyük tasarımcıların muhafazakâr ve olgun görünümüne rağmen giderek daha fazla pantolon, şort, spor kıyafetler ve omuzları açıkta bırakan “sundressler” giyen kadınlar tarafından yeniden şekillendirilmiştir. 1950’lerde, ekonomik kazanımlar tüketim odaklı yeni bir toplum yaratmış ve ailelerin tek bir gelire oldukça rahat yaşamasını sağlamıştır (Monet, 2022).

1950’ler modasının ayırt edici özellikleri şu şekildedir:

- a. Kum saati figürü, moda dünyasında baskın bir şekilde yer almaktadır.
- b. Kabarık etekler ya da ince kalem etekler, büyük bir ilgi görmekte ve sıklıkla tercih edilmektedir. Shirtwaist elbiseler, popülerliğini korumaktadır.
- c. Ayrıca şapka ve eldivenler, kıyafeti tamamlamak veya iş için giyilmek üzere sıklıkla kullanılmaktadır (Şekil 2.41), (Monet, 2022).



Şekil 2.41: Christian Dior, H Serisinden Seladon Bir Takım Elbise, 1954.

[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. S.242]

1960’lı yıllar, Doğu-Batı arasındaki komünizm-kapitalizm, nükleer ve soğuk savaşlar, politik çekişmeler, barışçıl gösteriler ve ifade özgürlüğü gibi olayların ve önemli değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu yıllarda, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı John

F. Kennedy'nin 1963'te Texas, Dallas'ta suikast sonucu öldürülmesi, uzay çağı yarışının başlaması (1961 yılında Rus Yuri Gagarin'in uzaya çıkması ve 1969'da Amerikalı astronot Neil Armstrong'un Apollo 11 ile Ay'a ayak basması), NASA'nın gönderdiği iletişim uyduları, ses, video kayıt cihazları, hesap makineleri, bilgisayarlar, internetin temelini oluşturan ARPANET'in icadı, akrilik boya ve yeni giyim teknolojileri, bilim-kurgu filmleri ve fütürist modanın yaratılmasında etkili olan sanatçıların çalışmaları (Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Bridget Riley gibi isimler) moda üzerinde belirleyici etki yapmıştır. Bu dönemde, burjuvazi ahlak ve görgü kurallarına karşı gelen genç jenerasyon ve özgürlükçü anlayışın önem kazandığı görülmüştür. Yeni ideolojiler hayatın tüm alanlarında, modada da belirleyici rol oynamıştır. Bu yıllarda, genç tüketicilere yönelik tasarlanan uygun fiyatlı prêt-à-porter giysiler geniş kitlelere hitap ederken haute-couture, ilk defa elit sınıfa hitap etme özelliğini kaybetmiştir. Stratejik dağıtım yöntemleri uygulayan, özel dekorasyonlu, yüksek, volümlü müzik çalınan, yeni tarzlar sunan butiklerin (Mary Quant'ın minilerinin satıldığı "Bazaar", Barbara Hulanicki'nin kurduğu efsanevi "Biba" gibi) açılmasıyla hazır giyim sektörü yükselişe geçmiştir. Amerika'da (Bergdorf Goodman, Bonwit Teller, Henri Bendel, Norman Norell, Oleg Cassini gibi) mağazalarında prêt-à-porter seçenekleri sunulmuştur (Dereboyu, 2012: 283).

1960'ların ikinci yarısında geleneksel Paris modası, prestij ve lüks arayışı içindeki konfeksiyoncular, seçkin kesimi giydirmeye devam etmiştir. Ancak, geçmişteki başarılarından gurur duyan müşterileri azalmıştır. Bu dönemde, modacılar ve modaevleri, modanın imkanlarını kullanarak üst kesim için giyim endüstrisini tekellerine almışlardır.

1960'lar, dünya genelinde önemli bir sosyal değişim dönemi olarak kabul edilmektedir. Savaş sonrası ilk "baby boomers" dalgasının yayılması televizyonun yaygınlaşması, popüler müziğin giderek daha fazla gençlik odaklı hale gelmesi ve doğum kontrol haplarının piyasaya sürülmesi gibi faktörler, güçlü bir neslin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu dönemde, gençlik modasına yeni bir odaklanma görülmüş ve İngiltere bu konuda özellikle etkili olmuştur. Paris'in önde gelen modacıları, genç tarzlara ve değişen kıyafet kurallarına yönelik eğilimi kabul etmiştir.

Modada "klasik" kavramını, "şimdi" kavramına bırakarak zamanın önemini yansıtmıştır (Cole, Deihl, 2015: 267).

1960’larda Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği tarafından gerçekleştirilen uzay yolculukları, öngörülebilir gelecekte bir Uzay Çağı’nın müjdesini vermiştir. Uzay yolculuğu ve geleceğe yönelik temalar, bilim kurgu filmlerinden ev ürünleri tasarımına ve moda dünyasına kadar birçok alanda popüler kültürde yaygın olmuştur. Seattle’daki 1962 Dünya Fuarı, “21. Yüzyıl Sergisi” olarak adlandırılmış ve roket şeklinde tasarlanmış Space Needle (Uzay İğnesi) bu çağı yansıtan bir simge haline gelmiştir (Cole, Deihl, 2015, s.267). Yeni nesil, kıyafetleri kalıcı değer için değil, anlık etki için seçmekteydi bununla birlikte moda dünyası, zamanın önemini vurgulayan bu trende ayak uydurmuştur. Bu dönemde, moda dünyası da sosyal değişimlerin yansıtıldığı bir alan olarak öne çıkmıştır.

1960’ların modası, “mini etek” olarak adlandırılan ikonik bir parça ile hatırlanır. Bu dönemde, “hippi” olarak bilinen bir grup birey, toplumun düzen ve tüketim unsurlarına karşı duruş sergileyen yaşam tarzlarıyla tanınmışlardır. Ayakkabı giymeme, kişisel hijyen uygulamalarına öncelik vermemek, kullanılmış kıyafetleri tercih etmek ve sahip olma kavramını reddetmek gibi davranışlar sergilemişlerdir. Bununla birlikte, erkeklerin sakal ve bıyıklarının yanı sıra kadınların saçlarının aşırı kabartılması, büyük güneş gözlüklerinin popülerleşmesi gibi unsurlar da o dönemin ikonik özellikleri arasında yer almıştır. Bu davranışlar, moda kavramına karşı bir tutum olarak algılanmıştır (Murray, 1998, s.32).

1960’ların kadın giyiminde üç ana trend bulunmaktadır:

- a. First Lady Jacqueline Kennedy’nin miras aldığı hanımefendi zarafeti,
- b. Swinging London tarafından popülerleştirilen eğlenceli, genç tasarımlar,
- c. 1960’ların sonlarının Doğu’dan etkilenen hippie stilleri (Reddy, 2020).

Bu farklı stillerle birlikte, kadınların alışveriş yapma biçimlerinde ve stillerin kimler için yaratıldığı konusunda da bir değişim yaşanmıştır. On yılın ilk yıllarında moda, 1950’lerin çizgisinde devam etmiştir. Bir on yıldan diğerine geçerken etekli takımlar ve uyumlu aksesuarlar görülür.

First Lady Jacqueline Kennedy Şekil 2.42’de Givenchy takım elbisesi, Şekil 2.43’de lacivert takım elbisesi, Şekil 2.44’de A kesim elbisesi ve beyaz eldivenler, inci kolye ona uyumlu bir şapka ile derli toplu, hanımefendi görünümü yaratmış ve tüm dünyada hayranlık uyandırmıştır (Reddy, 2020).



Şekil 2.42: Givenchy, Etek Ceket (Takım), 1960.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/158986>].



Şekil 2.43: Kennedy, Lacivert Etek Ceket (Takım), 1961.



Şekil 2.44: Jacqueline Kennedy, A Kesim Elbise, 1962.

[<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1960-1969/>].

[<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1960-1969/>].

1960’larda, ünlü tasarımcılar Hubert de Givenchy ve Cristóbal Balenciaga (Şekil 2.45) gibi isimler tarafından üretilen, derli toplu, hanımefendi görünümleri moda dünyasında büyük bir popülerlik kazanmıştır. Ancak, on yıl ilerledikçe, moda endüstrisi yeni tasarımcılarla tanışmış ve bu tasarımcılar farklı bir moda anlayışı ile ortaya çıkmışlardır. Bu yeni tasarımcılar, önceden benimsenen hanımefendi görünümünün yerine, daha genç ve modern tasarımlar sunarak moda dünyasında yeni bir ivme yaratmışlardır. Bu gelişmeler, moda

endüstrisinde farklı tasarımcıların ve stillerin popülerlik kazanmasına olanak sağlamıştır (Reddy, 2020).



Şekil 2.45: Balenciaga, Kokteyl Elbisesi, 1962.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/94584>].

Swinging London’da, genç tasarımcılar Mary Quant ve Barbara Hulanicki gibi isimler, daha eğlenceli ve genç tasarımlar sunarak 1960’ların modasında devrim yaratmışlardır. Miniler, dar pantolonlar ve çiçek desenli kıyafetler, özgürlük ve hareketlilik simgesi haline gelmiştir. 1960’ların sonlarında ise hippie kültürü ve doğu tarzı kıyafetlerin yükselişi görülmüştür. Bu stil, salaş giysiler, etnik desenler ve doğal malzemeler kullanılarak yaratılan bir bohem tarzını yansıtmıştır.

Bu değişen moda trendleri ile birlikte kadınların alışveriş alışkanlıklarında da değişim yaşanmıştır. Moda endüstrisi, gençlerin satın alma gücündeki artışı fark ederek, onlar için özel koleksiyonlar oluşturmaya başlamıştır. Bu, moda endüstrisi ve kültüründe gençliğin ve gençlerin etkisinin artması anlamına gelmektedir.

1960’larda, “Manto ve Sütferchie” adı verilen bir trend, politik ve savaş karşıtı hareketin bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, gençler tarafından oluşturulan “Hippie

Look” adı verilen giyim tarzı, uzun tunikler, yamalı ve yırtık kot pantolonlar, geniş paçalı pantolonlar, kürk palto, keten kumaşlar, Afrika tarzında çiçekli şallar, batik kumaşlar, Hint gömlekleri, uzun saçlar için bandanalar ve ince örgü saç bantları, sandaletler gibi unsurlardan oluşmaktadır. Bu stil, barışçılığı ve doğaya saygıyı sembolize ederken, zamanla seri üretimle tüm dünyada benimsenen bir “Anti Moda” haline gelmiştir.

Londra’daki Carnaby Caddesi’nde ikinci el kıyafetlerin satıldığı dükkanlar, Hippie gençliğinin moda merkezi haline gelmiştir. "Hippie Look", güçlü bir alternatif olarak gösterilirken, bilim kurgudan etkilenen "Fütüristik Akım" ve sanat dünyası da bu tarza etki etmiştir. Sanatçılar, endüstriyel topluma uyum sağlayabilmek için yeni yöntemler geliştirmişlerdir.

Brigitte Bardot, Ursula Andress ve Raquel Welch gibi ünlü sanatçılarla birlikte popüler hale gelen bu trend, spor giyim tarzları, düşük bel hatları, mini çiçek desenli bikini ve “Catsuit” mayolar gibi Hollywood kültürünün bir parçası haline gelmiştir. Üstsüz askılı “Monokini” ve moda eleştirmenleri tarafından tepki alan, asimetrik beyaz tüllü deniz elbiseleri gibi cesur tasarımlar da bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Renkli plastik bilezikler, büyük payet diskler ve boncuklu rafyadan örülmüş çantalar, yuvarlak pamuklu top kitleler, avize formunda plastik ve ahşap geometrik şekilli siyah-beyaz Op-Art aksesuarları, altmışlı yılların karakteristik moda aksesuarlarından bazılarıdır.

2.2.5 1970’li Yıllarda Moda

1970’li dönemlerde kadınların temel kaygılarının başında erkekler ile eşit haklara sahip olma istekleri gelmektedir. Bu kaygı ile birlikte kadınlar iş hayatında aktif rol almaya başlamıştır. Kendi kişisel arzu ve istekleri doğrultusunda yalnızca erkeklerin değil kadınlarında iş hayatında söz hakkını oluşturan bir durum haline gelmiştir. Kadının bu derece iş hayatında olması daha önceleri yalnızca erkeklerin giymiş olduğu “takım elbise” tarzında kıyafetlerin kadınlar tarafından da kullanılmasına olanak sağlamıştır (Şekil 2.46).

İş hayatında aktif ve başarılı olma arzusundaki kadın; giyim kuşamını da bu doğrultuda şekillendirme eğilimde olmuştur (Aktaran; Kahraman Arslan). Çalışma hayatı ile birlikte kadın sosyal hayata daha yakın bir konumda olmuştur. Maddi gücüyle birlikte giyim kuşam ve sosyal aktivitelerinde çeşitlilik görülmüştür. İş hayatında aktif rol alan kadın, çeşitli spor dallarına da ilgi duyar hale gelmiş ve spor giyim ihtiyacı doğmuştur (Şekil 2.47).



Şekil 2.46: Yves Saint Laurent, 1972.
[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. s.305].



Şekil 2.47: Farrah Fawcett, 1976.
[http://stargayzing.com/davidmunk-3/].



Şekil 2.48: Unisex, 1972.
[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. s.316].

Bundan önceki dönemlerde haute couture ön plandayken, 1970'lerde moda yeniden şekillenmiş ve özel üretim ürünlere talep azalmıştır. Böylelikle hazır giyime olan ihtiyaç ve talep de artmıştır. Kadının iş hayatındaki varlığı unisex kıyafetlerin (Şekil 2.48) ağırlığını koymuş olup, böylelikle kadın ve erkeğin iş hayatındaki eşitliği kıyafetlere de yansımıştır.

Kadının pantolon giyimine olan yönelimi, 1970'li yılların en ikonik parçasının da pantolon olmasına sebep olmuştur. 60'ların ortasındaki moda trendlerinden biri olan botlardır. 1970'lerin başında en yüksek popülerliğe ulaşmıştır. Bu dönemde her mağazada uygun fiyatlarla satılan botlar, İspanyol paça pantolonlardan iş takımlarına ve hatta boho elbiseler için uygun bir seçenek olmuştur (Şekil 2.49). 70'lerin en popüler bot modelleri arasında yuvarlak burunlu diz boyu botlar, Go-go botlar, crinkle botlar (parlak ıslak buruşuk görünümlü botlar), Dingo botlar ve Frye botları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, 70'lerin popüler bot türlerinden biri de diz hizasında sonlanan, 1920'lerin moda tarzına gönderme yapan bağcıklı büyükanne botlarıdır (Escalante, 2023).

1960'lı yılların sonunda kendini göstermiş olan hippie akımı, 1970'lerin önemli akımlarından biri olmuştur (Şekil 2.50).



Şekil 2.49: Pantolonlar, 1970.

[<https://thevou.com/fashion/70s-fashion/>].



Şekil 2.50: Çok Katmanlı Hippi ve Retro Tarzı, 1970.

[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. s.316].

2.2.6 1980'li Yıllarda Moda

1980'lerde moda, Londra'dan New York'a ve Sidney'e kadar dünyanın dört bir yanında genellikle müzik odaklı karşı trendler olan post-punk (Şekil 2.51) ve "Yeni Dalga" stillerini benimsemiştir. Bu dönemde, göçmen Japon tasarımcılar alternatif tasarım estetikleri sunmuşlardır (Şekil 2.52). Moda, konformist ana akıma rağmen, postmodern bir çağa adım atmıştır (Cole, 2015, s. 343).



Şekil 2.51: Punk Modası, 1980'ler.

[<https://www.80sfashion.org/>].



Şekil 2.52: Issey Miyake, Alışılmadık Drapeler, İlkbahar/Yaz Koleksiyonu, 1982
[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. s.360].

1970’lerde ön plana çıkan hazır giyime yönelim eğilimi, 1980’lerde haute couture yeniden geçiş olarak yorumlanmaktadır. 1980’lerin en ikonik kişiliği Britanya Prensesi Diana olmuştur. 70’lerde kadın iş hayatına girmiş, 80’ler ise kadının maddi gücünün hissedildiği bir dönem olarak adlandırmak mümkündür. Bu maddi güç, kadının kıyafet ve giyime olan ilgisini arttırmış ve alım gücü yükselen kadın, iyiyi ve güzeli seçme eğiliminde olup, modanın takipçisi rolünü üstlenmiştir. Giyim anlamında yeniyi takip eden kadın, artan alım gücüyle birlikte önceleri yalnızca kıyafet odaklı düşünse de içinde bulunduğu maddi özgürlük aksesuar, takı/mücevher ve ayakkabı için de farklı olanı seçmesine katkıda bulunmuştur. Prenses Diana dönemin modası olan puantiye (Şekil 2.53) ve ekoseli (Şekil 2.54-2.55) desenleri kıyafetlerinde tercih etmiştir.



Şekil 2.53: Lady Diana, Catherine Walker'ın Puantiyeli kitsch takımı, 1983. [https://www.brides.com/princess-diana-best-fashion-moments-5215796].



Şekil 2.54: Lady Diana, Kareli Palto 1985. [https://www.brides.com/princess-diana-best-fashion-moments-5215796].



Şekil 2.55: Lady Diana, Pötikareli Pantolon, 1986. [https://www.brides.com/princess-diana-best-fashion-moments-5215796].

Karl Lagerfeld, Chanel'in kreatif direktörü olduğu 1983 yılından itibaren, 1980'lerin moda sahnesinde devrim yaratmaya hızla başlamıştır. Lagerfeld, kasıtlı bir şekilde gerçekçi bir zarafet ve Coco Chanel tarafından zaten tanımlanmış olan stilin mükemmel bir evrimini elbiseleriyle birlikte sunmuştur. Bu dönemde Lagerfeld tarafından tasarlanan her parça, on yılın enerjisini ustalıkla yansıtmıştır (Şekil 2.56-2.57-2.58-2.59-2.60), (Trochu, 2021).



Şekil 2.56: Ines de la Fressange Chanel, İlkbahar/Yaz 1984 Defilesi. [https://www.vogue.fr/fashion/galerie/karl-lagerfelds-iconic-chanel-style-in-the-1980s].



Şekil 2.57: Chanel İlkbahar/Yaz 1986 Defilesi. [https://www.vogue.fr/fashion/galerie/karl-lagerfelds-iconic-chanel-style-in-the-1980s].



Şekil 2.58: Chanel, Sonbahar/Kış 1985-1986 Defilesi. [https://www.vogue.fr/fashion/galerie/karl-lagerfelds-iconic-chanel-style-in-the-1980s].



Şekil 2.59: Chanel, Haute Couture 1987-1988 Sonbahar Kış Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/karl-lagerfelds-iconic-chanel-style-in-the-1980s>].



Şekil 2.60: Chanel, 1987 İlkbahar Yaz Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/karl-lagerfelds-iconic-chanel-style-in-the-1980s>].

2.2.7 1990'lı Yıllarda Moda

1990'lı yıllar, gelişen teknolojik dünya ile birlikte televizyon ve internet kullanımının arttığı bir dönemdir. Bu durum moda ve trendlere daha kolay ulaşılabilirlik sağlamıştır. Ekonomik alım gücü dünya genelinde moda sektörüne olumlu katkıda bulunmuştur. Telefon kullanımı yaygınlaşmış, televizyon izleme oranları artmış ve birçok teknolojik alet daha erişilebilir hale gelmiştir. Moda merkezleri daha fazla ziyaretçi çekmiş ve moda trendlerinin yayılma hızını artırmıştır. Bu dönemde, daha renkli ve desenli kıyafetlerin yanı sıra malzeme çeşitliliği de artmış, markalar kendilerini daha fazla gösterme imkânı bulmuştur. Ancak bu durum aynı zamanda taklit ürünlerin artışına da neden olmuştur. Logo barındıran ve yüksek marka değerine sahip ürünlerin kopyalarının görünür hale gelmesi mümkün olmuştur. Teknoloji ve televizyon çağına ek olarak, moda dergilerinin ortaya çıkışıyla birlikte moda çekimleri ve kataloglar aracılığıyla moda trendlerinin takibi daha kolay hale gelmiştir.

Teknoloji ve televizyon çağına ek olarak, moda dergilerinin (Şekil 2.61-2.62-2.63) ortaya çıkışıyla birlikte moda çekimleri ve kataloglar aracılığıyla moda trendlerinin takibi daha kolay hale gelmiştir.



Şekil 2.61: Vogue, Moda Dergisi, 1990.

[<https://www.retrowaste.com/1990s/fashion-in-the-1990s/>].



Şekil 2.62: Vogue, Moda Dergisi, 1993.

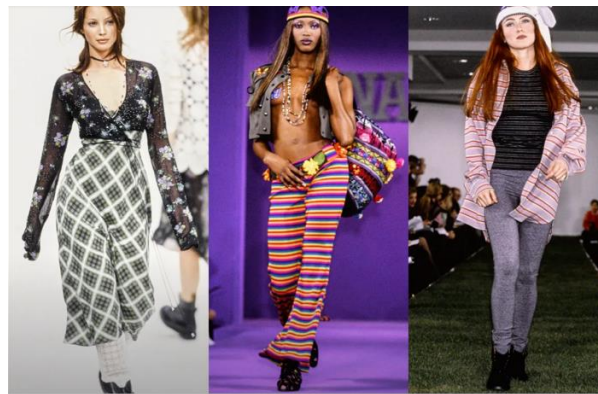
[<https://www.retrowaste.com/1990s/fashion-in-the-1990s/>].



Şekil 2.63: Moda Dergisi Kapağı, 1995 (Mayıs).

[<https://www.retrowaste.com/1990s/fashion-in-the-1990s/>].

20. yüzyılın sonuna gelindiğinde, moda en rahat dönemine ulaşmıştır. Erkekler ve kadınlar, grunge* modasını benimsemiş ve bol, büyük beden kıyafetler ile kot pantolonlar temel unsurlar haline gelmiştir (Şekil 2.64).



Şekil 2.64: Perry Ellis, Anna Sui ve Christian Francis Roth'un İlkbahar Defilesi, 1993.

[<https://www.vogue.com/article/90s-fashion-grunge-marc-jacobs-anna-sui>].

* Sözlük anlamı dağınık ve kirli olan grunge tarzı, agresif, içe dönük ve umursamaz olarak tarif edilebilir. Oldukça sıradışı bir moda akımı olan grunge tarzındaki amaç uğraşılmamış bir görüntü vermektir.

Yıllar ilerledikçe, minimalizm moda haline gelmiş ve kadın modası daha akıcı hale gelirken, çocuk kıyafetlerinde genellikle popüler Disney karakterlerine yer verilmiştir (Reddy, 2020).

21. yüzyılın son on yılında moda, daha rahat bir giyim tarzına ve minimalizme doğru ilerlemiştir. Bazı dönemlerde daha resmi kıyafetler tercih edilmiş olsa da, büyük ölçüde moda minimalist ve rahat bir tarza doğru ilerlemiştir ve bu yaklaşım 1980'lerin sonunda yaygınlaşmıştır. On yılın sonunda, bu giyim tarzının kalıcı olduğu açık bir şekilde görülmüştür. Ayrıca 1990'larda 1980'lerin büyük ve gösterişli tarzının popülerliğiyle başlamış olsa da, moda hızla daha sade ve günlük kıyafetlere doğru ilerlemiştir. 1980'lerin spor giyim görünümü 1990'ların başında da devam etmiştir; motosiklet şortları, taytlar, Keds ayakkabılar ve büyük beden sweatshirtler genç kadınların favori tercihleri olmaya devam etmiştir. Ayrıca, on yılın başlarında 1960'ların ve 1970'lerin tarzları arasında mini etekler, kloş etekler ve Punk stilleri gibi stiller de yeniden canlanmıştır. Vintage kıyafetlere olan ilgi, grunge modasıyla birlikte ikinci el kıyafet mağazalarının yaygınlaşmasını teşvik etmiştir. 1980'lerin sonunda Seattle'da ortaya çıkan bu tarz, 1990'ların başında bol, yıpranmış kot pantolonlar, flanel gömlekler ve Doc Martens botlar gibi günlük kıyafetlere dayanan yaygın bir görünüm kazanmıştır. Kadınlar için bu tarz, genellikle kalın botlarla giyilen basit slip elbiseleri de içermektedir. Grunge modası, 1993 yılında Marc Jacobs'un Perry Ellis için hazırladığı koleksiyonla podyumlara taşınmıştır (Şekil 2.65-2.66-2.67).



Şekil 2.65: Naomi Campbell and Kristen McMenamy, December 1992.

[<https://www.vogue.com/article/marc-jacobs-perry-ellis-grunge-collection-90s-fashion>].



Şekil 2.66: Marc Jacobs, "Topluluk, (Ensemble), Amerikan, İlkbahar/Yaz, Metropolitan sanat Müzesi, 1993.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/171685>].



Şekil 2.67: Marc Jacobs, "Topluluk, (Ensemble), İlkbahar/Yaz 1993.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1993-ready-to-wear/perry-ellis/slideshow/collection#64>].

21. yüzyılın son on yılında moda, daha rahat bir giyim tarzına ve minimalizme doğru ilerlemiştir. Bazı dönemlerde daha resmi kıyafetler tercih edilmiş olsa da, büyük ölçüde moda minimalist ve rahat bir tarza doğru ilerlemiştir ve bu yaklaşım 1980'lerin sonunda yaygınlaşmıştır. On yılın sonunda, bu giyim tarzının kalıcı olduğu açık bir şekilde görülmüştür. Bu dönem, 1980'lerin büyük ve gösterişli tarzının popülerliğiyle başlamış olsa da, moda hızla daha sade ve günlük kıyafetlere doğru ilerlemiştir. 1980'lerin spor giyim görünümü 1990'ların başında da devam etmiştir; motosiklet şortları, taytlar, Keds ayakkabılar ve büyük beden sweatshirtler genç kadınların favori tercihleri olmaya devam etmiştir. Ayrıca, on yılın başlarında 1960'ların ve 1970'lerin tarzları arasında mini etekler, kloş etekler ve Punk gibi stiller de yeniden canlanmıştır (Reddy, 2020).

Vintage kıyafetlere olan ilgi, grunge modasıyla birlikte ikinci el kıyafet mağazalarının yaygınlaşmasını teşvik etmiştir. 1980'lerin sonunda Seattle'da ortaya çıkan bu tarz, 1990'ların başında bol, yıpranmış kot pantolonlar, flanel gömlekler ve Doc Martens botlar gibi günlük kıyafetlere dayanan yaygın bir görünüm kazanmıştır.

1990'ların ortasında, stiller yeniden daha kadınsı bir hâl almıştır. Slip elbiseler bu dönemde minimalist bir görünümü temsil etmektedir (Şekil 2.68). İpeksi versiyonları resmi kıyafet olarak da tercih edilmiştir. Popüler bir günlük görünüm ise beyaz bir tişörtün üzerine giyilen slip elbiselerdir. "Clueless" gibi filmlerde (Şekil 2.69) ve daha sonra Britney Spears'ın "...Baby One More Time" müzik videosunda görülen "seksi kız öğrenci" görünümü, on yılın ortalarında popüler hale gelmiştir. Büyük beden kazaklar, bebek tişörtleri ve diz üstü çoraplar genç kadınların genel görünümünü oluşturmuştur.



Şekil 2.68: Mona May, Alicia Silverstone ve Stacey Dash, Clueless Filminde, 1995.

[<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1990-1999/>].



Şekil 2.69: Gianni Versace, Gece Elbisesi, Metropolitan Sanat Müzesi, 1996.

[<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81318>].

1990’lar aşırılıkların, çelişkilerin, yeni fikirlerin ve tanınmış isimlerin bir karışımının olduğu bir on yıldır. Üst düzey mağazalar, çeşitli zevklere hitap ederken, kıyafet ifadeleri daha parçalı ve bireysel hale gelmiştir. Ana akım düzeyinde bile, alt kültür etkileri giderek daha fazla ön plana çıkmıştır. Süper modeller, ihtişamı temsil ederken, ödül törenlerinde abartılı elbiseler yer alırken, işyeri kıyafetleri daha gündelik hale gelmiştir. Bu durumda giyinmek çoğu insan için nadir bir olay haline gelmiştir (Cole, 2015, s. 377).



Şekil 2.70: Helmut Lang. Astro Moto ceket, Sonbahar/Kış 1999.

[<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1990-1999/>].

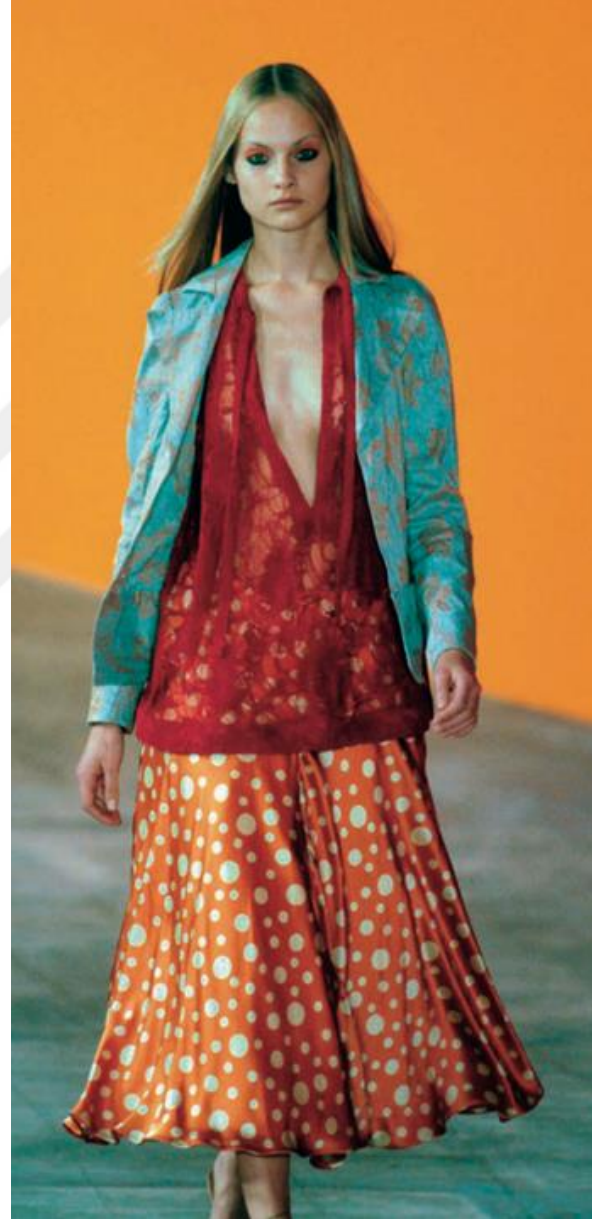
Bazı tasarımcılar minimalist bir estetiği benimsemiş “motorcu ceket ve balo elbisesi” (Şekil 2.70) ifadesiyle bazı tasarımcılar bu iki tarzı birleştirmişlerdir. İngiltere, moda ve sanat üzerinde güçlü bir etki yaratmış moda tasarımındaki birçok yeni yetenek kariyerlerine Londra’da başlamıştır. Marka bilinci ve tasarımcı trendlerinin kitlesel pazarlaması son derece keskin olduğu için podyumlar, difüzyon ürünlerinin satışında heyecan yaratmak için kullanılan tiyatral gösterilere dönüşmüştür (Cole, 2015, s. 377). Halkın bu dönemde elit bir tarz ve lüksü arzuladığı görülmektedir. Ancak lüksün yeni tanımı, kaliteli malzemeler ve işçilik yerine tanınabilir bir markayla ilişkilendirilmiştir (Şekil 2.71-2.72).

Düşük bütçeli lüks marka meraklıları için uygun fiyatlı perakende satış noktaları hatta sahte ürünler bile bolca bulunmaktadır. Medyanın moda için her zaman önemli bir rolü olmasına rağmen, farklı formatlar aracılığıyla daha fazla bilgi aktarılırken, tasarımcıların şovlarının ve moda dergilerinin etkisi artmış ve hatta zaman zaman bunların yerini almıştır. Halk, moda ve tasarımcılar hakkında bilgi edinmek için eğlence medyasına yönelirken, medyanın modaya olan takıntısı da giderek artmıştır (Cole, 2015, s. 377).



Şekil 2.71: Miuccia Prada, Takım, 1998.

[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. s.405].



Şekil 2.72: Dries Van Noten, Boho, 1999.

[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. s.406].

2.2.8 2000’li Yıllarda Moda

2000’li yıllar, milenyum çağı olarak da adlandırılan bir dönemdir. Teknolojideki hızlı ilerleme trendi, erişilebilirliği ve tüketim ihtiyacını artırmıştır. Bu hız, modanın da değişkenliğini hızlandırmıştır. Önceden hazır silüetler satın alan kitle, internet çağı ile birlikte parçaları kendi yorumlarıyla birleştirme imkanına sahip olmuştur. Bu durum, moda çeşitliliği kavramının ortaya çıkmasına ve modanın daha özgür bir konuma gelmesine yol açmıştır.

Crane yeni milenyumda modanın neden ve nasıl bu kadar çeşitlendiğini etkili bir şekilde özetlemiştir. Ona göre, farklı tarzların farklı kitleleri vardır; giyim konusunda kesin kurallar olmadığı gibi çağdaş kültürü temsil eden bir moda ideali konusunda da anlaşma sağlanamamıştır (Crane, 2000: 135 aktaran Marcketti & Tortora, 2015. s.662).

2000’lerin bazı modaları, mod, punk, mini etekler ve op art baskıları gibi stilleri içermekte olup aynı zamanda 1950’lerden, 1970’lerden, 1980’lerden ve 1990’lardan esinlenmiştir. New York Times’ın 2013 tarihli bir makalesinde, Lucky dergisinin dijital editörü Lauren Sherman, modanın demokratikleşmesinin belirgin trendleri daha yaygın hale getirdiğini düşünmektedir. Ona göre, “Project Runway”, “America’s Next Top Model” ve kişisel stil blogları gibi platformlar sayesinde artık herkesin kişisel bir stile sahip olma imkânı vardır ve herkes nelerin moda olduğuna karar verebilir. Giysiler ise malzemelerin karıştırılıp eşleştirilmesi gibi bir süreçle şekillenir (Wayne, 2013, ST1 aktaran Marcketti & Tortora, 2015. s.662).

Birçok teknoloji markası kendine yer edinmiş ve daha önce ulaşılması zor olan bilgisayar, televizyon gibi kitle iletişim araçları artmıştır. Bireysel hesaplar, Twitter, Facebook, Instagram gibi platformlar aracılığıyla dünyanın farklı ülkelerindeki insanlarla iletişim kurmak daha kolay hale gelmiştir ve moda sektörü de bu hızdan etkilenen bir alan olmuştur. Bu durum, her bilgi ve görselin taklit edilebilme hızının artmasına neden olmuştur. Tekstil teknolojisiyle birleştirilerek “giyilebilir teknoloji” kavramı ortaya çıkmıştır.

Teknolojik gelişmelerle birlikte, yeni milenyumda geliştirilen kumaşlar ve giysilerin çeşitliliği artmıştır. Seymour (2009), “Fashionable Technology” (Moda Teknolojisi) adlı kitabında, teknolojiyle entegre edilen kıyafetlerin ifade gücünden işlevselliğe kadar geniş bir yelpazede yer aldığını belirtmiştir. Şekil 2.73’te koleksiyon insan, doğa ve teknoloji arasındaki ilişkiye odaklanır. Elbiselerin bir kısmı, sert çıkıntılı panellere, düzensiz

geometrik şekillere sahiptir. “Uzaktan Kumandalı Elbise”, içindeki tülü ortaya çıkarmak için elbisenin fiberglas panellerini açan bir uzaktan kumanda ile çalışmaktadır. Şekil 2.74’te koleksiyonun ana teması hız ve onunla ilişkili teknolojilerdir. Uçak Elbisesi, elektronik olarak çalıştırılabilen ve bir uçak kanadı gibi hareket eden fiberglas bir yapıdır (Seymour, 2008, s.31).



Şekil 2.73: “Before Minus Now” İlkbahar/Yaz, Londra, 2000.

[Seymour, S. (2008). *Fashionable technology: The intersection of design, fashion, science, and technology*. New York: Springer. s.31].



Şekil 2.74: “Echoform”, Sonbahar/Kış, Londra, 2000.

[Seymour, S. (2008). *Fashionable technology: The intersection of design, fashion, science, and technology*. New York: Springer. s.31].

Yüksek moda ürünleri, etkileyici ucunda konumlandırılırken, tıp gibi alanlarda belirli işlevlere yönelik kıyafetler ise işlevsel ucunda yer almaktadırlar.

Farklı teknik alanlardaki gelişmeler, yeni stillerin ortaya çıkmasını teşvik etmiştir. Armani, Prada, Cavalli ve Dolce & Gabbana gibi tanınmış moda tasarımcıları, moda koleksiyonlarının bir parçası olarak cep telefonlarına yer vermiştir. Üç boyutlu baskı ve lazer kesim gibi teknolojik gelişmeler de moda dünyasına dahil olmuştur (Şekil 2.75).



Şekil 2.75: Iris Van Herpen, Elbise, Üç Boyutlu Baskı Teknolojisi, 2013.

[Marcketti, S. B., & Tortora, P. G. (2015). *Survey of Historic Costume*. New York].

Tekstil teknolojisi ilerledikçe, elektronik donanımlı şık ve işlevsel kıyafetler gibi yeni ürünlerin ortaya çıkması devam etmiştir ve devamda edeceği düşünülmektedir. İleri görüşlü tasarımcı Hussein Chalayan (aktaran Quinn, 2002, 32), bu fenomeni öngörmüştür: “*Moda izleyicisi teknolojiyi gerçekten bilmiyor... ama yakında öğrenecekler*” şeklinde bir ifade de bulunmuştur (Marcketti & Tortora, 2015. s.667).

1990’ların başındaki trendlerin çoğu, on yılın son yarısında ve 2000’lerin başında da devam etmiştir. Bu dönem boyunca, herhangi bir “görünüm” veya baskın silüetin belirlenmesi giderek zorlaşmıştır. Bireylerin, akranları tarafından kabul edilebilir tarzlarda giyinme eğilimi göstermeleri muhtemeldir. Eğer akran grubu, o dönem için geçerli olan moda trendlerine uyum sağlamışsa (ergenler, medya yıldızları veya yüksek modayı takip edenler gibi), modaya uygun stiller hızla ortaya çıkıp geçerliliklerini yitirebilmekteydiler. Diğer kadınlar için ise, aynı temel klasik görünüm her yıl giyilebilir niteliktedir ve daha güncel olan pazar, aktif spor giyim pazarını etkilemektedir. Tüketiciler, spor salonundan yürüyüş parkurlarına ve günlük sosyal etkinliklere kadar her alanda kullanabilecekleri giysilere yönelmişlerdir. Bunun yanı sıra, meslekler ve özel durumlar da giyim gerektirmektedir (Marcketti & Tortora, 2015. s.668).

Güncel olaylar, medya ve yeni moda tasarımcılarından kaynaklanan etkiler, yaygın bir şekilde görülmektedir. Politika ve çatışma ile ilgili örnekler arasında 11 Eylül 2001 trajedisinin ardından Amerikan bayraklarının giysilerde kullanılması gelmektedir. Büyük Buhran dönemindeki ekonomik olaylar, kişisel giyim harcamalarını etkilemiş ve aynı zamanda ikinci el giysilere, stilleri karıştırmaya ve mevcut bir gardıroba uyumlu alışveriş trendlerine olan ilgiyi canlandırmıştır. 2000-2014 döneminde, giysilerin işlevselliğindeki yeniliklerle birlikte teknoloji teması oldukça belirgin hale gelmiştir; bu yenilikler, estetiklerinin yanı sıra yerine getirdikleri görevler için de değerlidir. İnternetin giysilerin satın alınması ve tanıtımında oynadığı rol hiç bu kadar güçlü olmamıştır. Milenyum ilerledikçe, filozoflar, sosyologlar, ekonomistler, sanat tarihçileri, tarihçiler ve diğer moda, giyim ve tekstil alanlarından uzmanlar moda konusunda kitaplar ve yayınlarla piyasayı doldurmuştur. Bu alan, çalışma ve katılım için daha önce hiç bu kadar olgunlaşmamıştır (Marcketti & Tortora, 2015. s.683).

21. yüzyılda kıyafetler yaşa, sosyal veya ekonomik sınıfa, etnik kökene, mesleğe, eğlence tercihlerine ve müzik zevklerine göre giderek daha fazla kategorilere ayrılmıştır. Moda basını ve kişisel bloglar gibi diğer medya araçları tarafından kolaylaştırılan hareketlerle, belirli modalar bir segmentten diğerine geçebilmektedir. Yüzyılın ilk on yılındaki modaya uygun giyim, sürekli ilerleyen bir nehre benzetilebilir; bu nehir birçok dar kola ayrılır. Bu kollar birbirinden ayrılır, kesişir, birleşir ve tekrar ayrılır, ancak bu farklı parçalardan oluşan daha büyük nehir sürekli olarak yoluna devam eder (Marcketti & Tortora, 2015. s.683).

2000’li yıllarda erkek, kadın ve çocuk giysilerinde çeşitli trendler yaygın bir şekilde görülmektedir. Bu trendlerin ilham kaynakları, moda tarihinin rastgele bir karışımı, dünya kıyafetleri ve yüzyıllık alt kültür stillerinin yeniden ele alınması veya yenilenmesi gibi etkenlerden oluşmuştur.

Vucut hatlarının ön planda olduğu korsaj elbiseler, göbek deliğinin altından başlayan düşük belli pantolonlar, balon etek ve elbiseler, denim kumaş trendiyle birlikte denim üzerine baskı çalışmaları ve aynı şekilde vücudu saran skinny fit pantolonlar dönemin moda anlayışına örnek gösterilebilir. Denim ile birlikte taş baskılı kıyafetler ve denim uzun eteklerde ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte korsan temalı düzensiz etek boyları, pantolon ve şort arası bir boy olan capri pantolonlar, yüksekliği fazla olan iri tokalı kemerler hem elbiselerde hemde pantolonlarda tamamlayıcı aksesuar niteliğinde olmuştur. Bu görünüm yalnızca gündelik

hayatta değil Kim Kardashian gibi ünlüler tarafından kırmızı halı da da tercih sebebi olmuştur (Şekil 2.76).



Şekil 2.76: Kim Kardashian, 2006.

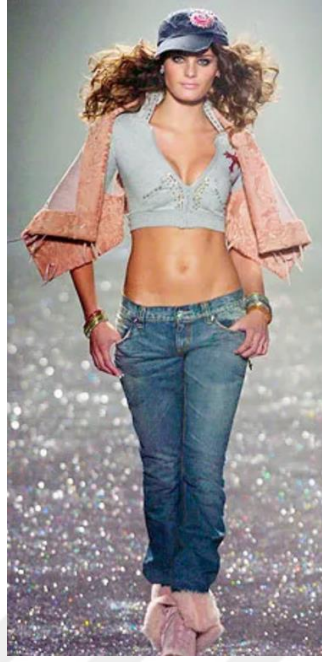
[<https://cdn.mos.cms.futurecdn.net/48V2cCiifcNqaEfbKRBube-768-80.jpg.webp>].

Uzun paltolar, parlak renkli trençkotlar (Şekil 2.77) veya fırfırlı kot ceketler gibi moda unsurları, yeniden keşfedilmiştir. Tasarımcılar ve basın, periyodik olarak “şık giyinme” çağrıları yapsalar da, gayri resmi bir tarz hakim olmuştur. Ana akım “hızlı moda”, demokratikleştirilmiş bir tarz ve düşük fiyatlarla tüketicilere giysileri tek kullanımlık olarak görmeye teşvik etmiştir. Gençler ve Y kuşağı olarak da bilinen yirmili yaşlardaki gençlerin, mütevazılık konusundaki fikirleri değişmiş; iç çamaşırlarını açıkta bırakan çok dekolteli pantolonlar ve göbeği açıkta bırakan üstler giymiş, işyerinde göğüs dekoltelerini sergilemişlerdir (Şekil 2.78). Kot pantolonlar, bilinçli bir şekilde yırtılmış, yıpranmış, parçalanmış, bazen aplike edilmiş, işlenmiş veya grafitilenmiş olarak tasarlanmıştır. Cep varyasyonları yaygın bir şekilde kullanılmıştır; genellikle arka cepler alçaltılmış ve süslenmiştir. Pantolon bilekleri bazen fermuarlı veya bağcıklı olacak şekilde sıkı bir şekilde kaplanmıştır. Kargo cepleri moda dünyasında sağlam bir şekilde yer edinmiştir (Şekil 2.79).



Şekil 2.77: Parlak Renkli Trençkot, Tom Ford, Saint Laurent, Sonbahar Hazir Giyim, 2001.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2001-ready-to-wear/saint-laurent/slideshow/collection#34>].



Şekil 2.78: Günlük Giyim, Sweetface. Hazir Giyim, Sonbahar, 2005.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2005-ready-to-wear/sweetface/slideshow/collection#1>].



Şekil 2.79: Kargo Pantolarlar, 2000’li Yıllar.

[Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The history of modern fashion*. Hachette UK. s.430].

Tişörtler ve denimler çoğu gardırobun merkezinde yer almaya devam etmiştir. Ceket ve pantolalarda “eskitme yıkamalı” ve koyu “sert denim” gibi birçok farklı yüzey kullanılmıştır (Şekil 2.80).



Şekil 2.80: Tibi, Mugler, Nina Ricci, Alexander McQueen, Kot Ceket, 2018.

[<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-42365361>].

Kadınlar iş hayatında daha aktif hale gelmiş ve bedenlerini daha iyi tanıyan bir duruma gelmişlerdir. Spor salonları daha erişilebilir hale gelmiştir. Bu durum, kum saati formunun geri dönüşünü mümkün kılmış ve 2008’den itibaren keskin silüetler belirgin bir şekilde

hakimiyetini sürdürmüştür. Jennifer Lopez (Şekil 2.81), Rihanna (Şekil 2.82), Britney Spears (Şekil 2.83), gibi şarkıcılar bu dönemin en önemli ikonlarından birkaçı olmuşlardır.



Şekil 2.81: Jennifer Lopez, 2008.

[<https://globalnews.ca/news/5333654/best-jennifer-lopez-red-carpet/>]



Şekil 2.82: Rihanna, Karl Lagerfeld, 2008.

[<https://www.elle.com/fashion/news/g28685/britney-spears-style-evolution/?slide=11>]



Şekil 2.83: Rihanna, 2005.

[<http://ftp.rihannanow.com/press/2008-american-music-awards/>]

2000'lerin sonuna yaklaştığında, ilkbaharın çiçek desenleri gerçekten de taze hissettiren retro, 60'lardan ilham alan stiller şeklinde görülmektedir. Calvin Klein'dan Valentino ve Chanel'e kadar birçok markada, şeffaf plastik dış giyim (ve ayakkabılar) büyük bir canlanma yaşamıştır (Şekil 2.84-2.85).

2019 yılına gelindiğinde yine modeller yeni keşfedilen bir özgürlükle kendilerini taşıırken, tasarımlar on yılın devrimci, özgür ruhu etrafında dönmektedir. 1960'ların mini elbiseleri, etekleri ve pelerinleri birçok markanın koleksiyonunda yer almıştır (Şekil 2.86-2.87-2.88).



Şekil 2.84: Valentino, Mont, İlkbahari, PVS, 2018.

[<https://en.vogue.me/fashion/how-to-wear-patent-leather-and-pvc/>].



Şekil 2.85: Chanel, Yağmurluk ve Ayakkabı, PVS, Paris Moda Haftası, S/S 2018.

[<https://www.tatler.com/gallery/fashion-week-ss18-trends>].



Şekil 2.86: Miu Miu, Elbise, Sonbahar/Kış, 2018-2019.

[<https://www.vogue.fr/fashion/fashion-inspiration/diaporama/fall-winter-2018-2019-fashion-trends/49630>]



Şekil 2.87: Dior, Etek ve Pardesü, Sonbahar/Kış, 2018-2019.

[<https://www.vogue.fr/fashion/fashion-inspiration/diaporama/fall-winter-2018-2019-fashion-trends/49630>]



Şekil 2.88: Alexander McQueen, Pelerin, Sonbahar/Kış, 2018-2019.

[<https://www.vogue.fr/fashion/fashion-inspiration/diaporama/fall-winter-2018-2019-fashion-trends/49630>]

2.2.9 2020'li Yıllarda Moda

Moda sektöründe olduğu gibi, 2020 yılı başından itibaren her sektör ve yaşam için bir kriz yılı olmuştur. 2020'nin başlarında, koronavirüs salgınının ciddiyeti ve kapsamı netleştikçe, dünyadaki işletmeler tarihte görülmemiş bir küresel halk sağlığı kriziyle birlikte benzersiz zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu bağlamda moda endüstrisi de bu durumdan kurtulamamış ve etkilenmiştir.

Giysi üretimi son derece zorlaşmış ve insanlar iş güvencesi, sağlık endişeleri nedeniyle evde kalmak zorunda kalmış, alışveriş istekleri kaybolmuştur. Bu nedenle moda dünyası, uzun süredir bağlı olduğu fantezi, yüzeysellik ve hoşgörü kavramlarından rahatsız olan bir dünyada kendine yer bulmak zorunda kalmıştır.

Yüz maskeleri yılın rakipsiz aksesuarı haline gelmiştir. İnsanlar kendi maskelerini üretmiş, markalar benzersiz tasarımlar üretmiş ve neredeyse bir gecede birçok kıyafetin son dokunuşu haline gelmiştir (Şekil 2.89). Ofis kıyafetlerinin yerini rahat “ev elbiseleri” almıştır. Ayrıca online alışveriş ve online defilelerde bu yılda oldukça artış olmuştur (Anonim, 2020b).



Şekil 2.89: Burberry, Yüz Maskesi, 2020.

[<https://edition.cnn.com/style/article/2020-biggest-fashion-trends-reflect-a-world-in-crisis/index.html>].

New York, Londra, Milano ve Paris gibi önemli moda merkezleri, İlkbahar/yaz 2020 sezonu için moda dünyasının tüm trendlerini podyumlarda yansıtmıştır. 1960’lı ve 1970’li yılların moda akımları defilelere damga vurmuştur. 1970’lerin yakaları geri dönerken, 80’lerin biker şortları yerini hotpants’lara bırakmıştır (Şekil 2.90).



Şekil 2.90: Saint Laurent, Hermes, Isabel Marant, “Hotpants, (Ateşli Pantolanlar), 2020.

[<https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer>].

Özellikle 70'lerin yakası geri dönmüş (Şekil 2.91), duvar kağıdı görünümlü baskılar (Şekil 2.92) ve tığ işleri de (Şekil 2.93) bu sezon moda dünyasında kendilerine yer bulmuştur. Özellikle Fendi markası, dar eteklerde ve özel dikim gömlelerde tığ işini modern bir şekilde kullanmıştır.



Şekil 2.91: Louis Vuitton, 70'lerin Yakası Ceket, 2020.

[<https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer>].



Şekil 2.92: Fendi, Duvar Kağıdı Baskılı, Şortlu Takım, 2020.

[<https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer>].



Şekil 2.93: Fendi, Tığ İşi Bluz-Etek, 2020.

[<https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer>].



Şekil 2.94: Bottega Veneta, Hermes, Bottega Veneta, Çok Renkli Vegan Deri Giysiler, 2020.

[<https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer>].

Bu trendler arasında özellikle deri kullanımı oldukça ön plandadır (Şekil 2.94). Söz konusu sezon, klasik siyah-beyaz kombinasyonunun da geri dönüşüne tanık olmaktadır (Şekil 2.95). Bermudalar, (Şekil 2.96) yüksek belli pantolonlar, şortlar ve yelekler bu sezonun vazgeçilmezleri arasında yer almıştır (Şekil 2.97).



Şekil 2.95: Stine Goya, Siyah Beyaz Puantiyeli Giysi, 2020.

[<https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer>].



Şekil 2.96: Sportmax, Ceket ve Bermuda Takım, 2020.

[<https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer>].



Şekil 2.97: Louis Vuitton, Saint Laurent, Maxmara, Yelek, Yüksek Belli Pantolon ve Bermudalı Takımlar, 2020.

[<https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer>].

Romantik fırfırlar da 2020 podyum trendlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Fırfırlar sadece gece elbiselerinde değil, süveterlerden ceketlere kadar biraz hacim, biraz dramatiklik ve bolca feminenlik katmaktadır (Şekil 2.98).



Şekil 2.98: Armani, Victoria Beckham, Chanel, Fırfırlı Giysiler, 2020.

[<https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer>].

Sonbahar/Kış 2020-2021 sezonunda moda trendlerinin önemi büyüktür ve moda dünyasında çeşitlilik, yenilik ve yaratıcı ifadeyi yansıtmaktadır. Her bir trend, kişisel tarzını ortaya koymak isteyen bireylere seçme ve kişiselleştirme özgürlüğü sunmaktadır.

Bu sezonun ana motifini güçlü, yeni omuzlar oluşturmaktadır. Yuvarlak ve kare formdaki omuzlar, üçgen şekillerin yerini alarak moda trendlerine yön vermektedir (Şekil 2.99). “Hippi-tude” ve burjuvazi jet-setin birleşimi, folklorik bir dokunuşla birleşerek zarif bir zarafetle sonuçlanmaktadır Değerli işlemler ve zengin kumaşlarla vurgulanan bohem tarzın değeri artmaktadır (Şekil 2.100). Romantik etkilerle dolu bir sezonla birlikte fırfırlar geri dönüş yapmaktadır. Modern gömleklerden aristokratik önlüklere kadar her silüet, hareket ve canlılık sağlamaktadır (Şekil 2.101). Kadınsı silüetler ön plandadır (Trochu, 2020).



Şekil 2.99: Alexander MacQueen, Güçlü Yakalar, Sonbahar/Kış 2020-2021.

[<https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021>].



Şekil 2.100: Chloé, Bohem Tarzı Giysi, Sonbahar/Kış 2020-2021.

[<https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021>].



Şekil 2.101: Prada, Fırfırlı Bluz, Sonbahar/Kış 2020-2021.

[<https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021>].



Şekil 2.102: Givenchy, Pelerin, Sonbahar/Kış 2020-2021.

[<https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021>].



Şekil 2.103: Miu Miu, Deri Pardösü, Sonbahar/Kış 2020-2021.

[<https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021>].

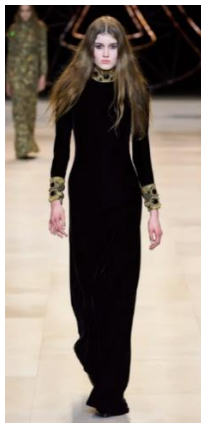


Şekil 2.104: Jill Sander, Giysilerde Saçak Kullanımı, Sonbahar/Kış 2020-2021.

[<https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021>].

Kış için yeni olan pelerinler tamamen burjuva cazibesini temsil etmektedir (Şekil 2.102). 1990'ların gotik tarzının canlanmasıyla birlikte Keanu Reeves'in Matrix filmi karakterinin hayaleti ilham kaynağı olmuştur (Şekil 2.103). Uzun ve ince saçaklar, adeta dokunulmaz bir klasik olarak moda dünyasında sonsuz bir ilham kaynağıdır (Şekil 2.104).

Küçük siyah elbisenin farklı varyasyonlarıyla birlikte kadife, büyüleyici bir şekilde podyumlarda kullanılmaktadır (Şekil 2.105). Maks montlar, yeni oranlar ve büyük kesimlerle dikkat çekmektedir (Şekil 2.106). Ekstra geniş kesimler bu sezonun önemli bir trendidir (Trochu, 2020).



Şekil 2.105: Celine, Kadife Elbise, Sonbahar/Kış 2020-2021.

[<https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021>].



Şekil 2.106: Maison Margiela, Maks Mont, Sonbahar/Kış 2020-2021.

[<https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021>].

Sonbahar/Kış 2020-2021 moda trendleri, moda dünyasında çeşitlilik ve yenilik sunarak bireylerin tarzını ifade etme ve kişisel tercihlerini yansıtmaya fırsatı vermektedir. Her bir trend, moda tutkunlarına kendi tarzlarını yaratma ve kendilerini ifade etme özgürlüğü sunarak moda dünyasında ilham verici bir etki yaratmaktadır. Bu trendler, sezona çeşitlilik, yaratıcılık ve benzersizlik getirerek moda dünyasında bir iz bırakmaktadır (Trochu, 2020).

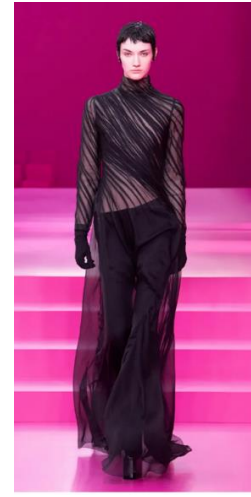
Geçen sezonlarda, hem fiziksel hem de dijital platformlarda sunulan bir dizi defile sonrasında moda dünyasında, Sonbahar-Kış 2022-2023 sezonunda New York'tan Londra'ya, Milano'dan Paris'e muhteşem defilelerle geri dönüş yaşanmıştır. Yaratıcı sektör, devam eden sağlık kriziyle karşı karşıya kalmasına rağmen stilin köklerine gerçek bir dönüş başlatmış ve hayal gücü ile yaratıcılığı teşvik etmeye devam etmiştir. Dolaplar daha minimalist bir hale gelmiş ve beyaz atlet gibi basit parçalar moda dünyasında trend haline gelirken, gece elbiseleri ise yapılandırılmış bir korsenin gücüyle birleştirilerek hiper-feminen bir tarz yaratılmıştır. Renk açısından, mor ve alevli kırmızıya vurgu yapan neşeli ve umut dolu bir kromatik palet dikkat çekmiştir (Salessyy, 2022).

Bu sezon tasarımcılar, temel ihtiyaçlara ekstra stil katmayı hedeflemişlerdir. Bu durumu kanıtlamak için moda dünyasında Chloé, Bottega Veneta ve Prada gibi markalarda görülen beyaz atletin gündelik vurgulardan uzaklaşarak şık stillere odaklanması örnek olarak gösterilebilir (Şekil 2.107).



Şekil 2.107: Chloé, Bottega Veneta, Prada via GoRunway, Beyaz Atletler, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].



Şekil 2.108: Valentino, Gece Elbisesi, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].

Transparan gece elbiseleri ise siyah elbisenin şeffaflıkla oynayarak iç çamaşırının veya son derece şık pantolonların görünür hale getirilmesiyle dikkat çekmektedir. Bu sonuçta, zarafet ve narin seksilik arasında bir denge yakalayan yeni bir gece görünümü tanımlanmıştır (Şekil 2.108).

Liseli kız tarzı ise sokak modasından uzaklaşıp moda temellerine geri dönme trendidir. Birkaç sezon önce 1970'lerin punk modasının yeniden canlandırılmasıyla dikkat çeken liseli kız gardırobunun tekrar popüler hale gelmesi söz konusudur. Beyaz gömlek, kravat, etek, blazer ceket ve pantolon gibi parçalar sezonun vazgeçilmezleri arasında yerini almıştır (Şekil 2.109).

Korseli balo elbiseleri ise teknik detaylarla bezenmiş bir korse gücünün, balo elbisesinin akışkanlığı ve duygusal etkisiyle birleştiği yeni bir trend yaratmaktadır (Şekil 2.110). Sahte kürkler ise giderek daha fazla insanın hayvan kürkünden vazgeçerek daha sorumlu seçeneklere yönelmesiyle birlikte gerçeğe yakın sahte kürklerin yaratılması yarışını tetiklemiştir (Şekil 2.111).



Şekil 2.109: Gucci via GoRunway, Liseli Kız Tarzı, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].



Şekil 2.110: Dior via GoRunway, Korseli Balo Elbisesi, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].



Şekil 2.111: Michael Kors, Sahte Kürk, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].

2000'li yıllara dönüş ise ultra düşük bel pantolonlar, nano etekler, tamamen denimden oluşan kombinler ve trompe-l'oeil etkisi yaratan iç çamaşırı görünümleriyle karakterize edilen bir trenddir. Öncü markalar ve etiketler, bu on yılın altın çağını canlandırarak Y2K estetiğine yeni bir soluk getirmiştir (Şekil 2.112).



Şekil 2.112: Supriya Lele, Diesel, Givenchy via GoRunway, 2000'li Yıllara Geri Dönüş, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].

Punk trendine uygun olarak, patchwork tarzında ekoseler, keskin çizgiler ve metal tokalar gibi unsurlar gözlemlenmektedir. Bu varyasyonlar sınırlı bir hava taşımasına rağmen, asla aşırı karanlık bir atmosfere bürünmemiştir (Şekil 2.113). Bu sezonda Alexander McQueen, Dior ve Coperni gibi markalarda motorcu ceketleri, eldivenler, çok cepli etekler ve deri detaylarını içeren yarış temaları gözlemlenmiştir (Şekil 2.114). Mikro etekler yine bu sezonun vazgeçilmezleri arasına girmiştir (Şekil 2.115).



Şekil 2.113: Marine Serre, Patchwork Ekose Elbise, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].



Şekil 2.114: Dior, Motorcu Ceket, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].



Şekil 2.115: Diesel, Mini Etek, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].

Alevli siluetler Kırmızı renk, defilelerde ana renklerden biri olarak öne çıkmıştır (Şekil 2.116). Dominatrix tarzı tamamen vinil görünümler, elbiseler, botlar, lateks malzemeleri ve korseler podyumlarda ön plana çıkmıştır (Şekil 2.117). Kedi temalı trende, küçük siyah elbiseler ön plana çıkmış ve ikinci deri türü catsuit'lerin yerini almıştır (Şekil 2.118).



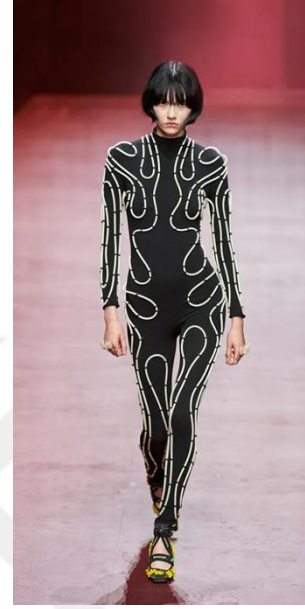
Şekil 2.116: Dolce & Gabbana, Kırmızı Vinil Palto, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].



Şekil 2.117: Alaïa, Siyah Vinil elbise, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].



Şekil 2.118: Dior, Tulum, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023>].

Geleneksel tarzları ve sınırları zorlayan yeni stilleri bir araya getiren Sonbahar-Kış 2022-2023 modasında aksesuarlar da modanın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Büyük boy çantalar, kalın kemerler, baskılı eşarplar ve parlak takılar bu sezonun trendleri arasında yer almıştır. Aksesuarlar, basit bir kıyafeti anında şık ve gösterişli hale getirirken, cesur ve canlı renklerle süslenmiş aksesuarlar, kış kombinlerine hayat katmıştır.

Sonbahar-Kış 2022-2023 sezonunda moda, temel unsurlara geri dönerken, İlkbahar-Yaz 2023'te moda ve sanatın birleştiği parçalarla coşkulu bir ruh ve hayal gücü hakimdir. Son dönemde yavaş bir ivme kaybetmeye başlayan 2000'ler, beklenmedik bir şekilde bir sezon öne çıkmıştır.

Kargo pantolonlar da hemen her yerde görülebiliyor, evlerin ve markaların günlük yaşamla uyumlu bir moda anlayışını vurgulamaktadır. Kargo pantolonlar, İngiliz ordusundaki kökenlerinden 1930'ların sonlarından günümüze kadar modada yaşlanmayan bir parça

olarak varlığını sürdürmektedir. Askeri estetik ve sokak giyimi etkilerinin kesiştiği noktada, Coperni, Diesel (Şekil 2.119) ve Fendi gibi markalar tarafından modanın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

Optik illüzyonlar konusunda ise moda defilelerinde yaratıcılığın ustaca sergilendiği görülmektedir. Y/Project (Şekil 2.120) Loewe ve Balmain defilelerinde pikselimsi desenler, pantolon etekler ve sahte üstsüz etkiler gibi unsurlarla beden illüzyonlarını, fütüristik vurgularla kullanmıştır.

3D Çiçekler Off-White (İbrahim Kamara'nın ilk koleksiyonu) (Şekil 2.121), Loewe (dev antoryumuyla) ve Bottega Veneta gibi markalar, basit giysileri yeni bir dokunuşla veya gerçekçi tropik çiçeklerle birleştirerek onları çiçek açan sanat eserlerine dönüştürmüştür.



Şekil 2.119: Diesel, Kargo Pantolon, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>]



Şekil 2.120: Y/Project, Optik Yanılsama, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>]



Şekil 2.121: Off-White (İbrahim Kamara's debut collection), ÜçBoyutlu Çiçekli Elbise, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>]

Chanel, Gucci (Şekil 2.122) ve Michael Kors gibi markalar altın rengini ikinci bir deri gibi giyilebilecek şekilde tasarlamış ve altın trendini şık gece kıyafetlerine uygulamışlardır.



Şekil 2.122: Gucci, Altın Renkli Ceket, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>].



Şekil 2.123: Dolce & Gabbana via GoRunway, Gotik Tarzı Giysi.

Sonbahar-Kış 2022-2023,
[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>].



Şekil 2.124: Versace, Moturcu Ceket, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>].

Gotik 2.0 Gotik tarzın gerçekçi görünimleri yerini estetiğin yumuşak bir grunge yorumuna bırakmıştır. Paco Rabanne, Dior ve Dolce & Gabbana (Şekil 2.123) gibi markalar, siyah renge odaklanarak hacim ve şeffaflık oyunları ile tamamlanan gotik kız görünümünü benimsemişlerdir. Bu sezonda sokaklardan podyumlara, motorcu trendi yavaşlama belirtisi göstermemiştir. Versace (Şekil 2.124), Gucci ve Courrèges gibi markaların defilelerinde deri ceket, daha minimalist bir estetikle merkezi bir rol oynamıştır.



Şekil 2.125: Hermès, Kroşe Yelek, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>]



Şekil 2.126: Blumarine, Denim Elbise, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>]



Şekil 2.127: Givenchy, Saçaklı Tulum, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>]

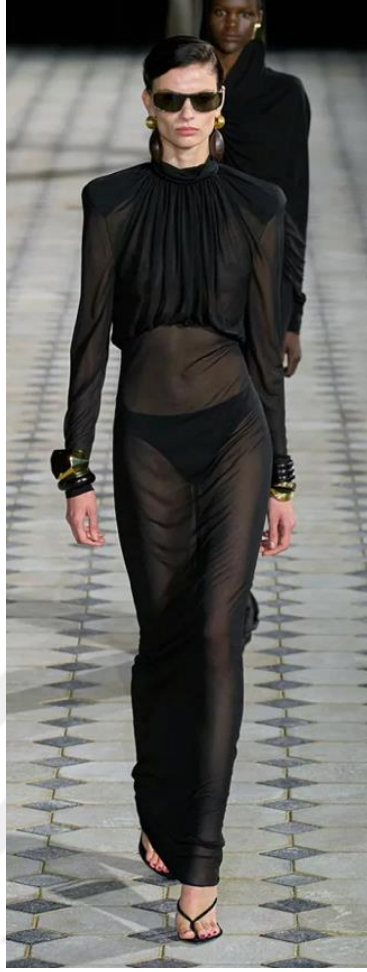
Tığ işi el işçiliği ve 1970’lerin cazibesini harmanlayan kroşe, geçen sezon olduğu gibi bu sezonda da yaz için bir seçenek olmaya devam etmektedir (Şekil 2.125).

“Kendin Yap Denim” trendinin örnekleri Blumarine (Şekil 2.126), Y/Project ve Marine Serre gibi markalarda hayal gücünün sınırlarını zorlayan tasarımlar görülmektedir. “Saçak Bohem” estetiğinden oldukça farklı olan saçakların kullanımı, Michael Kors, Givenchy (Şekil 2.127) ve Alaïa gibi markalarda uzun ve zarif elbiseleri, klasik pelerinleri ve ofis kıyafetlerini süslemek için kullanılmıştır.



Şekil 2.128: Louis Vuitton, Zimba ve Kuş Gözlü Elbisei Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>].



Şekil 2.129: Saint Laurent par Anthony Vaccarello, Transparan Giysi, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>].



Şekil 2.130: Miu Miu, Cepli Şort, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>].

Maksi veya mini eteklerle giyilebilen, baskı olarak da ortaya çıkan zimbalar, kuş gözleri, İlkbahar-Yaz 2023 sezonunun en önemli moda detayı haline gelmiştir. Givenchy ve Miu Miu markaları, teknik vurguyu korurken, Louis Vuitton daha dramatik boyutlarda soyut bir yorum tercih etmiştir (Şekil 2.128). Transparan kıyafetler bu sezon, daha seksi bir silüet oluşturmak için mükemmel bir şekilde kullanılmıştır (Şekil 2.129). Çok cepli giysilerin oldukça tarz olmasının yanısıra pratikliği asla göz ardı edilemez. Cepler, ekstra büyük tasarımlarıyla üstlerde veya mini eteklerde katmanlanarak gerekli malzemeleri taşımak için önemli bir rol oynamaktadır. Louis Vuitton, Miu Miu (Şekil 2.130) ve Stella McCartney gibi markalar, yalnızca moda için değil, aynı zamanda günlük yaşam için işlevsel olan son moda parçalarıyla görülmektedirler.



Şekil 2.131: Valentino via GoRunway, Pırıltılı Gece Elbisesi, Sonbahar-Kış 2022-2023.

[<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/spring-summer-2023-fashion-trends>].

Balenciaga, Stella McCartney ve Valentino gibi markalarda tasarımcılar, şeffaflık ve parlaklıkla oynamışlardır. Stras taşları, yeni ve son derece çekici gece kıyafeti silüetleri oluşturmak için kullanılmıştır (Şekil 2.131).

Moda, sürekli değişen bir fenomendir ve sezonlar arasındaki geçişlerle birlikte stilin dönüşümüne tanık olmaktadır. Moda endüstrisinin dinamik doğası, trendlerin, kültürel, sosyal ve ekonomik faktörlerin etkisiyle sürekli evrim geçirdiğini gösterir.

Kültürel Etkiler: Moda, kültürle sıkı bir ilişki içerisindedir ve kültürel etkiler, sezon değişimlerinde önemli bir rol oynar. Kültürel etkiler, farklı ülkelerin moda anlayışları, gelenekleri, sanat ve müzik gibi unsurlarla bir araya gelerek yeni trendlerin ortaya çıkmasına katkıda bulunur. Örneğin, bir ülkenin folklorik unsurları veya etnik motifleri, moda tasarımcılarının ilham kaynağı olabilir ve bu motifler sezonun önemli bir trendi haline gelebilir.

Sosyal ve Toplumsal Değişimler: Sosyal ve toplumsal değişimler, moda trendlerini etkileyen güçlü faktörler arasındadır. Toplumun değişen ihtiyaçları, yaşam tarzları ve değerleri, moda dünyasında yansımalarını bulur. Örneğin, son yıllarda sürdürülebilirlik ve etik moda, toplumun evre ve insan haklarına olan duyarlılığının bir sonucudur. Moda endüstrisi, bu değişen taleplere yanıt vererek sürdürülebilir malzemeler, geri dönüştürülebilir üretim yöntemleri ve adil ticaret uygulamalarını benimsemektedir.

Teknolojik Gelişmeler: Teknolojik ilerlemeler, moda dünyasını da etkilemektedir. Yeni malzemelerin keşfi, üretim süreçlerinin geliştirilmesi ve dijital yenilikler, moda tasarımcılarının yaratıcılığını desteklemekte ve yeni trendlerin doğmasına olanak tanımaktadır. Örneğin, 3D baskı teknolojisi ve akıllı tekstiller, moda endüstrisinde yeni bir dönem açmıştır. Moda tasarımlarında kullanılan teknolojik detaylar, kıyafetlerin işlevselliğini artırırken aynı zamanda şıklığı da sağlar.

Ekonomik Faktörler: Moda endüstrisinde sezon değişimlerini etkileyen önemli bir faktördür. Ekonomik büyüme, tüketici harcamaları, işsizlik oranları ve gelir eşitsizliği gibi unsurlar, moda trendlerini şekillendiren etmenlerdir. Örneğin, ekonomik durgunluk dönemlerinde, tüketiciler genellikle daha tutumlu davranır ve daha dayanıklı, zamansız parçalara yönelir. Bu dönemlerde minimalizm, sade tasarımlar ve klasik görünümler popüler hale gelir. Ekonomik büyüme dönemlerinde ise tüketici harcamaları artar ve daha cesur, iddialı ve yenilikçi tasarımlar moda dünyasında öne çıkar.

Ayrıca, gelir eşitsizliği moda trendlerini etkileyen bir faktördür. Farklı gelir grupları arasındaki dengesizlik, farklı moda segmentlerinin ortaya çıkmasına neden olur. Lüks

markalar, yüksek gelirli tüketicilere hitap eden özel ve pahalı ürünler sunarken, bütçe dostu markalar daha uygun fiyatlı ve erişilebilir seçenekler sunar. Gelir eşitsizliği aynı zamanda ikinci el moda ve sürdürülebilir moda gibi alternatif tüketim modellerinin de yükselişine katkıda bulunmuştur.

Moda, sezon değişimleriyle sürekli bir dönüşüm içindedir ve bu değişimleri etkileyen bir dizi faktör vardır. Kültürel etkiler, sosyal ve toplumsal değişimler, teknolojik gelişmeler ve ekonomik faktörler moda trendlerinin oluşumunda belirleyici rol oynar. Moda endüstrisi, bu etkileyen faktörleri dikkate alarak yenilikçi, sürdürülebilir ve çeşitlilik odaklı tasarımlar sunmaktadır. Moda, değişimin bir yansımasıdır ve sezonlar arasındaki geçişler, stilin sürekli bir evrim geçirdiğini gösterir.

2.3 MODA KURAMLARI

2.3.1 Tabana İnme ya da Sınıf Farklılığı Kuramı

Üst tabaka olarak adlandırılan gelir düzeyi yüksek grubun zevkleri ve tercihleri doğrultusunda beğenilen ve satın alınan ürünlerin, düşük kitle olarak adlandırılan alt tabakanının bu zevk ve beğenilere özenmesi ile oluşan bir kuramdır. Moda, belirleyicisi olarak üst tabaka görülür ve alt tabaka zevklerini bu belirleyiciye bağlı kalarak devam ettirir.

Üst tabaka içinde bulunduğu pozitif erişebilme lüksüne sahip olması ile birlikte, alt tabakanın negatif olarak nitelendirdiği maddi alım gücü eksikliği taklitçiliği beraberinde getirmektedir. Modanın değişken olması, ani farklılaşmalara açık olması tüketim hızını artırır ve sürekli olarak eskinin yerine yenisini koyma dürtüsünü oluşturur. Bu dürtünün karşılanması maddi yeterlilik ile bire bir doğru orantıdadır. Bu orantının sağlanamadığı durumda alt tabaka orijinal olarak adlandırılan ürüne ulaşamadığında benzerini veya müadilini satın alma dürtüsü içine girmektedir. Modanın belirleyicisi olan üst sınıftan, alt sınıfa doğru bir yayılım söz konusudur. (Kalan, Ö., 2014, s.150) Modanın üst kesim tarafından kontrolsüz bir tüketim gücü ile yönetilişi, diğerlerinin erişimiyle iktidarı kaybedip, yenilenme ihtiyacına sürükler. Diğerlerinin erişim süresi ile üst tabakanın tüketim süresi eş değer olduğundan bir moda ürününü beğenme durumu da azalan bir eğride yer alır.

Kuramın öncüleri Simmel ve Veblen'dir.

Veblen'e göre moda;

- a. Tercih eden kişinin alım gücü ile şekillenmiştir. Dolayısıyla iyiyi ve güzeli alan kitle mutlak suretle üst tabakadır.
- b. Moda ürünü işlevsellik ve ergonomiden uzaktadır.
- c. Moda güncele göre şekil alan bir yapıdadır. Zamanın oluşturduğu koşulları tümüyle yansıtıcı bir rol üstlenmiştir (Kawamura, s.45).

Buradan da anlaşılacağı üzere moda önce üst tabakadan başlar. Alt tabaka böyle bir eğilimde olmamakla birlikte kendinde böyle bir oluşum için ihtiyaç hissetmez. Çünkü alt tabakanın birincil ihtiyacı moda değil, giyinme ihtiyacıdır. Üst tabaka tarafından oluşturulan moda kavramı ve moda kavramı ile ortaya çıkan çeşitli form ve bileşenler, oluşan talep doğrultusunda ve çoğunlukla taklit yolu ile alt tabaka için de elde edilebilir bir hal alır. Alt tabaka tarafından elde edilen her bir moda ürünü üst tabaka tarafından daha önce ulaşılmış ve aradaki farkı farketirebilen bir noktadan saptığı için ilgi ve merakını kaybeder. Böylelikle yeniyi arama arzusu ve yeniden farklı olma dürtüsü meydana gelmektedir. Sonrasında düşünürler tarafından eleştirilmesi sonucu yeni kuramların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Örneğin, bu kuram kendini “kolektif seçim kuramı” ile birlikte farklı bir görüş olarak ortaya çıkararak yeni düşüncelere yol açmıştır.

2.3.2 Kolektif Seçim Kuramı

Kolektif seçim kuramı ise tavana tırmanma kuramının zıttı olarak modanın birleştirici ve her kitleden kişi veya kişilerin ortak zevk noktasında ve erişimde bulunacağı düşüncesini önemser. Moda bir sınıfsal ayırım oluşturuvcu güç değildir. Moda ancak birleştirici ve ortak zevklere hizmet eden bir olgudur.

Blumer’in “Kolektif Seçme Kuramı”; “Tabana İnme Kuramı”na karşı oluşturulmuş bir kuramdır. Bu kuramda moda öncülüğü üst sınıflarla sınırlandırılmamış, birçok bireyin beğenilerinin kesiştiği kolektif seçim süreci olarak görülmüştür. Bu süreç içinde birçok yeni tarz üretilmekte, tüketicilerin beğenileri bu tarzların bir kısmında toplanmakta ve yeni tarz moda olmaktadır.

Belirtilen tüm tanım ve ifadeler gösteriyor ki moda tam anlamıyla uygulayıcı olarak üst sınıflarda kendine yer edinmez. Ancak yine aynı şekilde moda ulaşılabilirlik anlamında üst kesimlerin daha fazla yakınında olduğu için öncelikle onlar tarafından tercih edilme eğilimine sahiptir. Bununla birlikte aynı zamanda modanın ulaşılabilirlik ve erişilebilirliği

söz konusu olduğunda üst tabaka-alt tabaka kavramların istemsizce ortaya çıktığını konu almaktadır.

2.3.3 Kitle Pazarı Kuramı

Bu kuramda sosyoekonomik sınıf belirtmeksizin oluşan moda akımı veya tarzlarında tüm sınıflar ortak ve aynı zamanda benimseme eğilimdedir. Bununla birlikte yenilik ve yenilikçilik anlayışı hem yaratım süreçlerinde hemde tüketim süreçlerinde hızlı bir konumdadır. Modaya hizmet eden her bir ürün, materyal ve işçilik kalitesine göre fiyat farklılığı göstermektedir.

2.3.4 Alt Kültür Etkisi Kuramı (Tavana Tırmanma)

Tabana inme kuramı ile bire bir zıt olarak alt tabakanın modayı belirlemesi ile oluşan kuramdır. Alt kültür, ürün veya ürünleri kendi zevki doğrultusunda moda konumuna getirmekte ve üst tabakanın bu alt tabakanın beğenilerine olan yönelimi ile şekil almaktadır. Bununla birlikte sokak modası olarak anılan, hiçbir sosyal statü ve varlık göstergesi oluşturmayan giyim tarzları da tabana inme kuramına örnek sayılmaktadır. Öyle ki işçi sınıfında denim kumaş giyimi aslında işçileri ağır iş koşullarında kıyafetleri aşınma ve yırtılmalara karşı direnç göstermesi için kullanılırken, 1950 li yıllarda Elvis Presley'in kullandığı kıyafet olarak ilgi görmesine sebep olmuştur. Sonrasında yalnızca işçi sınıfı için kullanılan, kalın dokulu denim kumaşlar için seri üretim yaygınlaşmıştır.

Halkın giyebileceği tasarımlar, pantolon, ceket, etek, gömlek gibi modanın her alanında kullanılan ve bir klasik haline gelen denim modasına büyük öncülük etmiştir. Buradan da anlaşılıyor ki moda bazı zamanlarda maddi güç unsuru olarak kullanılırken, bazı zamanlarda da hiçbir maddi kaygı gütmeyen bir kavram olarak varlığını sürdürmüştür. Alt kültür olarak tanımlanan kuramın çıkış örneklerinden en kuvvetlisi 1970'li yıllarda varlığını gösteren punk modası olmuştur.

3. TAKI/MÜCEVHER

Tezin üçüncü bölümü olan “Taki/Mücevher Kavramı”; “Taki/Mücevher Tanımı”, “Taki/Mücevher Tarihi” ve “19- 20. Yüzyıl Modası” olarak dört alt başlıktan oluşmaktadır.

3.1 TAKI/MÜCEVHER KAVRAMI

Vücudu süslemek için tasarlanmış olan nesneler “taki” olarak, bedene giyilen, genellikle altın ve gümüş gibi değerli maden ve taşlardan yapılmış süs eşyaları ise “mücevher” olarak tanımlanmaktadır (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/jewellery>).

Tarih öncesinde süslenme ihtiyacını karşılayan taki yapımında denizden toplanan kabuklar, hayvan dişleri gibi materyaller ön planda iken, sanayinin ortaya çıkması ile birlikte modern taki/mücevher anlayışı ortaya çıkmış ve yarı değerli-değerli taşlar ve metaller de taki/mücevherin maddi bir unsur olmasına sebep olmuştur. Taki, uygarlıkların sahip olduğu kültür ve geleneklerin en önemli yansıtıcısıdır. Takıda; geçmiş, anılar ve yaşanmışlıklar vardır (İşgören ve diğerleri, 2018, s. 50). Bir toplumun geçmişini okumakta duvar resimleri, kazı çalışmaları nasıl etkiliyse, süslenme ihtiyacını oluşturan taki sembolleri de aynı doğrultuda geçmişten günümüze izler bırakmıştır. Taki mitolojide, İsis’in yeraltı dünyasına inmesine yardım etmiştir, bazen aşkın simgesi, gücün göstergesi olmuştur (Şaman & Duru, 2015, Aktaran: İşgören ve diğerleri, 2018, s.50). Önceleri bir anlam ve ifade aracı olan taki, sonralarında ise bir sembol olarak varlığını sürdürmüş ve maddi bir unsur aracı olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Özel günlerde bir ifade sembolü, aynı zamanda görsel estetiğe sahip olan maddi bir karşılığı olan ifade aracı olarak da kullanılmaya başlanmıştır. İki kişinin birbiriyle arasında oluşan duygusal bir ifade aracı iken kimi zaman da sevdiği bir sembol olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanoğlu yarı değerli, değerli taş ve metalleri işleme yoluna girmiş, form verme ve şekil verme gibi eylemlerle elindeki malzemeyi tasarım ile birleştirerek anlamlandırma yoluna gitmiştir. Değişen zaman ve oluşan maddi anlamlar ile birlikte taki kavramı göç ve yaşam stillerinden de yola çıkılarak bölgelere göre farklılık gösteren biçimler ve teknikler haline gelmiştir. Bu değişim ile birlikte taki yalnızca bir form veya teknik ile sınırlı kalmayıp, farklı şekil ve teknikler ile ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda el sanatlarının bir dalı olarak da kendine yer edinmiştir. Öyle ki içinde bulunduğu sanat akımlarından da etkilenmiştir.

“Tanrı ile iletişim kurma, tılsım, büyü, içgüdüsel korunma isteği ve doğa üstü olaylara ilgi gibi nedenlerle üzerinde obje taşımaya başlayan insanoğlu takı kültürünün temellerini atmıştır” (Yeşilmen, 2018, s.1). Kavram olarak takı bir ifade aracı iken her kültür ve medeniyet takı kavramına kendi bakış açıları ile ayrı anlamlar yüklemiştir. Takılar, başlangıçta insanların kendilerini ifade etme, güzelliklerini vurgulama, toplumsal statü göstergesi olma gibi işlevler taşımıştır. Takıların kültürel ve medeniyetlere göre farklı anlamlar yüklemesi, bu nesnelerin sembolik ve estetik değerlerini yansıtmaktadır. Her kültür, takıları kendi değerlerine, inanç sistemlerine ve sosyal normlarına uygun olarak kullanmış ve yorumlamıştır. Örneğin, bazı toplumlarda takılar, evlilik veya dini ritüellerde kullanılan sembollerdir ve belli bir anlam taşırlar. Diğer kültürlerde ise takılar, kişinin statüsünü gösteren prestij simgeleri olarak kullanılmıştır.

Takı/mücevher aynı zamanda moda ve trendlerin bir parçası haline gelmiştir. Moda endüstrisi, sürekli değişen takı/mücevher tasarımları ve tarzlarıyla insanların beğeni ve taleplerine cevap vermektedir. Takı/mücevher, bir kişinin kişisel tarzını ifade etme ve kendini özgün hissetme aracı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca takı/mücevher, bir anlamda birikim ve yatırım aracı olarak da değerlendirilebilir.

Giyim ihtiyacını karşılamakla birlikte insanları süslenme ihtiyacına yönlendiren takı/mücevher, sosyal etkileşimlerde ve iletişimde de önemli bir rol oynamaktadır. Takı/mücevher insanların dikkatini çekmek, kişisel tarzlarını ifade etmek ve bir topluluğa aidiyet hissi yaratmak için kullanılan araçlardır. Sonuç olarak, takı/mücevher insanların giyim ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte süslenme ve ifade aracı olarak önemli bir rol oynamaktadır. Her kültür ve medeniyet, takı kavramına kendi anlamlarını yüklemiş ve bu nesneleri sembolik, estetik ve sosyal anlamda değerlendirmiştir. Takı/mücevher, insanların kişisel ifadelerini ortaya koymalarına, toplumsal statülerini göstermelerine ve iletişimlerinde etkileyici bir şekilde yer almalarına olanak sağlamaktadır.

3.1.1 Takının Tanımı

Türk Dil Kurumu takı ifadesini *“Çoğunlukla evlenen veya nişanlanan birine armağan olarak verilen küpe, bilezik, yüzük, zincir gibi şeylerin tümü”* ve *“Kadınların ziynet eşyası, asım takım”* olarak tanımlar. Kişinin süslenme ihtiyacını karşılayan materyal ve tekniklerle oluşturulmuş olan estetik kaygı barındıran bir üründür. Takmak kelime kökeninden gelmektedir.

Tak kökünden türemiş olan takı kavramı, bedeni süsleyen ve zengin materyal çeşitliliği bulunan objelerin genel adıdır. Zengin malzeme içeriğine sahip olması ile birlikte her türlü bijüteri ürünü de bu kavram altında ifade edilir. Bakır, Pirinç, tel gibi değersiz metaller, plastik malzemeler, boncuklar, cam yardımcı malzemeler ve geri dönüştürülebilir malzemeler ile yapılan objeler takı/mücevherin temelini oluşturur (Kılıç, 2019, s.16).

Vücudu süsleyen bir eleman olmasının yanı sıra giysinin de tamamlayıcısı konumunda yer almaktadır. Takı/mücevher aynı zamanda bir kıyafetin bütünleyicisi ve dolayısıyla süsleyicisidir (Şekil 3.1-3.2).



Şekil 3.1: Genç Hans Holbein, “Bir Kadının Portresi”, 28.3 x 23.2 cm., Meşe Üzerine Yağlıboya, 1540-1545.

[McConnell, S. (1991). Metropolitan Jewelry. New York: The Metropolitan Museum of Art, s.32].



Şekil 3.2: Kraliçe Alexandra, Kolye, 1887.

[Mayer, J. (2000). Answers to Questions About Old Jewelry, 1840-1950. s.108].

Mücevher: Değerli metal ve aksesuarlardan yapılmış her ürün mücevher niteliği taşımaktadır. Ana malzeme olarak öncelikle altın ve yardımcı malzeme olarak elmas, zümrüt, yakut gibi değerli taşlar örnek verilebilir (Şekil 3.3-3.4). Değerli malzemeler ile yapılmış olması o ürünün mücevher statüsünde olmasının en önemli koşuludur (Kılıç, 2019, s.16).



Şekil 3.3: Broş, “Arı motifli”, Gümüş Kaplı 18 Ayar Altn, Opal ve Pırlanta, Fransa.

[Mayer, J. (2000). Answers to Questions About Old Jewelry, 1840-1950. s.63].



Şekil 3.4: Broş, “Art Deco”, Pırlanta, Kültür İncisi, Platin ve Beyaz Altın, Safir, Yakut, Zümrüt.

[Mayer, J. (2000). Answers to Questions About Old Jewelry, 1840-1950. s.218].

Giyilebilir Takı: Takı alanı aynı zamanda Güzel Sanatların bir kolu olarak görüldüğünden, takının giyilebilir etkisi keşfedilmiş, yeni bir ifade aracı olarak kullanılarak disiplinlerarası konumuna iyi bir örnek olan “Giyilebilir takı” kavramı ortaya çıkmıştır. Giyilebilir takı yoğunluğunun artması ile birlikte bedenin büyük bir kısmını giysi formunda örtmesiyle oluşan bir takı türüdür. Takının bir kıyafet tamamlayıcısı olmasından çok vücudun geneline kaplamasıyla oluşan görsel bir bütünlük oluşturur.

Giysi, kumaş ana malzemesi ile değil de takı ana malzemeleri ile oluşturulur. Takının süsleyici etkisi baskın olarak kıyafet formuna dönüşür. Takı giysinin bütünleyicisi değil, bütünü konumundadır. Vücudun bir kısmını kaplayan bir yapıda olduğundan kullanılan materyallerde ve bütünde ergonomi büyük önem taşımaktadır (Şekil 3.5-3.6).



Şekil 3.5: Daniel Simon/Gamma-Rapho, Giyilebilir Takı, Schiffer Chanel Sonbahar/Kış 1990-1991 Defilesi.

[<https://www.vogue.fr/jewelry/galerie/the-most-incredible-vintage-chanel-jewelry-from-the-1980s-and-1990s>].



Şekil 3.6: Victor Virgile/Gamma-Rapho, Giyilebilir Takı, Christy Turlington Chanel Haute Couture İlkbahar/Yaz 1993 Defilesi.

[<https://www.vogue.fr/jewelry/galerie/the-most-incredible-vintage-chanel-jewelry-from-the-1980s-and-1990s>].

Giyilebilir Teknolojik Takılar: Akıllı mücevherler moda ve işlevselliği rafine tasarımla birleştirilerek teknolojiyi lüks seviyesine yükseltmektedir. Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte, insanların hayat tarzları ve günlük rutinlerinde büyük değişiklikler meydana gelmektedir. Bu değişim, giyilebilir teknoloji takılar gibi yenilikçi ürünlerin popülerlik kazanmasına yol açmıştır. Giyilebilir teknoloji, moda ve teknolojiyi bir araya getiren bir trend haline gelerek, hem işlevsel hem de şık bir şekilde insanların yaşamlarını kolaylaştırmaktadır.

“Giyilebilir teknolojik takılar”, geleneksel takıların işlevselliğiyle modern teknolojinin birleştiği ürünlerdir. Bu takılar, genellikle bileklikler, saatler, yüzükler, kolyeler ve hatta giyilebilir elektronik cihazlardır. Bu cihazlar, giyen kişiye bir dizi farklı özelliği sunar ve genellikle sağlık izleme, aktivite takibi, uyku analizi, bildirimler alma gibi işlevleri yerine getirebilir.

Giyilebilir teknoloji, moda dünyasının dikkatini çekmeyi başarmıştır ve ortak paydada buluşmuşlardır. Moda evleri ve tasarımcılar, giyilebilir teknolojik takıları daha çekici ve stil sahibi hale getirmek için çalışmaktadır. Örneğin, akıllı saatler artık şık bilekliklerin veya zarif saat kordonlarının bir parçası olmuştur. Yüksek moda markaları, özelleştirilebilir ve lüks tasarımlara sahip giyilebilir cihazlar sunarak teknolojiyi günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir.

Şekil 3.7’de çok işlevli akıllı takılarla aynı çizgide, gelen aramaları, mesajları veya akıllı telefonun pil durumunu bildiren bluetooth bağlantılı yüzük görülmektedir. Smarty yüzük aramaları reddedilmesine ya da kabul edilmesine izin verirken aynı zamanda otomatik arama işleviyle arama yapmakta, cep telefonundan uzaktan fotoğraf çekilmesine ya da müzik çalardaki listesiyle etkileşime geçilmesine olanak tanımaktadır. Çalar saat işlevleri ve önemli randevuların hatırlatıcılarını da içeren bir mücevher ürünü olarak kullanılmaktadır (Perez).

“Memi” adı verilen akıllı bileklik (Şekil 3.8) özellikle kadınlar için tasarlanmıştır. Moda ile teknolojiyi farklı titreşim türlerini kullanarak herhangi bir bildirimi, gelen aramayı, mesajı veya önemli uyarıyı gösterebilmektedir. Hatta aramaların yönlendirilmesine ve yalnızca önemli olanları yanıtlanmasına olanak tanımaktadır ve yalnızca iOS ile uyumludur (Perez).



Şekil 3.7: Smarty Yüzük.



Şekil 3.8: Memi Akıllı Bileklik.

[<https://blogthinkbig.com/smart-jewellery/>].

[<https://blogthinkbig.com/smart-jewellery/>].

CSR şirketinin akıllı mücevherleri İngiltere'nin en ünlü mücevher tasarımcılarından biri tarafından tasarlanmıştır.

Modaya uygun modern bir tasarıma sahip olan bu kolye ucu, bluetooth bağlantısı ve akıllı telefona mesaj, e-posta ya da gelen bir arama olup olmadığını bildiren bir LED ile donatılmıştır (Şekil 3.9), (Perez).



Şekil 3.9: Akıllı Kolye.

[<https://blogthinkbig.com/smart-jewellery/>].

Giyilebilir teknolojik takılar sadece moda aksesuarı olarak değil, aynı zamanda kullanıcılara sağladığı işlevlerle de dikkat çekmektedir. Örneğin, sağlık izleme cihazları kalp atış hızı, uyku kalitesi ve adım sayısı gibi verileri ölçerek kullanıcının sağlık durumunu izleyebilir. Spor aktiviteleriyle ilgilenen kişiler için giyilebilir teknolojik takılar, antrenman verilerini izlemek ve hedeflere ulaşmak için kullanılabilir.

Giyilebilir teknoloji, sürekli olarak yenilikçi gelişmelerle kendini yenilemektedir. Örneğin, akıllı bileklikler artık sadece aktivite takibi yapmakla kalmayıp, nabız ölçme, kan oksijen seviyelerini kontrol etme ve hatta elektrokardiyogram (EKG) yapma gibi daha karmaşık sağlık özelliklerine de sahip olabilmektedir. Bu tür teknolojik yenilikler, kullanıcıların sağlık ve günlük aktivitelerini daha kapsamlı bir şekilde takip etmelerine olanak tanır.

Giyilebilir teknolojik takılar, hızla gelişen bir alandır ve gelecekte daha da yaygınlaşması ve gelişmesi beklenmektedir. İleri teknoloji ve veri analitiği sayesinde giyilebilir cihazlar, kişiselleştirilmiş sağlık izleme, stres yönetimi, uyku optimizasyonu gibi daha gelişmiş özelliklere sahip olabilir. Ayrıca, giyilebilir teknoloji ve moda endüstrisinin daha fazla iş birliği yapmasıyla, daha şık ve estetik tasarımların ortaya çıkması muhtemeldir.

Giyilebilir teknolojik takılar, moda ve teknolojiyi bir araya getiren heyecan verici bir trenddir. Hem işlevsel özellikleri hem de şık tasarımlarıyla insanların hayatlarını kolaylaştırmakta ve stil sahibi bir şekilde teknolojiyi taşımaktadır.

Giyilebilir teknoloji alanındaki sürekli gelişmelerle birlikte, gelecekte daha da yenilikçi ve etkileyici ürünlerin ortaya çıkması beklenmektedir. Bu nedenle, giyilebilir teknolojik takıların hem moda tutkunları hem de teknoloji meraklıları için vazgeçilmez bir trend olmaya devam edeceği düşünülmektedir.

2014 tarihli bir blog yazısında New York Times yazarı Nick Wingfield, takı şeklinde giyilebilen teknoloji üreten bir başlangıç şirketi hakkında okuyuculara bilgi vermektedir. Giyilebilir teknoloji, açıkça teknolojilerini bileklerden, yüzlerden ve diğer vücut bölgelerinden sergileyen ürünler ve bu özelliği gizlemeye çalışan ürünler olmak üzere iki geniş kategoriye ayrılmaktadır.

Cuff adlı yeni bir giyilebilir başlangıç şirketi, San Francisco Körfez Bölgesi'nde faaliyet göstermektedir ve ikinci kategoriye giren ürünler üretmektedir. Şirket, Vogue dergisinde tanıtılan mücevherlere benzeyen bir aksesuar serisini sunmuştur (Şekil 3.10-3.11).



Şekil 3.10: Cuff Şirketi, Kolye, Kişisel Güvenliği vurgulayan Giyilebilir Teknoloji.

[<https://archive.nytimes.com/bits.blogs.nytimes.com/2014/02/21/start-up-disguises-wearable-tech-as-jewelry>].



Şekil 3.11: Cuff Şirketi, Aksesuar Serisi, Giyilebilir Teknoloji.

[<https://archive.nytimes.com/bits.blogs.nytimes.com/2014/02/21/start-up-disguises-wearable-tech-as-jewelry>].

Deri ve metal bilezikler (Lena, Carin ve Mia gibi isimlere sahip), kolyeler (The Lisa, The Soleil) ve anahtarlıklar (The J ve The G) gibi ürünler bulunmaktadır. Bu ürünler, takıların estetik özelliklerini taşıyan bir tasarıma sahiptir ve giyen kişinin teknolojiye sahip olduğunu açıkça göstermeyi amaçlamaktadır. Bu şekilde, Cuff gibi şirketler, giyilebilir teknolojiyi daha moda odaklı ve günlük yaşamda daha kolay kabul edilebilir hale getirme amacıyla tasarıma önem vermektedir. Yazıda bahsedilen Cuff şirketi, takı sektörüne giyilebilir teknolojiyi entegre ederek, kullanıcıların hem moda hem de teknoloji beklentilerini karşılayan ürünler sunmayı hedeflemektedir. Bu tür giyilebilir teknoloji ürünleri, müşterilere birbirinden farklı seçenekler sunarak bireysel tercihlerini ve stilini yansıtmaya imkân sağlamaktadır. Ayrıca, bu tür ürünler, teknolojiyi günlük yaşamın bir parçası haline getirerek, kullanıcıların hayatlarını daha pratik ve etkileşimli hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu ürünler, Google Glass veya Samsung Galaxy Gear gibi yüksek teknoloji gözlükler veya akıllı kol saatleri gibi teknolojilerini açıkça sergilemeyen ürünlerdir. Cuff'ın aksesuar serisi, 50 ila 150 dolar arasında değişen fiyatlarla sunulmakta olup, diğer giyilebilir cihazlar kadar fazla teknolojik işlev sunmamaktadır. Bu ürünler kablosuz olarak akıllı telefonlarla bağlantı kurmakta ve uzaktan kumanda gibi hareket etmektedirler.

Daha önce mobilya perakendecisi Restoration Hardware'de ürün geliştirmeden sorumlu başkan yardımcısı olan Bayan Sood, Cuff aksesuarlarının altında insanların, özellikle de kadınların giyilebilir teknolojiyi benimsemesi için daha yüksek bir moda faktörünün olması

gerektiğine inandığını belirtmiştir. Bayan Sood, uzun süredir kendi başına takı tasarlayan biri olarak, “*Teknolojinin teknoloji diye bağlamak zorunda olmadığına dair estetik bir vizyon var ve bu bana çok çekici geldi*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir (Wingfield, 2014).

3.2 TAKININ TARİHÇESİ

Takının ortaya çıkışı, insanın kendini ifade etme arzusuyla yaptığı duvar resimlerinden farksızdır. Bu bağlamda takı tarihi, insanlık tarihinin başladığı ilk zamanları ifade etmektedir. İnsanoğlu, yeme ve içme ihtiyacını karşılamayı başardıktan sonra, doğası gereği kendini ifade etme aşamasında takıyı keşfetmiştir. İnsanoğlu önceleri, yazının bile ortaya çıkmadığı dönemlerde sanatın belli kolları olan resim ve heykel gibi ifade araçlarını kullanarak takıyı oluşturmuştur. Bu açıdan bakıldığında, takı da kıyafet gibi insanın birincil olmasa da, ikincil bir ihtiyacıdır. İnsan önce giyinme ihtiyacını karşıladıktan sonra, vücudunda taşıdığı ifade aracını üzerinde taşıma şansı bulduğu bir obje olarak takıyı kullanmıştır. İnsanoğlunun takıyı ilk zamanlarda kullanma amacı, bereket, tılsım, büyülerden korunma, inanç, zenginlik gibi içgüdülerden kaynaklanmıştır. İnsanoğlu, kendi eliyle yaptığı takıyı, kendisini kötülüklerden koruyan ve olumsuzlukları engelleyen bir özelliğe sahip olduğuna inanmıştır. Bu inanç, takıyı bir yeme ve içme ihtiyacı gibi temel bir konuma taşımıştır. İlk takılara bakıldığında, koruma amacının yanı sıra at bereketini simgelemek için de kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte, yeme-içme, barınma, giyinme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayan insan, boş zamanlarında kendini farklı uğraşlar içinde bulmuş ve sanata yönelmiştir. Bu bağlamda, takı/mücevher, bir sanat dalı olarak değerlendirilebilir. Öyle ki başlangıçta çevresel koşulların etkisiyle takı üretimi gerçekleştirilmiş olsa da zamanla estetik ve sembolik bir değere sahip olmuştur.

Takı üretimi zamanla evrim geçirerek, estetik ve sembolik bir değer kazanmıştır. İnsanoğlu, takıları sadece kullanışlı birer obje olarak görmekten çıkmış ve onlara sanatsal bir anlam yüklemiştir. Takılar, kişilerin statüsünü, toplumsal konumunu ve kültürel kimliğini yansıtan birer ifade aracı haline gelmiştir.

Takıların kullanımı sadece estetik ve sembolik bir amaç taşımamıştır, aynı zamanda ritüeller, törenler ve dini inançlarla da ilişkilendirilmiştir. Örneğin, takılar evlilik törenlerinde kullanılarak birlikteliği simgelerken, dini veya spiritüel inançlarda da koruyucu veya uğur getirici özelliklere atfedilmiştir.

Takıların malzeme seçimi ve tasarımı da zaman içinde değişim göstermiştir. İlk başlarda doğal malzemeler ve taşlar kullanılırken, ilerleyen dönemlerde metaller, değerli taşlar ve diğer süslemeler takılarda tercih edilmiştir. Takı tasarımları, zamanın modası, kültürel etkiler ve kişisel tercihler doğrultusunda çeşitlilik kazanmıştır.

Günümüzde takılar, kişisel stil ve moda ifadesinin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Endüstrinin gelişmesiyle birlikte, takı üretimi daha geniş kitlelere ulaşmış ve farklı fiyat aralıklarında çeşitli seçenekler sunulmuştur. Aynı zamanda, takı tasarımı da bir meslek haline gelerek, sanatçılar ve tasarımcılar tarafından özgün ve yenilikçi çalışmalar ortaya konulmaktadır.

Sonuç olarak, takıların ortaya çıkışı, insanın kendini ifade etme arzusundan kaynaklanmaktadır ve insanlık tarihiyle derin bir bağlantısı bulunmaktadır. Takılar, sadece estetik birer süs eşyası olmanın ötesinde, toplumsal, kültürel ve sanatsal bir değer taşımaktadır.

Takı kültürünün tarihsel süreçteki yeri ve gelişimi incelendiğinde Buzul Çağı'nın son evreleri olduğu görülmektedir. Kolay işlenebilen renkli taşlar, av hayvanlarının dişi, boynuz, kemik ve tırnak gibi kısımları ile kara ve deniz yumuşakçalarının kabukları gibi doğal malzemeler, sürtme ve kazıma teknikleriyle aşındırılarak şekillendirilmiş, delinerek dizilerek kolye gibi takılara dönüştürülmüştür. Neolitik Çağ olarak adlandırılan dönemde, insanlık tarihinde hayvancılığın ve tarımın ilk kez başladığı, insanların doğal mağaralardan çıkarak yerleşik düzene geçtikleri bir dönemde, doğadan toplanan taşlar ve hayvan kemikleri, istenen şekillerde kesilmiş, yüzeyleri parlatılarak cilalanmış ve bazen üzerilerine kazıma desenler işlenmiştir (Megeb s:3).

Bununla birlikte ilk Tunç Çağı'nda takı kültüründeki en büyük yenilik bronz'un keşfi olmuştur. Takı alanında metal malzeme çeşitliliğine katkı sağlayan bronz, takı teknikleri ile birleştirilerek gündelik hayata entegre bir takı malzemesi konumuna gelmiştir. Kuşoğlu'na (2015, s.8) göre *“Herkesçe bilinen şey, insanın ihtiyaçlarının her devre göre değiştiğidir. Ancak bu ihtiyacın şekli ne olursa olsun, beslenme, barınma, giyinme, korunma ve süslenme ihtiyaçları hiç değişmemiştir.”* Bununla birlikte, takı kullanımı zaman içerisinde değişik işlevlerle kullanılmaya başlanmış olup önceleri bir ifade biçimiyken sonraları bir zenginlik ve güç göstergesi veya sembol olarak da kullanılmıştır. İnsanoğlunun kendini üstün görmesine ve zengin göstermesine katkıda bulunarak bir statü aracı olarak da yerini almıştır.

Bununla birlikte kadınlar için belli bir estetik ve güzellik unsuru olarak kullanılmaktadır. Kıyafetin tamamlayıcısı bir parça olarak taşınmaktadır. Kutsal bir bir araya geliş olarak adlandırılan düğün merasimlerinde de hediye edilmesi, özel anlara şahitlik etmesi takının insan hayatındaki öneminin en önemli göstergelerinden biridir.

Takının insanlık tarihi kadar eskilere gittiğ  sıkça vurgulanmakla beraber günümüzden yaklaşık 20 bin yıl öncesine ait buluntularda sanatı ve uygarlığı yaratan insanoğ lu, bu etkinliğine takıyı da dahil etmiştir (T re, 2005, s.13). Bununla birlikte İngiliz Arkeolog Archibald Campbell Carly ilkel insan için “barbar bir insanın ilk manevi isteğ  s slenmedir” demiştir (Rogers ve Beard, 1940). Buradan da anlaşılabacağı üzere takı/mücevher kültürünün insanın beğenilme i güdüsünün bir yansıması olduğ nu düşünmek mümkündür.

İlkel insanlar g  kültürüne sahip oldukları dönemde, merak ettikleri ve ilgi duydukları materyalleri ve nesneleri toplayarak, seyahatlerini anlatıcı bir  ekle dönüştürmüşler ve mücevher ürünleri haline getirmişlerdir (allaboutgemstones.com, 2013).

İnsanlık, takıları ifade aracı olarak seçmiştir. İnsanların takı takma geleneğ , kendilerini diğ r topluluklardan ve bireylerden üstün görme aracı olarak kullanıldığı söylenebilir. Bununla birlikte, takılar insanların hayatında sembolik ve ifade edici bir rol oynamıştır. Aynı zamanda bir g  ve saygı sembolü olarak da varlığını sürdürmüştür. Özellikle seri üretim olmadığı dönemlerde, takılar nadir ve benzersiz olmaları nedeniyle bir yatırım ve maddi değ r taşıdıkları düşünüldüğünde, kişiyile  zdeleşen ve ulaşılabası zor olan ürünler olarak da ortaya çıkmışlardır. Takılar duygusal ve iletişimsel bir araçtır. Boyutlarına bakılmaksızın taşıdıkları anlam itibariyle, belirli gruplar için siyasi ve dini aidiyeti belirleyen bir rol oynamışlardır.  rneğ n, bazı dini inançlardan örnek vermek gerekirse, ha işareti ve köşeli yıldız gibi sembolleri insanların iletişim ve aidiyet duygusuyla takılarına yansıttığı görülmektedir.

Takıyı genel hatlarıyla   ana bölümde incelemek mümkündür. Takının manevi boyutu, uğ r, tılsım, din ve b y  gibi unsurları içermektedir. Takının maddi boyutu ise yatırım, aidiyet ve zenginlik göstergeleriyle ilişkilidir. Süslenme boyutu ise güzel görünme ile ilişkilendirilir.  rneğ n, bir evlilik yüzüğü, sadece takılıp çıkarılan veya değ ştirilebilen bir süs eşyası değildir. Yaşantının gelenek ve törelerle belirlenmiş kuralları içinde, buna rağmen beğeni ve beceriye dayalı bir özgürlük ve seçme imkânı bulunmaktadır (Gombrich, 1997, s. 39).

Takı, insan vücudunun herhangi bir yerinde yer alabilecek bir süs eşyasıdır. El, yüz, boyun ve vücudun belirli bölgelerinde delikler oluşturarak takı takma ihtiyacını karşılar ve ifade aracı olarak kullanılır. Savaş zamanlarında ise ilişkileri iyileştirmek ve karşı tarafa teşekkür etmek amacıyla da kullanılmıştır. Ayrıca, insan bedenini güzel gösterme işlevini keşfeden insanlar, takıyı şık ve anlamlı bir dokunuş olarak kıyafetlerine eklemiştir. Günümüzde, takı kadınlar ve erkekler için önemli bir obje haline gelmiştir. Kullanılan malzemeler zaman içinde değişiklik göstermiştir. Plastik, ahşap, cam, kumaş, deri ve tekstil gibi malzemeler takının maddi unsurlarından bazıları haline gelmiştir. Takıda malzeme açısından bir sınırlama bulunmamaktadır. Doğada bulunan her şey potansiyel bir takı malzemesi olabilmektedir.

Bununla birlikte değerli ve yarı değerli metaller mücevherin maddi karşılığı olan konumundadır. Altın, bakır, gümüş, kurşun, bronz gibi değerli malzemeler ile elmas, yakut, zümrüt gibi değerli taşlar bir araya geldiğinde oluşan mücevher ürünleri, mücevher kültürünün maddi kısmını daha ön plana çıkaran öğeler olmuştur. *“Birçok takı sanatçısı, farklı renkteki metallerle mine, fotoğraf, plastik, kâğıt, boya, tüy, çakıl taşı, böcek gibi doğal ve doğal olmayan malzemeleri rengi, biçimi formu elde etmek amacıyla kullanmışlardır. Böylece doğadaki nesnelerden bağımsız soyut formlarla duygularını takılara yansıtmışlardır”* (Eroğlu, 2009, s:77).

Giderek gelişen ve değişen takı kültüründe değişen yalnızca malzeme değil aynı zamanda takı teknikleridir. Mücevher alanında işçilik büyük bir öneme sahiptir. Kullanılan değerli metal ve taşların bir araya gelmesiyle oluşacak değerli mücevher iyi bir işçilik ile varlık gösterebilir.

Kuyumculukta 1700’lerden 1950’lere kadar uzanan altı ayrı ve farklı dönem vardır. Dönemler bazen birbiriyle örtüşse de, mücevher tarihi dönemlerinin yaygın olarak kabul edilen hali şu şekildedir:

Georgian Dönemi (1714-1837)

Viktorya Dönemi (1837-1901)

Edward Dönemi (1901-1915)

Art Nouveau (1890-1910)

Art Deco Dönemi (1920-1945)

Retro Dönemi (1939-1950)

Georgian Dönemi (1714-1837): 120 yıldan fazla sürmüş ve dört İngiliz Kralını kapsamıştır: Kral I. George, Kral II. George, Kral III. George ve Kral IV. George. Bu dönem sadece kapsadığı zamanın uzunluğu nedeniyle etkileyici olsa da, gerçek şu ki Georgian Dönemi mücevherleri diğer dönemlerin mücevher stillerine göre çok daha yavaş gelişmiştir. Bu dönem mücevherleri sarı altın ve gümüşten oluşturulmuştur. Mücevherlerde bulunan yaygın taşlar folyo destekli elmaslar, inciler, safirler, yakutlar, cam, macun, topaz ve granattan oluşmuştur (Şekil 3.12-3.13-3.14). İlkel taş kesme aletleri ve el işçiliği teknikleri kullanılmıştır. Elmas kesimleri nokta kesimler, masa kesimler, eski maden kesimler, antik yastık kesimler, tek kesimler ve gül kesimlerdir (Anonim 2014).



Şekil 3.12: Küpenin Arkası ve Önü, Yaklaşık 1775-1790.

[<https://thecozydrawingroom.com/2015/06/08/get-your-bling-on-jewelry-of-the-georgian-era/>].



Şekil 3.13: Pırlanta ve Zümrüt Girandole Kolye, Yaklaşık 1780.

[<https://thecozydrawingroom.com/2015/06/08/get-your-bling-on-jewelry-of-the-georgian-era/>].



Şekil 3.14: Aşık Gözü Broşu, Yaklaşık 1800.

[<https://thecozydrawingroom.com/2015/06/08/get-your-bling-on-jewelry-of-the-georgian-era/>].

Viktorya Dönemi (1837-1901): Viktorya Dönemi'nin İngiltere Kraliçesi Victoria'ya atıfta bulunması şaşırtıcı değildir. Kendisi 1800'lü yıllarda hüküm sürmüş ve mücevher tarzlarındaki önemli değişikliklerin çoğundan doğrudan sorumlu olmuştur. Dönemin kendisi üç döneme ayrılır. Bu üç aşamanın her biri Kraliçe Victoria'nın hayatının farklı dönemleriyle ilişkilidir.

Romantik Viktorya Dönemi,

Büyük Viktorya Dönemi,

Estetik Viktorya Dönemi,

Viktorya Dönemi takıları, Georgian Dönemi'ne kıyasla çok daha yaygındır ve bulunması daha kolaydır. Altın ve gümüş, Viktorya Dönemi takılarında en popüler metaller olarak

kalmıştır. Bu dönemde popüler olan taşlar lal taşı, ametist, turkuaz, safir, inci ve elmadır. Hayvanları, özellikle de yılanları içeren motifler çok popüler olmuştur (Şekil 3.15-3.16-3.17) (Anonim 2014).



Şekil 3.15: Bilezik, Viktorya Dönemi, Pırlanta, Kobalt Mavisi Mine, 1840.

[<https://www.langantiques.com/university/romantic-period-1837-1860/>].



Şekil 3.16: Küpe, Viktorya Dönemi Kobalt Emaye Pırlanta.

[<https://www.langantiques.com/university/romantic-period-1837-1860/>].



Şekil 3.17: Kolye, Viktorya Dönemi Güvercin & Zeytin Dalı.

[<https://www.langantiques.com/university/romantic-period-1837-1860/>].

19. yüzyıl mücevherleri büyük bir endüstriyel ve sosyal değişim dönemi olmasına rağmen, mücevher tasarımında genellikle geçmişe odaklanılmıştır. İlk on yılda, antik Yunan ve Roma'nın görkemiyle ilişkilendirilen klasik tarzlar popüler konumda yer almıştır. Bu ilgi, yeni arkeolojik keşifler tarafından teşvik edilmiştir. Kuyumcular, eski teknikleri canlandırmaya çalışmış ve arkeolojik mücevherleri taklit eden veya onların tarzında mücevherler üretmişlerdir.

Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinden esinlenen mücevherler de ilgi görmüştür. Castellani ve Giuliano gibi kuyumcuların aynı anda hem arkeolojik hem de tarihi tarzda çalışmaları, dönemin eklektik doğasının bir göstergesidir. Bu dönemde çiçek ve meyvelerle süslenmiş natüralist mücevherler de oldukça popüler olmuştur. Bu motifler, yüzyılın başlarında botaniğe olan yaygın ilgi ve Wordsworth gibi Romantik şairlerin etkisiyle moda haline gelmiştir. Bu büyük çiçek demeti, arkasında bir iğne bulunur ve korse süsü olarak takılmıştır. Elmas çiçeklerin bazıları yaylara yerleştirilmiştir, bu da takan kişinin hareket etmesiyle ışıltılarının önemli ölçüde artmasını sağlamıştır. Çiçek demetleri tek tek çıkarılarak saç süsü olarak da kullanılmıştır.

1850'lere gelindiğinde, narin ilk tasarımlar daha abartılı ve karmaşık çiçek ve yeşillik kompozisyonlarıyla değiştirilmiştir. Aynı zamanda çiçekler sevgi ve dostluğu ifade etmek

için de kullanılmıştır (Şekil 3.18). Doğadaki renkler, renkli değerli taşlarla eşleştirilmiş ve “çiçek dili” adı verilen özel bir mesajı iletebilmiştir. Önceki dönemlere kıyasla, daha özenli mücevherler neredeyse yalnızca kadınlar tarafından takılmıştır (URL 1).



Şekil 3.18: Çiçek Demeti Formunda Broş, Yaklaşık 1850, Victoria ve Albert Müzesi, Londra
[<https://www.vam.ac.uk/articles/a-history-of-jewellery>].

Edward Dönemi (1901-1915): Kendisinden önceki Georgian ve Victorian dönemleri gibi, adını bir İngiliz Kralı olan Edward VII'nin (1901-1910) hükümdarlığından almaktadır. Bu, bir İngiliz hükümdarı tarafından tanımlanan son mücevher dönemi unvanıdır. On dokuzuncu yüzyılın son on yılı, yani “fin de siècle”¹, bir zamanlar bir yenilik olarak karşılanan makine yapımı mücevherlerin reddedilmesinin moda ve tasarımda tersine bir dönüşe neden olduğu bir dönemdir. Mücevherler neredeyse bir gecede büyük ve gösterişli olmaktan çıkıp, ruhani ve narin olmaya başlamıştır. Art Nouveau ya da Arts and Crafts akımını benimsememeyi tercih eden kuyumcular, “çelenk” stili ya da guirlande stili olarak bilinen stili kullanarak, bu akımların çizgilerinin akışkanlığını ödünç almışlardır. Bu stiller daha geleneksel motiflerle birleştirilerek Edward dönemi mücevherleri yaratılmıştır. Edward Dönemi'nin “yeni” tasarımlarının kökleri on sekizinci yüzyıl mücevherlerine dayanmaktadır.

Çelenkler (Şekil 3.19) ve kurdeleler (Şekil 3.20), defne çelenkleri, fiyonk düğümleri (Şekil 3.21), püsküller ve danteller, platin imalatında kaydedilen ilerlemeler sayesinde yeni bir hafiflikle işlenmiştir.

¹ Fin de siècle (Fransızca: [fɛ̃ də sjɛkl]) “yüzyılın sonu” anlamına gelen Fransızca bir terimdir ve tipik olarak hem benzer İngilizce deyim olan “turn of the century” anlamını kapsar hem de bir çağın kapanıp diğerinin başlamasına gönderme yapar. Bağlam olmadan, bu terim genellikle 19. yüzyılın sonunu ifade etmek için kullanılır. Bu dönemin yaygın olarak bir sosyal yozlaşma dönemi olduğu, ancak aynı zamanda yeni bir başlangıç için bir umut dönemi olduğu düşünülmektedir. Fin de siècle “ruhu” genellikle 1880’ler ve 1890’larda öne çıkan kültürel özelliklere atıfta bulunur(https://en.wikipedia.org/wiki/Fin_de_si%C3%A8cle).



Şekil 3.19: Çelenk Broş, Edward Dönemi Pırlanta ve Doğal İnci.

[<https://www.langantiques.com/university/edwardian-jewelry-1901-1915/>].



Şekil 3.20: Kurdele Formunda Yay Broşu, Edward Dönemi.

[<https://www.langantiques.com/university/edwardian-jewelry-1901-1915/>].



Şekil 3.21: Kolye, Pırlanta, İnci, Edward Dönemi, Yaklaşık 1900.

[<https://www.langantiques.com/university/edwardian-jewelry-1901-1915/>].

Erken dönem platin işleri, gümüşle aynı şekilde altınla desteklenmeye devam etmiştir. 1903 yılında platinle çalışmak için gerekli sıcaklıklara ulaşabilen oksiasetilen torcunun icadı, mücevherlerin yalnızca platinden yapılmasına olanak sağlamıştır. Platinin gücünden tam anlamıyla yararlanılmış ve “petit point”² nakışlarını andıran mücevherler ve elmas kaplı dantelleri andıran ince, narin, sofistike mücevherler yaratmak mümkün hale gelmiştir. Bu güç ve sertlik, kuyumcunun taşları minimalist ayarlarda monte etmesini sağlamıştır. Platin kullanımının mümkün kıldığı yeni bir süsleme tekniği olan millegraining, Edward dönemi mücevherlerinde sıklıkla yer almıştır. Bir değerli taşı çevreleyen ya da bir tasarımın bıçak keskinliğindeki kenarlarında yer alan narin toprak ve çıkıntılardan oluşan bordür, mücevherlere daha yumuşak ve hafif bir görünüm kazandırmıştır (URL 2).

Sanat ve Zanaat (Arts and Crafts) Mücevherleri: Gotik canlanmadan doğan estetik ve teknik bir aydınlanma dönemi olan sanat ve zanaat hareketi döneminde filizlenmeye başladığı gerçeği tartışılmaz. Bu dönemde, Orta Çağ romantizmine geri dönüş yaşanmıştır. Viktorya döneminin makineleşmesine sırt çevirme ve sanayileşmenin gündelik nesnelerin yapımını ele geçirmesinden önce, sanat ve zanaat savunucuları tarafından, el işçiliğine dayanan bir sanatsal dönemi yeniden benimseme arzusu ön plana çıkmaktadır. Her bir ürünün aynı kişi tarafından tasarlanıp üretildiği “loncalar” kavramı William Morris'in idealini temsil etmektedir (Wolf, 1989, s.30).

² Nakışta kullanılan küçük bir dikiş, Kanvas zemin üzerine yapılan ve dokuma duvar halısına benzeyen nakış (<https://www.dictionary.com/browse/petit-point>).

19. yüzyılın son yıllarında gelişen hareketi, sanayileşmiş dünyadan duyulan derin bir rahatsızlığa dayanmıştır. Kuyumcular, artık en uygun fiyatlı parçaların kaynağı olan makine güdümlü fabrika sistemini reddetmiş ve bunun yerine tek tek mücevherleri el işçiliğiyle üretmeye odaklanmışlardır. Sanat ve zanaat hareketi taraftarlarının sosyalist politikaları ve kitleler için güzel, iyi yapılmış gündelik nesneler sağlama arzusu, alternatif bir takı/mücevher biçimine yol açmıştır. Bu alternatif takılar, gümüşten el yapımı ve özünde değersiz veya ucuz malzemelerle birleştirilmiş (örneğin, emaye ve yarı değerli taşlar gibi) takılardır (Şekil 3.22). Bu da sanat ve zanaat kuyumcusunu, farklı bir tüketici kitlesine yönelik yenilikçi tasarımlar oluşturmaya yönlendirmiştir. Bu tarzdaki ilgi, 1888'de kurulan Arts and Crafts Society (Sanat ve Zanaat Derneği) tarafından desteklenmiş ve evde çalışanlar için sergiler düzenlenmiştir (Wolf, 1989, s.30-31). Arts and Crafts kuyumcuları büyük, yontulmuş taşlardan kaçınmış, bunun yerine kabaşon (şekillendirilmiş ve cilalanmış) taşların doğal güzelliğine güvenmişlerdir. Ana akım ayarların tekrarını ve düzenliliğini, genellikle sembolik bir anlamı olan kıvrımlı veya figüratif tasarımlarla değiştirmişlerdir (URL 1).

Tavus kuşu Ashbee'nin en sevdiği ve en belirgin motiflerinden biridir ve 1900'lü yıllarda yaklaşık bir düzine tavus kuşu mücevheri tasarladığı bilinmektedir (Şekil 3.23). C. R. Ashbee, muazzam yeteneklere ve enerjiye sahip, Sanat ve Zanaat Hareketi'nin belirleyici figürlerinden biridir. Geleneksel zanaat becerilerini yeniden canlandırmak ve şehrin yoksun bir bölgesinde tatmin edici bir istihdam sağlamak amacıyla 1888 yılında Londra'nın Doğu Yakası'nda El Sanatları Loncası'nı kurmuştur. Aslen mimarlık eğitimi almış olan sanatçı, son derece yenilikçi mobilya, metal işleri, gümüş ve mücevher tasarımlarıyla da tanınmaktadır (URL 1).



Şekil 3.22: Nelson Dawson (Gümüş İşçiliği), Edith Dawson (mine), Üç Parçalı Orta Panelli Toka, Yaklaşık. 1900.
[Wolf, 1989, s.29]



Şekil 3.23: Tavuskuşu Kolye-Broş (Detay), C.R. Ashbee Tarafından Tasarlanmış ve Guild of Handicraft Tarafından Üretilmiştir, Yaklaşık 1900, Victoria ve Albert Müzesi, Londra.
[<https://www.vam.ac.uk/articles/a-history-of-jewellery>].

3.2.1 1900-1950'li Yıllarda Takı/Mücevher

Mücevherler, insanlık tarihi boyunca değerli taşlar, metaller ve diğer değerli materyaller kullanılarak üretilen özel ve dikkat çekici parçalardır. Bu mücevherler, sosyal statüyü göstermenin yanı sıra güzellik, lüks ve zarafetin sembolü olarak kabul edilir. 1900-1950'li yıllar, mücevher tasarımında ve üretiminde dönüm noktalarını temsil eder.

Bu dönemde, sanat ve tasarım dünyasında büyük değişiklikler yaşanmıştır. Sanayi Devrimi'nin etkisiyle mücevher üretimi daha fazla mekanize edilmiş ve seri üretime geçilmiştir. Bu geçiş daha fazla insanın mücevherlere erişimini sağlamıştır. Ayrıca, Art Nouveau ve Art Deco gibi farklı sanat akımları da mücevher tasarımlarında etkili olmuştur.

Art Nouveau akımı, 1890'lardan 1910'lara kadar süren bir sanat hareketidir. Bu dönemde mücevher tasarımcıları, doğadaki organik formlardan ve kıvrımlardan esinlenmiştir. Bitkiler, hayvanlar ve kadın figürleri, süslemelerde sıkça kullanılmıştır. Mücevherlerde renkli taşlar ve emaye işlemleri de popüler hale gelmiştir. Art Nouveau, mücevher tasarımında özgünlük ve estetik açıdan önemli bir değişim getirmiştir.

Art Deco ise 1920'lerden 1940'lara kadar devam eden bir sanat ve tasarım akımıdır. Bu dönemde geometrik formlar, sivri hatlar ve modern stil ön plana çıkmıştır. Mücevherlerde elmas, zümrüt, yakut ve safir gibi değerli taşlar sıklıkla kullanılmıştır. Ayrıca, renkli taşlarla süslenmiş platin, beyaz altın ve gümüş gibi metaller popüler hale gelmiştir. Art Deco mücevherleri, çağdaş ve şık bir tarzı yansıtmaktadır.

Bunların yanı sıra, 1900-1950'li yıllarda mücevher üretimi ve tasarımında bazı teknolojik ilerlemeler kaydedilmiştir. Örneğin, elmas işleme tekniklerinde gelişmeler yaşanmış ve taklit elmasların üretimi kolaylaşmıştır. Ayrıca, yeni montaj teknikleri ve bilezik, kolye ve küpe gibi farklı mücevher türlerinin popülerleşmesiyle birlikte çeşitlilik artmıştır.

1900-1950'li yıllarda mücevher tasarımında büyük etkiye sahip olan bir diğer faktör de moda trendleridir. Bu dönemde, kadınların giyim tarzı ve tarz tercihleri değişmiş ve mücevherler bu değişime uyum sağlamak zorunda kalmıştır. Örneğin, 1920'lerde kadınlar daha kısa etekler ve kollardaki kıvrımlı kesimler gibi daha modern bir tarz benimsemişlerdir. Bu da daha zarif ve minimalist mücevher tasarımlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. 1940'lı yıllarda ise savaş dönemi etkisiyle mücevher tasarımları daha sade ve mütevazı bir hale gelmiştir.

Aynı dönemde, dünya genelindeki politik ve sosyal olaylar da mücevher tasarımını etkilemiştir. Örneğin, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın neden olduğu kaynak sıkıntısı, mücevherlerde daha az değerli taşların ve daha ekonomik metallerin kullanılmasına yol açmıştır. Savaş sırasında, kadınlar genellikle gösterişli parçalardan ziyade gündelik kullanıma uygun daha küçük ve pratik takılar tercih etmişlerdir.

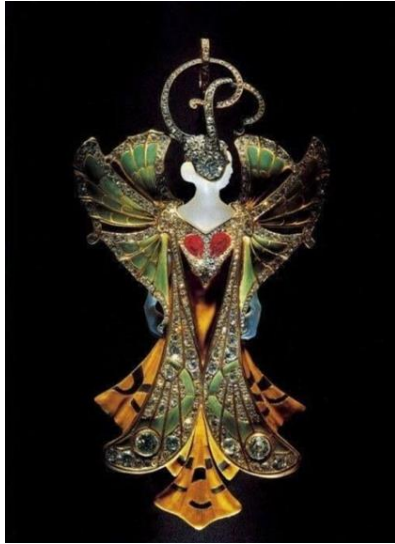
1900-1950'li yıllar, mücevher tasarımında büyük bir dönüşüm ve çeşitlilik dönemidir. Sanat akımları, teknolojik ilerlemeler ve moda trendleri, mücevherlerin tasarımında ve üretiminde yeni ve yenilikçi yaklaşımlara yol açmıştır. Bu dönemde üretilen mücevherler, hala bugün bile değerli ve beğenilen parçalar olarak nitelendirilmektedir. Kabul etmek gerekir ki 1900-1950'li yıllar mücevher tasarımında önemli bir dönemdir. Sanat akımları, teknolojik ilerlemeler, moda trendleri ve sosyal olaylar mücevherlerin tasarımını ve üretimini etkilemiştir. Bu dönemde ortaya çıkan mücevherler, estetik, zarafet ve geçmişin bir yansıması olarak günümüzde hala ilgi çekmektedir.

Art Nouveau (1890-1910): Art Nouveau akımı, merkezi Paris olan ve adını sanat taciri Siegfried Bing'in 1895 yılında Paris'te açtığı ve "L'Art Nouveau" adını verdiği galeriden almıştır. Art Nouveau sanatının gelişiminde önemli bir katkıya sahip olan olay ise 1900 yılında düzenlenen Paris Uluslararası Sergisi olmuştur. Bu sergi, devlet salonuna kabul edilmeyen sanatçıların da bu tür eserlerin alım satımına ilgi duymaya başlamasıyla birlikte akımın güçlenmesine ve anti-akademik bir nitelik kazanmasına yardımcı olmuştur (Türe, 2011, s.118).

Art Nouveau'nun doğal yönü, dekoratif kalitenin daha fazla farkına varmaya başlayan bir toplum için oldukça ilgi çekicidir. 19. yüzyılın sonuna gelindiğinde, stil küresel olarak yayılmaya başlamış ve tarihin en önemli stil dönemlerinden biri haline gelmiştir. Art Nouveau mücevherleri, serbest formun bir versiyonu niteliğindedir ve simetri içermeyen organik bir yapıya sahiptir. Art Nouveau mücevherlerinde, yusufçuklar ve kelekler gibi çeşitli temalar ve motiflerle birlikte böcekler sıkça tekrarlanmıştır. Mine, Art Nouveau mücevherlerinin karakteristik bir özelliği olmuştur; Plique-à-jour mine tekniği, bu büyüleyici yaratıkların ipeksi kanatlarına renk, ışık ve canlılık katmak için özellikle uygun bir yöntem olarak kullanılmıştır. Derinlik ve gizem katmak amacıyla yeni şekillerde ustalıklı uygulanan bir diğer mine tekniği ise Champlevé mine olmuştur. "Pique-À-Jour" (Şekil 3.24) adı verilen bir tür cam, mücevher benzeri bir görünüm elde etmek amacıyla

şekillendirilebilen ve parlatılabilen bir malzeme olarak yaygın bir şekilde kullanılmıştır ve bu dönem boyunca popülerlik kazanmıştır.

Art Nouveau tarzında çalışan en etkili tasarımcılardan biri René Lalique (1860-1945) olmuştur. Art Nouveau takıların en güçlü ve ilk örneklerini veren sanatçı Lalique, tasarladığı takılarında Art Nouveau akımının ayırıcı figürlerini sıkça kullanmıştır. Art Nouveau etkisiyle tasarlanan takılar, estetik kıvrımları, asil görünümleri ve ince işçilikleriyle döneme imza atan eserler olmuşlardır (Şekil 3.25). Yılan başları, kamçı uçlar, fantastik öğeler, doğadan alınan tasvirler (tavus kuşları, horoz, baykuş, kuğu), kıvrımlı saçlar gibi figürler bu akımın etkisinde gelişen takı sanatında sıkça kullanılan figürler arasındadır (Öner, 2020, s.70).



Şekil 3.24: Henri Vever, Peri Motifli Broş/Kolye, Pique-À-Jour Mineleme, 1900.

[<https://levysfinejewelry.com/pages/art-nouveau>].



Şekil 3.25: Rene Lalique, Broş, Altın, Mine, Elmas, 1897-1899.

[<https://levysfinejewelry.com/pages/art-nouveau>].

19. yüzyılın sonlarına doğru, Art Nouveau tarzı küresel olarak yayılmaya başlamış ve tarihin en önemli stil dönemlerinden biri haline gelmiştir. Ancak, Art Nouveau akımı I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte sona ermiş ve savaş sonrasında yeniden ele alınmamıştır. Bu nedenle, 1900'lerin başlarına ait gerçek Art Nouveau mücevherlerini bulmak oldukça zor bir hal almıştır (Choudhary, 2020).

Art Deco Dönemi (1920-1945): Art Deco, 1925 yılında Paris, Fransa'da düzenlenen Dünya Fuarı'ndaki sergilerin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir stildir. Art Deco terimi, etkinliğin adı olan “Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes”

(Uluslararası Modern Endüstriyel ve Dekoratif Sanatlar Sergisi) kelime grubunun kısaltılmış halidir.

Bu döneme ait tasarım unsurları belirli parçalarda tutarlılık gösterir, bu da arabaları, modayı ve hatta binaları tanımlamayı kolaylaştırır. Otantik Art Deco mücevherleri, 1920 ile 1935 yılları arasında üretilmiştir ve aşağıda listelenen özelliklerden en az birine, bazen de hepsine sahiptir. Takı stilleri 1930'ların sonlarına kadar popülerliğini korumuş ve o zamandan beri en popüler antika takı stillerinden biri olarak yeniden ortaya çıkmıştır.

1920'lerde ve 1930'ların başında Art Deco, baskın bir mücevher tarzıdır (Şekil 3.26-3.27-3.28). Birinci Dünya Savaşı sonrasındaki hayal kırıklığına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Deco mücevherleri, geometrik şekillerde ağır, cesur ve egzotik bir tarzı temsil etmiş ve sanat ile endüstri arasında bir bağ kurmuştur (Ebert, 1983 aktaran Thomas, 1987, s.3).



Şekil 3.26: Hatıra Broşu, Art Deco Stili, 1937, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1937. [https://www.vam.ac.uk/articles/a-history-of-jewellery].



Şekil 3.27: Broş, Zümrüt, Kültür İncisi, Lake ve Pırlanta Omuz Broşu, Art Deco Stili, Yaklaşık 1925. [https://www.thecollector.com/art-nouveau-jewelry-things-to-know/].



Şekil 3.28: Paul Brandt, Emaye Kol Düğmeleri, Art Deco Stili, Yeşil, Beyaz ve Siyah Mine, 18 Ayar Altın, Yaklaşık 1930. [https://www.christies.com/en/lot/lot-boutons-de-manchettes-art-d-co-mail-6265773/].

1930'ların sonlarına gelindiğinde, Deco tarzı daha yumuşak bir forma dönüşerek, son zamanlarında genellikle Retro olarak adlandırılan bir tarza evrilmiştir. Savaş yıllarında özellikle Fransa, İtalya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkan Retro mücevherler, kullanılabilir değerli metaller (çoğunlukla altın) ve değerli taşların savaş döneminde ve hemen sonrasında mevcut olduğu kaynakları kullanmışlardır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında olduğu gibi, 1940'ların sonlarında ve 1950'lerin başlarında insanlar lüks ve zenginlik arayışına yönelmişler ve bu durum güzel mücevher tasarımında bir devrimin başlangıcını tetiklemiştir.

Hafif, el yapımı tel ayarları, kuyumcuların ince elmas, yakut, safir ve zümrüt basamaklarıyla parıldayan esnek, üç boyutlu parçalar yaratmalarını mümkün kılmıştır (Thomas, 1987, s.3).

Art Deco ile birlikte geometrik formlara geri dönülerek, maddi değeri yüksek değerli taşlar ile takı üretimi gerçekleşmiştir. Değerli taşların yanısıra kullanılan yarı değerli taşlarda renk baskınlığı olarak turkuvaz ve mercan renkleri kullanılmıştır. Formlar gelenekselden uzak, daha düz formlarda yer almıştır (URL 1).

Bu dönem, farklı materyal kombinasyonlarının denenerek takı tarihi açısından güçlü bir kırılma noktasını işaret etmektedir. Değerli taşlar yerine, günlük yaşama uygun cam içerikli malzemeler tercih edilmiştir. El işçiliğinden uzaklaşarak, teknoloji ve mühendislik odaklı bir tasarım kültürü ortaya çıkmıştır. Takı ve mücevher ürünleri, mekanik görünümünden ilham alarak minimalist formlarla sunulmuştur. Geometrik desenlerin hâkim olduğu düz ve sade tasarımlar, takı ve mücevher ürünlerinin oluşturulmasında kullanılmıştır. Ayrıca, takı ve mücevher çeşitliliğinin arttığı söylenebilir. Kadın takıları, standart olarak düşünülen yüzük, kolye gibi formların yanı sıra gece çantaları, makyaj kutuları gibi farklı alanlarda da kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle Art Deco akımına ait olan geometrik formlar, çeşitli günlük endüstriyel mücevher ürünlerinin üretilmesini mümkün kılmış ve önceki akımlara kıyasla daha fazla olanak sunmuştur.



Şekil 3.29: Alexander Calder, İsimsiz, Pirinç Kolye, 1939.

[<https://www.invaluable.com/blog/6-visual-artists-who-dabbled-in-jewelry-making/>].



Şekil 3.30: Pablo Picasso, Madoura Gümüş Kolye Ucu, Arka Yüzünde Pablo Picasso İmzalıdır, 1940.

[<https://www.invaluable.com/blog/6-visual-artists-who-dabbled-in-jewelry-making/>].

1950'lerin ortalarında, resim ve heykel alanında yetenekli sanatçılar mücevher tasarımında aktif bir rol üstlenmeye başlamıştır (Şekil 3.29-3.30). Altın işleme için birçok yeni veya geliştirilmiş yöntem savaş sırasında ortaya çıkmıştır; aynı zamanda, sitrin, turmalin, ametist ve akuamarin gibi yeni taşlar mücevher piyasasında daha fazla bulunur hale gelmiştir. Bu

Neo-Rönesans sanatçıları, tasarım becerilerini Avrupa'daki meslektaşları gibi çeşitli alanlarda uygulayarak, kaliteli ve şık, yaratıcılık arayan gelişmekte olan orta sınıfa hitap eden renkli, egzotik parçalar yaratmak için bu malzemeleri mücevherlerinde kullanmışlardır (Thomas, 1987, s.3).

Retro Dönemi (1939-1950): Retro Dönemi (1940'lar) veya altının yeniden canlanması olarak da bilinen dönem, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkmıştır. Bu dönem, büyük ölçüde savaşın ve sonrasında gelen zaferin etkisiyle şekillenmiştir. Art Deco Dönemi'nin simetrik öğesi, Retro Dönemi'ne geçişle birlikte göz ardı edilmemiş, aksine daha cesur ve güçlü bir tasarıma dönüştürülmüştür. Retro Dönemi mücevherleri büyük ve cesurdur. Değerli taşlar büyük ve renkli olarak kullanılmıştır. Platin ve sarı altın sıkça tercih edilmiştir. Platinin kıt olması nedeniyle beyaz altın da ilgi görmeye başlamış, ancak hala ikincil bir tercih olarak kalmıştır (Anomim 2014).

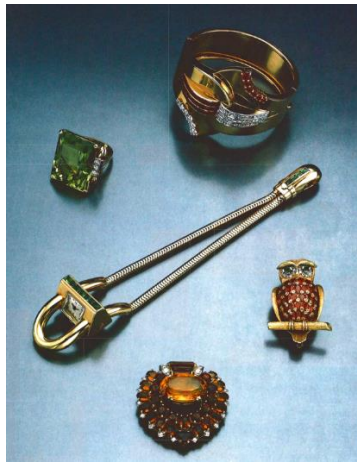
Kuyumcular, altın ve onun pembe ve beyaz alaşımlarını mükemmel bir alternatif olarak görmüşlerdir. Biriktirdikleri bilgi ve teknik yenilikleri altın üzerinde kullanarak, malzemeye kumaşa benzer bir esneklik kazandırmışlardır. Bu sayede parlak altın ve alaşımları balıksırtı, burğu, örgü veya yılan örgüsü gibi şekillerde işlenmesi bilek veya boynun etrafına sarılabilmesini, kolaylaştırmıştır. Daha sonra, bu kreasyonlar geniş bir müşteri kitlesinin beğenisini kazanmak için genellikle yakut gibi değerli taşlarla veya yarı değerli taşlarla zenginleştirilmiş olarak sunulmuştur.

Savaş sonrası dönem (1950'ler) natüralist ilhamın geri dönüşüdür. Hareketli unsurlar üzerinde yapılan çalışmalar altın eklemli çerçevelerin oluşturulmasına olanak tanımıştır. Maison Mauboussin'in yapraklar, çiçekler ve diğer doğal unsurlarla tasarladığı mücevherler bu dönemde ortaya çıkmıştır. İnciler ve elmaslar da 1950'lerde moda olmuş ve gösterişli hayvan figürlerinin kullanımıyla mücevherler estetik bakımdan zenginleştirilmiştir. Örneğin, Retro Dönemi'nde, Maison Cartier'nin sembolü haline gelen ünlü üç boyutlu panter broşları popüler hale gelmiştir. Bu dönemde, Art Deco geometrisinin etkisi azalmış ve yerini Dior'un "New Look" stili almıştır. Sinema yıldızlarının ve onları karakterize eden cazibenin artan etkisiyle, Retro Dönemi kolektif hayal gücünde taçlanan başlarla rekabet etmiştir (URL 3). Retro takılar, doğrudan 1930'ların başından ortalarına kadar zayıflamış olan Art Deco tarzından evrimleşmiştir. Kuyumcular, altın ve değerli taşları kolayca taşınabilen takılara dönüştürdükçe, parçalar daha ağır ve kıvrımlı bir görünüm kazanmıştır (Gabardi, 1982,

Aktaran, Thomas, 1987, s.4). Art Deco takıları genellikle düz ve tek boyutlu iken, erken dönem Retro takıları, değerli taşlardan oluşan bantlarla birlikte yükseltilmiş dikdörtgenler, kubbeler ve barok parşömenlerle kalın, heykelsi bir niteliğe sahiptir.

Savaş, değerli taş kaynaklarının çoğunu kesmesi nedeniyle, Retro takılar neredeyse sadece savaş sona erdikten sonra stoklarda bulunan değerli taşlar ve metallere yapılmıştır. Elmaslar genellikle küçük ve orta boyutlarda ve kalibre, yuvarlak ya da baget şeklinde kesilmiş olarak kullanılmıştır. Bazı Retro takılarda, Art Deco'da olduğu gibi canlı renkli taşlar olan yakut (ve sentetik yakutlar), safirler ve zümrütler de kullanılmıştır. Ancak Retro takılar, Art Deco'dan uzaklaştıkça farklı renk kombinasyonlarına yönelmiştir. Örneğin, 1939'da Louis Cartier, turuncu ve kahverengi taşları bir araya getirerek (Sindt, 1987, Akaran, Thomas, 1987, s.4) topaz, sitrin, yeşil beril ve akuamarin gibi daha az canlı renkli taşların kullanımını başlatmıştır. Retro mücevherlerde sitrin ve akuamarin genellikle yakutlarla birleştirilmiştir (Thomas, 1987, s.4).

Bu mücevher çeşitleri Retro tarzının ayırt edici özelliklerinin birçoğunu göstermektedir. Yakut ve pırlanta (1940 civarı), bileklik (Şekil 3.31), Retro'nun kıvrımlı hatlarını, ancak genellikle Art Deco ile ilişkilendirilen keskin kontrastlı beyaz ve kırmızıyı göstermektedir. Cartier imzalı sitrin ve pırlanta broş (1940 civarı), (Şekil 3.31) ve yeşil beril, safir ve pırlanta yüzük (1940), (Şekil 160), bu dönemde sarımsı renkli mücevherlere olan eğilimi nitelendirmektedir. Şekil 3.31'de görülen altın ve zümrüt Van Cleef d Arpels kol saatinde (1940), olduğu gibi altın “yılan” zincirler, yakut, zümrüt ve elmas baykuş broşu gibi hayvan figürleri de 1940'larda popüler olmuştur (Thomas, 1987, s.7).



Şekil 3.31: Retro Tarzı, Bileklik, Broş, Yüzük, Kol Saati, Yaklaşık 1940.

[Thomas, S. A. (1987). “Modern Jewelry: Retro To Abstract”. *Gems & Gemology*, 3., s. 5].

Kokteyl partileri 1940’larda popüler bir eğlence türü olmuştur ve bayanlar bu etkinliklerde sıklıkla devasa, çarpıcı kokteyl yüzükleri takmışlardır. Kokteyl yüzükleri, köşeli, dikdörtgen ve kare şekillerde kesilmiş abartılı büyüklükte parlak renkli taşlarla süslenmiştir (Şekil 3.32-3.33).



Şekil 3.32: Vintage Pırlanta Gırdap Salkım Kokteyl Yüzüğü, Platin, Yaklaşık 1940.

[<https://eragem.com/wmr15098.html>].



Şekil 3.33: Retro Yakut Kokteyl Yüzüğü, 18 Ayar Altın Yaklaşık 1940.

[<https://www.sellingantiques.co.uk/633239/18ct-gold-retro-ruby-cocktail-ring-1940s-large-vintage-ring-art-deco-antique-dress-ring/>].

Bu yüzükler, özel olarak tasarlanmış ve kadınlara Hollywood zarafetini deneyimleme fırsatı sunan mücevherler olmuştur. Katherine Hepburn ve Eva Gardner gibi dönemin önde gelen birçok oyuncusu, filmlerinde büyük boy kokteyl yüzükleri takmıştır.

1940’ların takı trendleri, o dönemdeki sosyal ve kültürel atmosferi yansıtan önemli unsurlardır. Kokteyl yüzükleri, lüks ve ihtişamı temsil ederken, kalp iğneleri ise sevimli ve retro bir tarza vurgu yapmaktadır. Bu takıların popülerliği, o dönemin moda ikonları ve film yıldızlarının da tercihleriyle daha da artmıştır. Dolayısıyla, 1940’ların takıları, moda ve stilin bir ifadesi olarak önemli bir rol oynamış ve o döneme özgü estetik anlayışı yansıtmıştır. Bugün bile, bu takılar nostaljik bir değer taşımakta ve mücevher koleksiyonlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Ricke, 2022).

1940’ların diğer bir popüler takı trendi ise şapkalara, eşarplara ve yakalara takılan retro tarzı kalp iğnelerdir (Şekil 3.34). Bu iğneler, gümüş, renkli altın ve bazen değerli taşlardan yapılmış olup günümüzde koleksiyon parçaları olarak da beğeni toplamaktadır (Şekil 3.35). İğneler genellikle hayvan, palyaço ve balerin gibi motiflerden üretilmiştir (Şekil 3.36).

Vintage Jewelry Styles - 19



Şekil 3.34: Kalp Takılardan Oluşan Bir Seçki, Life Dergisi, 1941.

[<https://vintagedancer.com/1940s/1940s-jewelry-styles/>].



Şekil 3.35: Coro, “Duette” Broş Örnekleri.

[<https://vintagedancer.com/1940s/1940s-jewelry-styles/>].



Şekil 3.36: Bayan Thornton'un Taktığı “Coro” Broş, 1947.

[<https://vintagedancer.com/1940s/1940s-jewelry-styles/>].

3.2.2 1950-2000’li Yıllarda Takı/Mücevher

Günümüzde mücevherler sadece değerli taşlar ve metallerin birleşimi olarak değil, aynı zamanda bir ifade biçimi, moda trendi ve kişisel tarzın bir parçası olarak da kabul edilmektedir. Ancak, 1950’lerden 2000’lere uzanan süre zarfında mücevher anlayışı büyük bir dönüşüm geçirmiştir. 1950’ler, savaş sonrası dönemdeki iyimserlik ve refahın bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu dönemde mücevherler, zarif ve sofistike bir tarzı temsil etmiştir. Elmaslar ve inciler popülerliğini korurken, renkli taşlar da sıklıkla kullanılan bir seçenek haline gelmiştir. Ayrıca, çiçek motifleri ve klasik takı formları, 1950’lerin mücevher tasarımlarının belirgin özellikleri arasındadır.

1960’lar ve 1970’lerde ise mücevher anlayışı büyük bir devrim geçirmiştir. Moda dünyasındaki sosyal ve kültürel değişimler mücevher tasarımlarına da yansımıştır. Bu dönemde, alternatif taşlar ve organik formlar ön plana çıkmıştır. Pırlanta yerine renkli taşlar ve opaller tercih edilmeye başlanmıştır. Ayrıca, doğal malzemelerin kullanımı, el yapımı takıları popüler hale getirmiştir. Barış sembolleri, çiçekler, kuşlar gibi semboller, 1960’ların ve 1970’lerin mücevherlerinde sıkça görülen unsurlardır.

1960’larda daha parlak renkler, katmanlı kolyeler, üst üste dizilmiş yüzükler ve bileziklerin yanı sıra el yapımı plastik ve ahşap aksesuarlarla modada dramatik bir değişim yaşanmıştır. Başlangıçta, 1960’ların kostüm takıları bir önceki on yılın tasarımlarıyla benzerlik

göstermiştir. Ancak bir değişim söz konusudur. Tasarımlar daha cürekâr ve etkileyici hale gelmiştir. Bu yılların sonuna gelindiğinde, 1960'ların takı stilleri geleneksel, göz kamaştırıcı altın parıltılardan ucuz polimerlerden, çarpıcı kreasyonlara doğru evrilmiştir. Bunun sonucu olarak 1960'ların kadın modası herkes için ulaşılabilir ve uygun fiyatlı hale gelmiştir (Ricke, 2022). Hazır giyimin büyümesi, giyim üreticilerinin yükselişiyle birleşince, kitlesel bir üretim pazarı ortaya çıkmasına neden olmuştur. Doğal malzemelerin yerini sentetik kumaşlar ve plastiğe benzeyen liflerin alması ile moda endüstrisi bir devrimle karşı karşıya kalmıştır.

Takı yapımında kullanılan şekiller oldukça cesur, neredeyse heykelsi bir görünüme bürünmüş ve moda ve sanat birbirinden ayrılmaz hale gelmiştir. Sade, abartısız kesimiyle giysiler, Pop ve Op Art baskılarını sergilemek için ideal bir zemin sağlamıştır. Op Art, optik illüzyonlarla sonuçlanan karmaşık tasarımlar ve desenler oluşturmak için tek renkli bir palet kullanılmıştır. Takı tasarımları da bu trendleri tamamlamıştır. 1960'ların siyah beyaz takı stilleri (Şekil 3.37), düşük maliyetli plastikler kullanılarak ekonomik hale gelmiştir (Ricke, 2022).



Şekil 3.37: Siyah Beyaz Takı Stilleri, 1960'lı Yıllar.

[<https://vintagedancer.com/1960s/1960s-jewelry-styles-and-trends-to-wear/>].



Şekil 3.38: 1960'lı Yıllardan İlham Alınan Plastik Bilezik.

[<https://vintagedancer.com/1960s/1960s-jewelry-styles-and-trends-to-wear/>].



Şekil 3.39: Wendy Ramshaw ve David Watkins, Küpeler, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1966.

[<https://www.vam.ac.uk/articles/1960s-accessories>].

Yüzyılın başında geliştirilen bakalit gibi ilk plastikler, 1960'lara gelindiğinde teknolojik ilerlemelerle tasarımcıların daha fazla kullanmasına neden olmuştur (Şekil 3.38-3.39).

1960'larla birlikte takı alanında bir deneySELLik söz konusu olmuştur. Perspex, vinil ve reçine minimum maliyetle seri  retilabilir hale gelmiştir. Diğer kullanılan ucuz malzemeler ise kağıt, PVC ve deri olmuştur. Bunlar yeni "pop" renklerin ortaya çıkmasını kolaylaştırmıştır.

Mücevherin birincil ve değişmez ana malzemesi metal iken plastik ve tekstil malzemeleri de kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle plastiğin kolay şekil alınabilir yapısı ile birlikte farklı kombinasyonlar oluşturulmuştur. Düşük maliyetler ve teknikler takı/mücevherin pahalılık algısından kurtulmasına yeni bir alternatif oluşturmuştur.

Plastik takılardaki renk sınırsızlığı teknoloji ile birleşmiş, form ve renk birliktelikleriyle takıda özgür bir ifade sunulmuştur (Şekil 3.40). Bununla birlikte 1960’larda Wendy Ramshaw ve David Watkins tarafından kısa ömürlü ve kağıttan takı ve mücevher için kısa ömürlü olarak nitelendirilebilecek “Something Special” isimli kağıt takı koleksiyonu sunulmuştur (Şekil 3.41). Böylelikle geleneksel takı/mücevher anlayışı devam etmekle birlikte, çağdaş mücevher anlayışı açığa çıkmış, mücevherde sınırsızlık ve çeşitlilik ön plana çıkmıştır.



Şekil 3.40: Pop Art ve Op Art Takılar, 1960’lı Yıllar.

[<https://vintagedancer.com/1960s/1960s-jewelry-styles-and-trends-to-wear/>].



Şekil 3.41: Wendy Ramshaw ve David Watkins, Özel Kağıt Mücevherler, 1960.

[<https://irenebrination.typepad.com/.a/6a00e55290e7c4883301b7c76e48b3970b-popup>].

Kuyumcular nesiller boyunca çiçek motiflerinden ilham almışlardır. 1960’larda yeni plastikler geliştirildikçe çiçek desenleri daha belirgin hale gelmiştir. Hippi hareketinden doğan “Çiçek Gücü” modaya da yansımış ve çiçekli tasarımlar giderek daha popüler hale gelmiştir (Şekil 3.42), (Ricke, 2022).

Vintage Jewelry Styles - 1960s



Şekil 3.42: Çiçek Formları, Reçine ve Plastik, Yaklaşık 1960'lı Yıllar.

[<https://vintagedancer.com/1960s/1960s-jewelry-styles-and-trends-to-wear/>].

Kadının iş hayatına girmesi ile birlikte süslenme ihtiyacı daha belirgin bir hal almıştır. İş hayatında aktif rol oynayan kadın kıyafetlerinin tamamlayıcısı olarak takı/mücevher ürünlerine ihtiyaç duymuştur. Öyle ki duyguları ifade eden bir rol oynayan takı/mücevher malzeme ve materyal zenginliği ile birleşerek inovatif bir sürecin içine girmiştir. Önceleri takı/mücevher daha biricik bir haldeyken, gelişen moda ile birlikte kıyafetlere uyumlanma sürecine girmiş ve sayısız kombinasyon ortaya çıkmıştır. Yalnızca önemli gün ve gecelerde kullanılan takı, kadının gündelik hayatında da eşlikçisi olmasıyla birlikte önceleri yalnızca değerli metal ve taşlar ile birleşen mücevher, bu dönem aralığında değerli metal ve yarı değerli/değersiz taşlarla ortaya çıkmak ile kalmamış, takı/mücevher da gündelik formlarla uygulanmış yalnızca görsel zenginlik değil, ergonomi de önem kazanmıştır.

1970’li yıllar birçok açıdan kendisinden önceki on yılın bir devamı niteliğindedir. Hippi yaşam tarzı, disko modası, eşitlik ve özgürlük çağrısı 1970’lerin stiline ilham vermiştir. Bu yıllarda birçok yeni mücevher stili batılı olmayan kültürlerden esinlenmiştir.

1970’li yıllarda tasarımlar ve dökümlü elbiseler popüler olmuştur ve tüketiciler kıyafetleriyle öne çıkmak için büyük değerli taşlar talep etmişlerdir. Turkuaz, malakit ve lapis lazuli gibi öne çıkan değerli taşlardır. Bu mücevherler sadece cesur ve parlak olmakla kalmamış aynı zamanda daha ucuz olmaları onları daha çekici kılmıştır. Altın 1960’lar ve 1970’ler boyunca cazibesini korumuştur (Şekil 3.43-3.44-3.45).



Şekil 3.43: Jane Allen, Kolye, Gümüş, Mine, Kültür İncisi, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1970.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O152741/necklace-allen-jane/>].



Şekil 3.44: Wendy Ramshaw, Kolye, Altın, Mine, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1971.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O126479/necklace-ramshaw-wendy/>].



Şekil 3.45: Linda MacNeil, Kolye, Asitle Parlatılmış Cam, Altın ve Gümüş Zincir, Victoria ve Albert Müzesi, Londra, 1979.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O143724/necklace-macneil-linda/>].

1980’lerde saç modellerinden omuz vatkalarına kadar her şey muazzam ve dramatik bir görünüm almıştır. Takılar da bu şaşırtıcı moda trendlerini tamamlamak için aynı şekilde büyük, canlı ve farklıdır.

Küçük ve göze çarpmayan kolyeler ve kolye uçları içeren önceki on yılların takılarının aksine, 1980’ler karışık metal takılar, dev boncuklu kolyeler, büyük küpeler, reçine bilezikler ve büyük broşlar çağını başlatmıştır (Şekil 3.46-3.47). Kolyeler, boncuklu olanlardan devasa kolyelere kadar çok çeşitli formlarda ortaya çıkmıştır (Ricke, 2022).



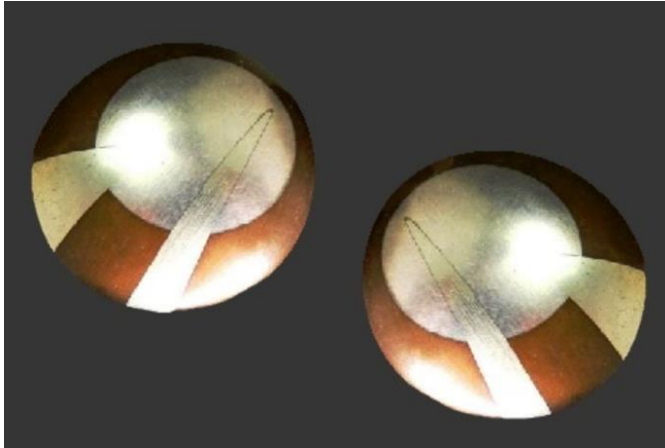
Şekil 3.46: 1980’li Yılların Takı Trendi.
[<https://www.rediscoverthe80s.com/2021/12/jewelry-trends-from-the-80s.html>].



Şekil 3.47: Boncuklu Kolye, 1980’li Yıllar Modası.
[<https://bluedoorbeads.wordpress.com/tag/1980s/>].

Zengin ve ünlüler büyük, şık mücevherler takarak zenginliklerini gösterebilirken, çoğu insan kostüm takılarını tercih etmişlerdir. Bunun başlıca nedeni mali kısıtlamalardır.

Büyük, ağır bir altın kolyenin çoğu insan için çok pahalıya mal olması, mücevher tasarımcılarının tasarımın sınırlarını zorlamak ve yeni, alışılmadık malzemelerle denemeler yapmak istemelerinin bir nedeni olduğu düşünülmektedir (Şekil 3.48-3.49), (Ricke, 2022).



Şekil 3.48: Tony Papp, Disk Şeklinde Küpe. Gümüş, Nikel Gümüş, Pirinç. 1980.
[<https://nasvete.com/american-jewelry-designer-tony-papp/>].



Şekil 3.49: Earl Pardon, Broş. Emaye, Som Gümüş. 1980.
[<https://nasvete.com/american-jewelry-designer-earl-pardon/>].

Büyük boy halka küpelerden neon bileziklere kadar 1980'lerin kıyafetleri çeşitli takı türleri ve stilleriyle tanımlanmıştır. 1980'lerde küpeler büyük ve abartılıdır. Büyük halka küpeler 1980'lerin her kadını için olmazsa olmaz bir aksesuarıdır (Şekil 3.50). Klipsli küpeler de oldukça popüler olmuştur. Altın halka küpeler, şık ceket ve blazer ceketleri süsleyen dev altın düğmeleri tamamlayıcı unsuru olmuştur (Ricke, 2022). Punk rock'ın moda olmasıyla birlikte deri ceketlerle büyük boyutlu küpeler takılmıştır.



Şekil 3.50: Büyük Halka Küpe, 1980'li Yıllar Modası.

[<https://www.lovetoknow.com/life/style/80s-fashion-jewelry>].

Madonna'nın 1980'lerde öne çıkan bir moda sembolü olmasıyla birlikte, büyük mücevher parçaları ve her kolunda çok sayıda bilezik takmasıyla tanınmıştır (Şekil 3.51). Takı önceki hallerinden farklı olarak bireyselliğe yapılan vurgu ile yer bulmuştur. Sonuç olarak, takı bir moda parçasından daha fazlasına dönüşmüş ve kendini ifade etmenin bir yolu haline gelmiştir (Ricke, 2022).



Şekil 3.51: Madonna, 1980'li Yıllar.

[<https://bluedoorbeads.wordpress.com/tag/1980s/>].

Hakiki altın veya kaplama altın, 1980'lerin birçok kolyesinin önemli bir bileşenidir. Ayrıca doğal ve değerli taşlar içeren diğer takı biçimlerini tamamlayan kristal ve kesme cam da popüler olmuştur. Sahte incilerden oluşan uzun ipler düz, demet halinde ya da uçları düğümlenmiş olarak takılmaktadır.

Broşlar 1980'lerde popülerlik açısından bir rönesans yaşamıştır. Daha önceleri broşların biraz demode olduğu düşünülürken, 1980'lerin moda takı stilleri diğer takı parçaları kadar büyük broşlar talep edilmeye başlanmıştır.

Kokteyl yüzükleri ve diğer kostüm takıları 1980'lerin modasının temel unsurlarıdır. 1980'lerin diğer takı trendleri gibi bilezikler de kapsamlı ve güçlü bir ifade yaratmıştır. O zamanlar büyük bileklikler ve çok sayıda ince bilezik takmak moda olmuştur.

Neon tonlarındaki bilezikleri (Şekil 3.52), kollarının alabileceği kadar çok sayıda takan genç demografik gruplar için olmazsa olmaz konumda yer almıştır. Ayrıca dokuma bilezikler (Şekil 3.53), tılsımlı bilezikler ve manşetler de (Şekil 3.54) popülerlik kazanmıştır (Ricke, 2022).



Şekil 3.52: Neon İnce Bilezikler, 1980'lerin Modası.

[<https://www.rediscoverthe80s.com/2021/12/jewelry-trends-from-the-80s.html>].



Şekil 3.53: Dokuma Bileklikler, 1980'lerin Modası.

[<https://www.rediscoverthe80s.com/2021/12/jewelry-trends-from-the-80s.html>].



Şekil 3.54: Manşet Bilezik, 1980'lerin Modası.

[<https://www.rediscoverthe80s.com/2021/12/jewelry-trends-from-the-80s.html>].

Değerli taşların ve metallerin kullanıldığı mücevherlere bakıldığında; 1980'ler mücevher tasarımının evrimine bazı ilginç katkılarda bulunduğu gözlemlenmiştir.

Hem elmaslar hem de renkli taşlar için yeni kesimler yeni elmaslar ve eski tekniklerin modern uyarlamalarıyla yeni bir görünüm kazanmıştır (Şekil 3.55-3.56) (Misirowski, 1990, s. 76-93).



Şekil 3.55: Kolye, Sarı ve Beyaz Altın, Kanal Setli Pırlanta, 1980.

[Misiorowski, E. B. (1990). Jewelry of the 1980s: A Retrospective. *Gems & Gemology*, 26(1), 76-93. s.79].



Şekil 3.56: Yüzük, Kanal Setli Baget Pırlanta.

[Misiorowski, E. B. (1990). Jewelry of the 1980s: A Retrospective. *Gems & Gemology*, 26(1), 76-93. s.85].

Altın, platin ve diğer metaller aynı parçada birbirine karışmış, renkli altın alaşımları yeniden popüler olmuş ve çeşitli yüzey dokuları yeniden canlandırılmıştır. Aynı zamanda, bu eklektik dönemde, mücevher tasarımları antik ve gelenekselden fütürizme, romantikten keskin modernliğe ve bunların arasında sayısız varyasyona kadar uzanmıştır.

1980'lerin sonlarında kadınlar mücevher takma biçimlerinde ve seçtikleri mücevherlerde daha fazla bireysellik anlam kazanmıştır. Bu eğilim gittikçe güçlenmiş ve kuyumcular kadınların kendi özel zevklerine göre uyarlayabilecekleri mücevherler tasarlamaya ve bu istekleri karşılamaya çalışmışlardır (Misiorowski, 1990, s. 76-93).

1990'lar, 1980'lerin cesur ve abartılı stillerinden daha sade ve minimalist bir estetiğe doğru kaymaya tanık olan yıllardır. Bu tarz basitlik, saflık ve kısıtlama ile karakterize edilmiştir. Kültürdeki diğer evrimsel noktalar gibi, 90'lar da 1980'lerin eylemlerine, kaotik aşırılığından bir düzen duygusu yaratmaya bir tepkidir. Genel olarak, 1990'ların minimalist hareketi, zamanın değişen değerlerini ve önceliklerini yansıtan yeni bir estetik yaratma girişimidir. On yıldan on yıla geçişte her zaman keskin bir stil zıtlığı görülür, ancak yakın tarihte 1980'lerin zenginliğinden 1990'ların grunge ve minimalizmine geçiş kadar keskin bir zıtlık görülmemiştir. 1980'ler cesur renkler, desenler ve dokuların yanı sıra lüks ve zenginlikle karakterize edilen maksimalist tarzlar hâkim olmuştur. Bu tarz modaya, sanata, mimariye ve tasarıma yansımıştır. Bununla birlikte, on yılın sonunda, insanlar dönemin aşırılıklarından giderek daha fazla hayal kırıklığına uğramıştır. Bu tarzla artan ilgide bir tükenmişlik duygusu yaşanmıştır (Anonim, 2023a).

1990'lı yıllar için minimalizmin ortaya çıkmasına katkıda bulunan birkaç faktör varlığından söz edilebilir. Bunlardan biri, 1990'ların başında dünyanın birçok yerini vuran ekonomik

durgunluktur. Bu, insanların harcama alışkanlıklarında daha tutumlu ve pratik hale gelmesiyle tüketicilikten ve aşırılıktan uzaklaşmaya yol açmıştır.

Bir başka faktör de yeni teknolojilerin yükselişidir. Bu yükseliş yeni bir verimlilik ve işlevsellik anlayışını beraberinde getirmiştir. Doğal olarak bu eğilim, süslü ve karmaşık tasarımlar yerine modern ve sade ürün ve tasarımlara olan talebi de arttırmıştır. Aslında bugün geriye dönüp bakıldığında, 1990'lı yılların, internetin demokratikleşmesinden önceki dünya ile sonraki dünya arasında köprü kuran kritik bir on yıl olduğu görülmektedir. Belki de son 100 yılda gerçekleşen en etkili yaklaşım olduğu ifade edilebilir. 1990'lar para ve etiketler yerine zanaat ve akli kucaklamak için bir fırsatın temsilidir (Anonim 2023a).

Mücevher dünyası için 1990'lı yılların on yılı, güçlü zıtlıklar ve dengeli karşıtlıklarla dolu eklektik bir dönemdir. Takı tasarımı her alanda genişlemiş ve antik ya da etnik motiflerden ultramodern motiflere kadar uzanan geniş bir motif çeşitliliği göstermiştir. Hem elmaslar hem de renkli taşlar için kesim stillerinde bir Rönesans yaşanmış ve inciler popülerlik kazanmıştır. 1990'ların mücevher trendlerini tanımlamak, sürekli değişen şekilleri tanımlamaya benzetilebilir. Pırlantalar ve renkli taşlar için yeni, genellikle alışılmadık kesimler çoğalmış, mücevher tasarımı için farklı olasılıklar genişletilmiştir (Şekil 3.57). Tasarımcılar, platinden 24 ayar altına ve titanyuma kadar geniş bir metal yelpazesinde renkli taşların yeni yan yana dizilişlerini kullanmışlardır (Şekil 3.58). Altın ve beyaz metaller pazarda yer kapmak için rekabet ederken, pavé, floş, görünmez ve gergi ayarlı elmaslar ve renkli taşlar 90'ların mücevherlerine farklı görünüm kazandırmıştır (Şekil 3.59). Bu yıllar kuyumculuk sektörü için son derece heyecan verici bir dönemdir. Yeni fırsatlar ve yaratıcılık söz konusudur (Misirowski, 2001, s. 398-416).



Şekil 3.57: Bernd Munsteiner, Yüzük, “Ruh Güneşi”, 1990’lı Yıllarda Elmas İçin Geliştirilen Radikal Bir Kesim.

[Misirowski, 2001, s. 401].



Şekil 3.58: Kolye, Altın, Turma-Line, Tanzanit ve Mor Lal Taşı, Granül ve Dokuma Tel Kullanımının Yaygın Trendi. 1990’lı Yıllar

[Misirowski, 2001, s. 402]



Şekil 3.59: Michelle Ong, Çok Taşlı Pavé Küpeler. 1990’lı Yıllar

[Misirowski, 2001, s. 412].

Bugün geriye dönüp bakıldığında,1990'ların trendlerinin şık ve stil sahibi bir şekilde yeniden moda olduğunu görülmektedir. Jack Weir & Sons Satış Direktörü Sasha Nova, bunun nedenini şu sözcüklerle ifade etmiştir: *“90'lı yıllar, mücevherlerin doğal güzelliğini vurgulayan basit, klasik ve zamansız tasarımlarla ilgiliydi. Trendler gelir ve gider. Kişisel tarzımız hayatımız boyunca birkaç kez değişir. İnsanlar eklektik tasarımlara ve bohem estetiğe bayılsa da, onlarca yıl boyunca kalıcı olan şey basit ve klasiktir. Bu, yanlış yapamayacağınız bir şeydir. Bence bu yüzden 90'ların takıları geri dönüş yaptı. Özellikle Covid'den sonra insanlar zamansız klasiklere ya da gerçekten imrenilen antikalara yatırım yapmaya daha istekli”* (Anonim, 2023a).

1990'lar gümüş materyalinin rönesansı olarak bilinmektedir. Altın 1980'lerde popüler bir tercihken, gümüş 1990'larda popüler bir metal tercihi olarak ortaya çıkmıştır. Gümüşün soğuk ve şık görünümü, altının sıcaklığına tercih edilmiş ve birçok tasarımcı sadece gümüşten takı parçaları yaratmıştır. Bu yıllarda ortaya çıkan minimalist estetik, sade, temiz çizgileri ve süssüz yüzeyleri tercih etmiş ve bu da gümüşü doğal bir seçim haline getirmiştir. Gümüşün parlaklığı ve yansıtıcı nitelikleri, dönemi tanımlayan sadeleştirilmiş tasarımlar için idealdir ve soğuk, abartısız zarafeti, dönemin sadeliği ve sofistikeliği için mükemmel bir tamamlayıcı olmuştur (Şekil 3.60).



Şekil 3.60: Yves Saint Laurent, YSL Kolye, Gümüş Kaplama, 1990'lı Yıllar.

[<https://www.jaggedmetal.com/products/vintage-ysl-necklace-1990s?variant=42191733915865>].

Gümüş ayrıca 1980'lerin baskın değerli metali olan altına göre daha uygun fiyatlı bir alternatif olarak görülmüştür. Ayrıca 1990'ların başındaki ekonomik durgunlukla birlikte insanları daha uygun fiyatlı lüks seçenekler aramaya itmiştir. Bu yönelişlerin birkaç nedeni vardır. İlk neden gümüşün bu boşluğu mükemmel bir şekilde dolduran bir malzeme olmasıdır. 1990'larda el işi ve zanaat ürünlerine olan ilgi de giderek artmış ve gümüşün işlenebilirliği ve çok yönlülüğü onu takı tasarımcıları ve zanaatkarlar için alternatif bir seçim

haline getirmiştir. Gümüşün bakımı ve muhafazasının altına göre daha kolay olması, günlük kullanım için daha pratik bir seçim haline getirmesi de bir diğer tercih nedenidir (Anonim, 2023a).

1990'lı yıllar, sokak modası ve aksesuarlar açısından gerçekten de ikonik bir dönem olarak bilinir ve günümüzde hala referans alınmaktadır. Bu dönem, daha “eğlenceli ve gösterişli” bir dönem olarak bilinirken, punk rock choker stilleri (Şekil 3.61) bu dönemde zirveye ulaşmıştır. Punk rock gerdanlık stilleri, 1990'larda zirveye ulaşmıştır (Anonim, 2023b).



Şekil 3.61: Lisa Kudrow, Kate Moss, Drew Barrymore, Choker Kolye, 1990'lı Yıllar.
[<https://shilpaahuja.com/90s-jewelry-trends/>].

Göz alıcı 1990'lar, eğlenceli ve cesur bir tavırla karakterize edilmiştir. Feminin detaylar, maskülen stil ile eşleştirilmiştir. 1990'lar grunge çiçeklerin bolca kullanıldığı bir dönemdir (Şekil 3.62). Boncuklar (Şekil 3.63) ve choker kolyeler, vücut takıları da (Şekil 3.64) ilk kez tanıtılmıştır. Mücevher parçalarının çoğu ya punk rock sahnesinden ya da pop müziğinden ilham almıştır. Bu on yıl aynı zamanda erkek takılarının popüleritesinin ilk kez önemli ölçüde arttığı dönem olmuştur (Anonim, 2023b).



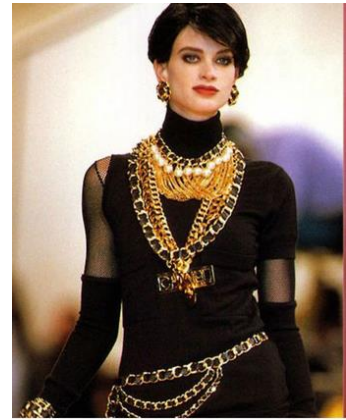
Şekil 3.62: Grunge Takılar, 1990'lı Yıllar.

[<https://shilpaahuja.com/90s-jewelry-trends/>].



Şekil 3.63: Boncuklu Takılar, 1990'lı Yıllar.

[<https://shilpaahuja.com/90s-jewelry-trends/>].



Şekil 3.64: Vücut Takıları, 1990'lı Yıllar.

[<https://shilpaahuja.com/90s-jewelry-trends/>].

Halka küpeler, diğer küpe trendleri gelip geçerken, sürekli geri döndüğümüz bir trend olmuştur (Şekil 3.65). İlk olarak 1970’lerin disko döneminde ve 1980’lerin glam döneminde popüler hale gelen halka küpeler, asıl büyük çıkışını 1990’larda yapmıştır. Klasik altın halka küpelerden zarif huggie küpelere kadar, bu dönemde herkes halka küpeleri tercih etmiştir (Anonim, 2023b).



Şekil 3.65: Halka Küpe, 1990’lı Yıllar.

[<https://shilpaahuja.com/90s-jewelry-trends/>].

Görüldüğü üzere 1950-2000’li yıllar arasında mücevher anlayışında belirgin değişimler yaşanmıştır. Mücevherler, sadece değerli taşların ve metallerin bir kombinasyonu olmaktan çıkıp, moda ve stil ifadesinin bir parçası haline gelmiştir. Döneme göre değişen sosyal, kültürel ve moda trendleri, mücevher tasarımlarını etkilemiş ve farklı tarzları ortaya çıkarmıştır. Bugün, mücevherler bireysel ifade özgürlüğünü ve moda trendlerinin bir yansımasını temsil eden önemli bir aksesuar haline gelmiştir (Şekil 3.66).



Şekil 3.66: 1990'lı Yılların Mücevher Trendi.

[<https://shilpaahuja.com/90s-jewelry-trends/>].

3.2.3 2000-2020'li Yıllarda Takı/Mücevher

Genel olarak moda endüstrisinde trendler, stiller ve renkler geri dönüşümlü olarak kullanılmaktadır. Aynı şekilde 2000'li yılların takı/mücevher stillerini incelendiğinde, geçmişten güçlü bir etki aldığı görülmektedir.

Altın madalyon kolyeler ve kruvasan yüzükler gibi zarif takı/mücevher stilleri son sezonlarda ön planda olsa da, cesur, renkli ve eğlenceli, plastik veya üfleme cam tasarımlar çok daha fazla görülmektedir. Genel olarak metal bileşenlerden büyük ölçüde uzaklaşmıştır. Bu aksesuarlar, boncuklu biblolardan istiflenebilir bileziklere kadar 90'ların takılarıyla benzerlik göstermektedir. 2000'li yılların önemli bir özelliği; yeniden kullanma ve yeniden tanımlama konusunda daha fazla yaratıcı özgürlüğün olmasıdır.

Günümüzün ana akım moda anlayışını tarihsel trendler lehine reddetmek, sanatsal kaçışa izin vermekte ve deneyseiliği teşvik etmektir. Küpeler, ahşap kolyeler (Şekil 3.67), bilezikler, çoklu inciler, parlak kalın yüzükler (Şekil 68), el yapımı boncuklar (Şekil 3.69), reçine bilezikler, göbek zincirleri ve halhallar yeniden dönüş yapmıştır (Ricke, 2022).



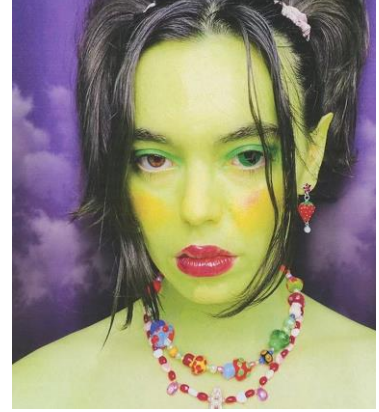
Şekil 3.67: Kenneth Jay Lane, Kolye, Reçine Boncuk ve Ahşap, 2000'lerin Başı.

[<https://www.antiquetrader.com/collectibles/spring-jewelry-trends-are-totally-80s>].



Şekil 3.68: Parlak Kalın Yüzükler, 2000'li Yıllar.

[<https://www.thezoereport.com/fashion/2000s-jewelry-trends>].



Şekil 3.69: Kolye, El Yapımı Cam Boncuklar, 2000'li Yıllar.

[<https://www.thezoereport.com/fashion/2000s-jewelry-trends>].

İnce gümüş takılar, inciler, plastik el sanatları ve alternatif rock müzikten esinlenen hafif gölgeler o dönemde yer almış ve bu dönemde vücut takıları önemli ölçüde daha popüler hale gelmiştir. 2000'li yıllarda, bijuterinin popülerlik kazanmasının ardından büyük halka küpeler (Şekil 3.70), katmanlı zincir kolyeler (Şekil 3.71), gerdanlıklar (Şekil 3.72), ve kişiselleştirilmiş takılar da dahil olmak üzere dınlar için popülerlik kazanan takılar olmuştur.



Şekil 3.70: Halka Küpe, 2000'li Yıllar.

[<https://reviewed.usatoday.com/style/features/nostalgic-jewelry-trends-2000s>].



Şekil 3.71: Zincir Koye, 2000'li Yıllar.

[<https://reviewed.usatoday.com/style/features/nostalgic-jewelry-trends-2000s>].



Şekil 3.72: Dolce & Gabbana, Gerdanlık ve Taç, Sonbahar/Kış 2019/2020.

[<https://www.forbes.com/sites/bethbernstein/2019/03/18/jewelry-trends-from-runway-to-reality/?sh=5a962e9367f3>]

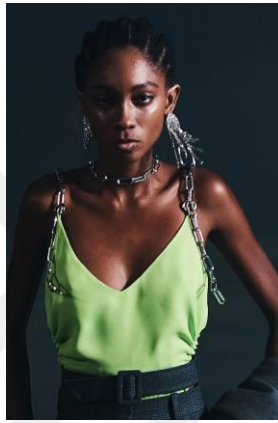
2001 yılı, özellikle küpeler ve kolyelerin ön plana çıktığı yeni bir üst vücut giyim döneminin başlangıcına işaret etmektedir. Kulaklardan, köprücük kemiklerinden ve dikiş yerlerinden sarkan püsküller (Şekil 3.73-3.74), sezonun en önemli trendlerinden biri olmuştur.

Takı tasarımcıları bu tema üzerinde birçok varyasyon sunmuşlardır; boncuklar, inciler ve örgüler gibi çeşitli detaylar da kullanılmıştır. Hangi varyasyon olursa olsun, tüm parçalar, her kıyafete canlılık katan çekici detaylar olmuştur. En basit mücevherli saç bantları (Şekil 3.75), bile bir cazibe taşımaktadır. Diamante formundaki kristaller hem kulak memelerinde hem de belde büyük bir parlaklık yaratmaktadır (Şekil 3.76).



Şekil 3.73: Püsküllü Kolye, 2021.

[<https://www.vogue.com/article/fall-2021-jewelry-trend-report>].



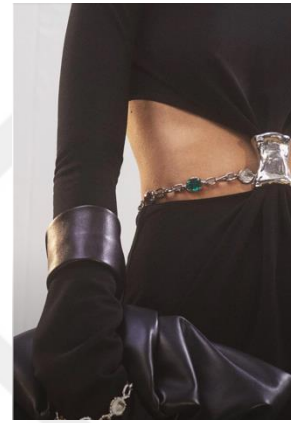
Şekil 3.74: Uzun Küpe, 2021.

[<https://www.vogue.com/article/fall-2021-jewelry-trend-report>].



Şekil 3.75: Saç Bantı, 2021.

[<https://www.vogue.com/article/fall-2021-jewelry-trend-report>].



Şekil 3.76: Bel Zinciri, 2021.

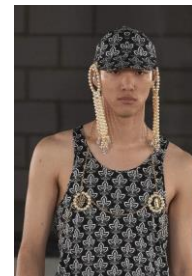
[<https://www.vogue.com/article/fall-2021-jewelry-trend-report>].

2002 yılı, kalın bileziklerin (Şekil 3.77) popüler hale geldiği bir yıl olmuştur. Bu büyük, parlak ve göz alıcı büyük boncuklarla daha da cazip hale getirilmiştir. İnciler, 2002 yılında en önemli mücevher parçalarından biri haline gelmiştir (Şekil 3.78). Platin takılar hip-hop müzik severler arasında popülerdir, ancak daha sonra gümüş ve altın takılarda görülmüştür.



Şekil 3.77: Kalın Bilezikler, 2022.

[<https://www.vogue.com/article/spring-2022-jewelry-trend-report>].



Şekil 3.78: İnci Küpe ve Broş, 2022.

[<https://www.vogue.com/article/spring-2022-jewelry-trend-report>]

Vücut zincirleri çıplak göbekleri süslemiş (Şekil 3.79), kesiklerden ve korselerin altından geçmiş, kol bantları ise pazulara odaklanmıştır (Şekil 3.80). Ayrıca hem halka küpeler hem de gerdanlıklar büyük boyutlara ulaşmıştır (Şekil 3.81).

Kolyeler zaman zaman katmanlı olmuş, ancak çoğunlukla yığılmış, genellikle gökkuşağı renklerindeki yüzükler ve bilezik yığınları içermiştir (Şekil 3.82). Ahşap, deniz kabukları, taş gibi doğal malzemelerin kullanımı, 1980'lerin gösterişli takılarıyla tam bir tezat oluşturmuştur. Saçaklar gibi çiçek motifleri popülerliğini korumaya devam etmiştir. Takı yapımında deri kullanımı da yeni olanaklar sunmuştur.



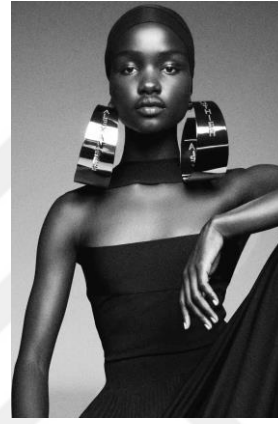
Şekil 3.79: Vücut Zinciri, 2022.

[<https://www.vogue.com/article/spring-2022-jewelry-trend-report>].



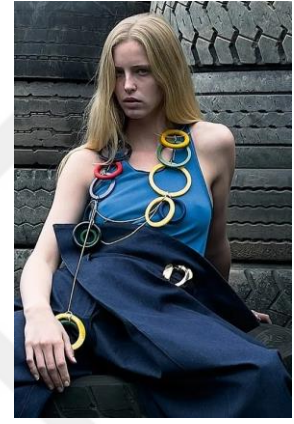
Şekil 3.80: Pazubent, 2022.

[<https://www.vogue.com/article/spring-2022-jewelry-trend-report>].



Şekil 3.81: Küpe, 2022.

[<https://www.vogue.com/article/spring-2022-jewelry-trend-report>].



Şekil 3.82: Renkli İri Kolye, 2022.

[<https://www.vogue.com/article/spring-2022-jewelry-trend-report>].

Kement kolyeler ve damla küpeler ilk olarak 2004 ve 2005 yıllarında mücevher mağazalarında yer almıştır. 2006 yılında uzun boncuklu zincirler revaçtadır. Bu, insanların geleneksel takıları gece belirli günlerde taktığı geleneğine karşı, çeşitli şekillerde takılabileceğinin bir ifadesidir. 2007 yılı ile birlikte askeri esintili takılar ön plana çıkmıştır. 2008 ve 2009'da sarkıtlar ve çıtçıtlar yaygınlaşmıştır (URL 4). 2010 yılında püsküllü yaka kolyeleri, ahşap boncuklar ve metal takılar da popülerlik kazanmıştır. Bu takılar, doğal renkler ve dokular etrafında odaklanmıştır. Elmaslar her zaman değişen mücevher trendlerinin bir istisnası olmuş ve her zaman tercih etmişlerdir. Yeni bir on yılın başlamasıyla birlikte cesur kokteyl yüzükleri trend belirleyici olmuştur. Neredeyse her kırmızı halı etkinliğinde ünlüler bu yüzükleri takmışlardır.

2012 yılında, kulak memelerinin arasındaki çentiklere takılan tragus küpeleri popüler olmuştur. Uzun ve sivri dişli kolyeler ile Criss Cross takıları 2013 ve 2014 yıllarında tüm

moda etkileyicileri tarafından benimsenmiştir. Ardından, 2015 yılında başlayan ve kulakta birden fazla küpe trendi gelmiştir. Küpe trendi 2016 yılında da devam etmiştir. 2017, 2018 ve 2019 yıllarının takı trendleri sırasıyla kristal saç bantları, altın yüzükler ve geometrik küpeler olmuştur. 2020’li yıllarda güncel mücevher modası oldukça çeşitli bir hal almıştır. Bununla birlikte sınırlayıcı değildir. Erkek takıları, önde gelen tasarımcıların sadece erkeklere özel takı koleksiyonlarının yükselişiyle gelişmektedir. Hem erkekler hem de kadınlar çeşitli metalleri kullanmaktadır. Kadınlar dünyanın her yerinde hem kaliteli hem de taklit takıları tercih etmektedir (URL 4).

3.3 TAKI ÇEŞİTLERİ

Genel bir bilgi olması amacıyla bu bölümde yüzük, küpe, bilezik, broş ve baş takılarının tanımlarına örneklerle yer verilmiştir.

3.3.1 Yüzük

Daire formunda, parmak etrafını kaplayan bir el takısıdır. Genelde daire formunda olmasının yanı sıra farklı geometrik çeşitlerde de ortaya çıkmaktadır. Genelde iki kişi arasındaki aidiyeti temsil eden bir anlam taşımaktadır. İnsanoğlunun çok eski zamanlardan beri nişan ve evlilik durumlarında birincil takı/mücevher olarak kullanıldığı görülmüştür (Şekil 3.83-3.84).



Şekil 3.83: Fade Intaglio Yüzük, OMONOIA (armoni) Altın ve Oyma Oniks, Roma, 3. Yüzyıl.

[<http://withtheseringshandmade.com/history-of-wedding-rings>].



Şekil 3.84: Yahudi Evlilik Yüzüğü, Altın ve Mine, 18. Yüzyıl.

[<http://withtheseringshandmade.com/history-of-wedding-rings>].

Bununla birlikte çok eski zamanlardan beri hem erkek hem de kadın takı/mücevherı olarak güç ve zenginlik göstergesi olarak yerini almıştır. Tüm bu özelliklerinin yanı sıra vücudumuzdaki en önemli iletişim aracı olan el parmakları çevresinde konumlandığı için görsel ve estetik öğelerle birleştiğinde güç ve zenginlik göstergesi olarak ön plana

çıkılmaktadır. Çok eski zamanlardan itibaren insanoğlunun ifade araçlarından biri olan kimi zaman metal bir daireden ibaret olan, ancak üzerine değerli veya yarı değerli taşlar ile birlikte kurgulandığında anlamları farklılaşan bir takı/mücevher olma özelliğine de sahiptir (Şekil 3.85-3.86).



Şekil 3.85: Yüzük, 15. yüzyıl, Victoria and Albert Müzesi, Londra.

[<https://www.vam.ac.uk/articles/a-history-of-jewellery>].



Şekil 3.86: Yüzük, 19. yüzyıl, Victoria and Albert Müzesi, Londra.

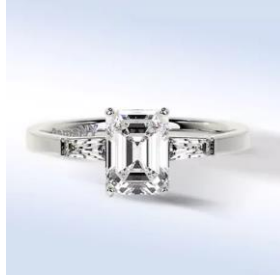
[<https://collections.vam.ac.uk/item/O118272/ring-unknown/?carousel-image=2020MU3319>].

Yüzükler kullanım amacına göre çeşitlere ayrılmıştır. Örneğin; Taşsız ve genelde sade bir formda tasarlandığında kadın ve erkek için bir aidiyet simgesi halini alarak “alyans” olarak isimlendirilmektedir (Şekil 3.87).



Şekil 3.87: Alyans.

[<https://thebelltoweron34th.com/blog/2022/3/30/exploring-the-tradition-of-wedding-rings>]



Şekil 3.88: Art Deco Nişan Yüzüğü.

[<https://blog.gemsny.com/surprising-history-of-vintage-engagement-rings/>].



Şekil 3.89: Tek Taş ve Tam Tır Evlilik Yüzüğü.

[<https://www.brides.com/story/history-of-the-engagement-ring>].

Nişan ve evlilik gibi kutsal sayıldığına inanılan birlikteliklerin sembolü olarak adlandırılır (Şekil 3.88). Bununla birlikte; üzerinde elmas, zümrüt veya yakut gibi değerli taşlar ile tasarlandığında “tek taş yüzük” ismini almaktadır (Şekil 3.89). Tek taş yüzük pırlanta taş ile bir araya geldiğinde aşkın sembolü olarak adlandırılır. Üzerinde bulunan taşın oluşumu yer altının derinliklerinde yüzyıllar almıştır. Bu sebeptendir ki sonsuzlukla ifade edilir.

3.3.2 Kolye

Boyun bölgesine takılan takı/mücevherlerin genel adıdır. Zincir gibi bir taşıyıcı eleman vasıtasıyla merkezde bir obje olarak kullanılabildiği gibi bütün hali ile gerdanlık olarak da kullanılabilir (Şekil 3.90-3.91). Takı çeşitleri içerisinde insanoğlunun ifade araçlarının en önemlisinin boyun takıları olduğu düşünülmektedir. Öyle ki insanoğlu eski duvar kazılarında boyun bölgesinde takı ile görülmektedir.



Şekil 3.90: Kolye, 20. yüzyıl, Victoria and Albert Müzesi, Londra.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O1313424/necklace/>].



Şekil 3.91: Safir Uçlu Kolye, 1660, Victoria ve Albert Müzesi, Londra.

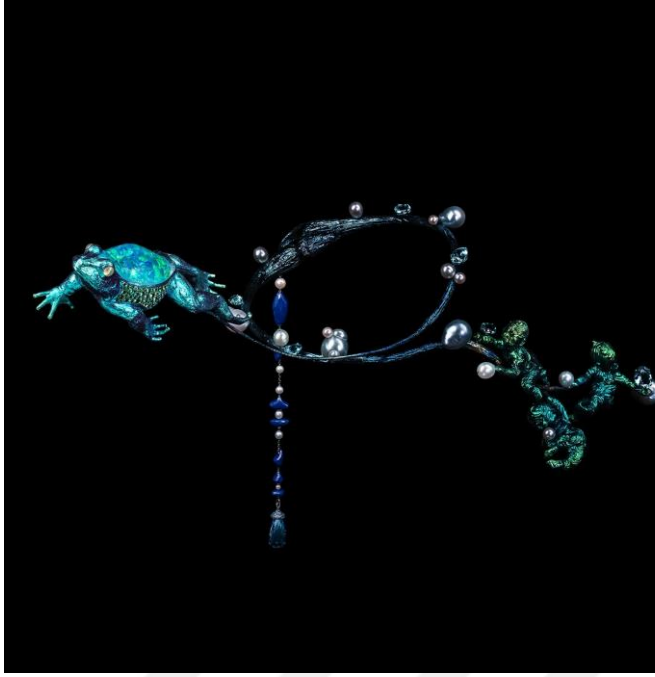
[<https://www.vam.ac.uk/articles/a-history-of-jewellery>].

Vücudun görünür bir bölgesi olan boyun, ifade aracı ve beğenilme arzusu açısından kolye ve türevlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Başlangıçta doğadan toplanan malzemelerle yapılan kolyeler, zamanla zanaatın ilerlemesiyle birlikte daha değerli veya yarı değerli metallerin kullanımına olanak sağlamıştır.

Özellikle 1950'lerden sonra mücevher tasarımı, diğer mücevher stillerinden ayrılan bir değişikliğe uğramıştır. Her parçanın kendine özgü olduğu, çağdaş mücevherin özellikle çeşitli metaller ve farklı malzemelerden yapıldığı görülmektedir, bu nedenle belirli malzemeler veya özelliklerle tanınması zordur.

Çağdaş mücevher, mücevher ve sanatın birleşimi olarak kabul edilir. İlerici bir sanat akımı olarak görülen çağdaş takı/mücevher, zamanının kültürünü ve toplumsal tutumlarını temsil eder. Geleneksel mücevher tasarım uygulamalarından farklı olarak, konsept, yaratıcılık ve ilhamı ifade etmek için kullanılan bir sanat biçimi olarak kabul edilir ve kültürel etkilerle

doludur. Bu mücevher tasarım dalı, biçim ve işlevden bağımsızdır. Mücevher tasarımcılarını yaratıcılıklarını kanalizetmeye ve çeşitlilik aramaya teşvik eden yeni bir dönemle karşılaşmıştır. Bu bağlamda Wallace Chan (Şekil 3.92) ve Mary Lee Hu'nun (Şekil 3.93) kolyesi en güzel örneklerden biri olarak gösterilebilir.



Şekil 3.92: Wallace Chan, Kolye, “Uçan Kurbağa”, Mavi Topaz, Opal, Lapis Lazuli, Kristal, Kedi Gözü Krizoberil, Akuamarin, İnci, Tsvorite Garnet, Safir, Elmas, Wallace Chan Porselen ve Titanyum, 2019.

[<https://www.wallace-chan.com/artworks/categories/9/9398-wallace-s-flying-frog-2019/>].



Şekil 3.93: Mary Lee Hu, Kolye, Has Gümüş ve Bakır Tel, 1978. Indiana Üniversitesi Sanat Müzesi.

[<https://nasvete.com/american-jewelry-designer-mary-lee-hu/>].

3.3.3 Bilezik

Bilek etrafını çevreleyen bir kol takı/mücevher ürünüdür (Şekil 3.94-3.95). Çeşitli geometrik şekillerde olması ile birlikte genellikle yuvarlak formda olan hali tarih öncesi çağlardan beri etkisini korumaktadır. Fonksiyonel olmayan ve tek bir parça halinde olan çeşitlerine bilezik denilmektedir. Bir kilit sistemi ile kurgulanmış halleri ise bileklik olarak adlandırılmaktadır. Bir ifade aracı olarak düşünüldüğünde omuz ve bilek arasındaki bölgede kullanılan takı/mücevherler yeni tasarım fikirleriyle birlikte gelişmiş ve birçok farklı stile evrilmiştir. Aynı anda hem bilekte hemde yüzük ile bağlantılı olarak tasarlanmış şahmaran takı/mücevherleri ortaya çıkmıştır.



Şekil 3.94: John Donald, Bilezik, 1968, Victoria & Albert Müzesi, Londra.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O1518743/racelet-john-donald/>].



Şekil 3.95: Meller Mari Kalman, Bilezik, 1970, Victoria & Albert Müzesi, Londra.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O72246/racelet-meller-mari-k%C3%A1lm%C3%A1n/>].

3.3.4 Küpe

Kulak üzerinde ve kulak deliğine takılan takı/mücevherleri kapsamaktadır. Tasarlanma aşamasında kulak anatomisi ve ergonomi ön planda tutulmaktadır. Bununla birlikte bir ağırlık ifade ettiğinden ve taşıyıcı işlevi olan kulak tarafından taşınabilmesi, aynı zamanda ağırlığı da bu anatomiye hizmet etmesi gerekmektedir. Öyle ki vücut ile bütünlüğün ön planda olduğu en önemli takı/mücevherlerden biridir.



Şekil 3.96: Küpe, 20. Victoria&Albert Museum, Londra.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O1503318/earring/>].



Şekil 3.97: De Thorda, Klipsli Küpe, Siyah Boncuk, Altın ve Gümüş.

[<https://nasvete.com/page/19/?s=Earring>].

Bir kulak takısı olarak vücutta takıldığı ilk andan itibaren bir fazlalık hissiyatı değil aksine vücut ile bir bütün hissiyatını oluşturması önemlidir (Şekil 3.96-3.97). Küpe genel olarak kadın takı/mücevheri olarak bilinse de hem erkek hemde kadınlar tarafından oldukça ilgi gösterilen bir takı/mücevher konumundadır. Kadınlar tarafından genelde iki kulakta da yer alırken erkekler tek kulaklarına takma eğilimindedirler.

3.3.5 Broş

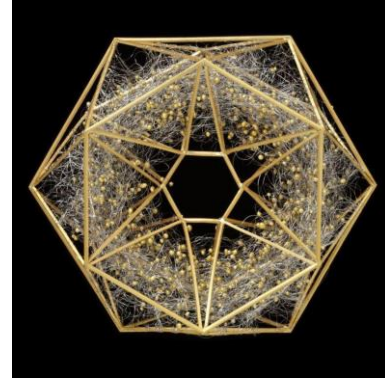
Broş dekoratif, süsleyici ve fonksiyonel mücevher sınıflarının her ikisine de dahil olan bir takıdır (Şekil 3.98-3.99). Zira kıyafetin iki parçasını birleştirme, bir arada tutma amacına hizmet etmesinin yanı sıra, gövdenin sol orta ya da sağ yanında süsleme unsuru olarak taşınırlar (Kılıç, Sibel, s:125). Bir iğne bağlayıcı unsuruyla kıyafet üzerinde metal veya taşlar ile süslenmiş olan takı; aynı zamanda kurumsal, milliyetçi sembollerinde özellikle takım elbise yakalarında taşınmaktadır.

Kullanılan iğnenin kıyafet ile uyumlu bir kalınlıkta olması gerekmektedir. Aksi halde kıyafete zarar veren bir sorun haline gelmektedir. Bu sebeple broşlarda ergonomi ön planda tutulmaktadır. Bununla birlikte bir iğne yardımıyla tutulan takının net bir duruş için mukavemet ve ağırlık merkezinin de iyi hesaplanmış olması ve iğnenin bu orana göre konumlanması gerekmektedir.



Şekil 3.98: Broş, Malcolm Appleby, 1975, Victoria & Albert Müzesi, Londra

[<https://www.vam.ac.uk/articles/a-history-of-jewellery>].



Şekil 3.99: Giovanni Corvaja, Altın ve Platin, 2000, Victoria & Albert Müzesi, Londra.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O106002/brooch-corvaja-giovanni/>].

Takının teknoloji ile birleştiği örneklerden biri olan; Mitchel Maer'in Dior markası için 1952-1956 yılları arasında tasarlamış olduğu broş buna iyi bir örnektir (Şekil 3.100). Arka düzeneğinde mekanizması bulunan bu broş ayarlandığında “La Vie en Rose” şarkısı

çalmaktadır. Wallace Chan'nin, “*Yaratmak tek bir bitkiyi sulamak değil, bir bahçeye, hatta bir ormana birçok farklı tohum ekmektir. Bazı çiçekler açacak, bazı çiçekler...*” sunduğu broşu işlevselliği ile ön plana çıkarmıştır (Şekil 3.101).



Şekil 3.100: Mitchel Maer Broş, 1953, Victoria & Albert Müzesi, Londra.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O1464989/brooch-mitchel-maer/>].



Şekil 3.101: Wallace Chan, Broş Düşler Bahçesi, Yakut, Sarı Elmas, Pırlanta, İncisi, Wallace Chan Porselen ve Titanyum, 2018.

[<https://www.wallace-chan.com/artworks/categories/4/9369-garden-of-dreams-2018/>].

3.3.6 Baş Takıları

Başın belli bölümünü veya tamamını kapıyan takı türüdür. Bağlayıcı ve monte edilebilir özelliklerinden dolayı saç ve başın çevresinde kullanılabilir. Bununla birlikte alın bölgesinde kullanılan tasarımlar ile karşılaşmak mümkündür. Eski zamanlardan itibaren görsel ifadeye katkısından dolayı takı çeşitlerinin arasında fonksiyonelliğinde ön planda olması dolayısıyla önemli bir yere sahiptir (Şekil 3.102-3.103).

Baş aksesuarlarında birçok detay bir arada yer almalıdır. İşlevselliği ön planda tutarak, süsleme unsurları ile pekiştirilmeli bununla birlikte mukavemet, denge gibi öğelerin bir arada tutulması gerekmektedir (Kılıç, 2019, s.134).



Şekil 3.102: Saç Tokası, Philippe Wolfers, 1905-7, Victoria & Albert Müzesi, Londra.

[<https://www.vam.ac.uk/articles/a-history-of-jewellery>].



Şekil 3.103: Saç Tokası, Philippe Wolfers, 1905-7, Victoria & Albert Müzesi, Londra.

[<https://collections.vam.ac.uk/item/O83244/hairpin-unknown/>].

4. TAKI/MÜCEVHER VE MODA ETKİLEŞİMİ

Modanın takı/mücevher üzerindeki etkilerini incelemek adına ünlü markalar üzerinden kıyafet, moda ürünleri ve takı/mücevher etkileşimlerini incelenmesi amaçlanmıştır. Moda markalarının büyük bir kısmı takı/mücevher alanında da gelişmeler göstermiştir. Birçok marka kıyafeti tek başına pazarlayan konumda olmayıp, kıyafet ile birlikte kıyafetin anlamını güçlendirici ve tamamlayıcı etkisi olan, takı/mücevher ürünleri sunma eğilimdedirler. Dior, Dolce&Gabbana, Chanel, Gucci, Marni, Prada, Zimmerman, Zuhair Murad, Moschino olmak üzere dokuz markanın defile görselleri üzerinden materyal, teknik, tasarım öge ve ilkeleri doğrultusunda yorumlama yapılarak moda ve takı/mücevher etkileşimi irdelenmiştir.

4.1 DIOR

Dior; 1947 tarihinde Christian Dior tarafından kurulmuş olan bir moda markasıdır. Moda dünyasına ilk girişi 90 parçadan oluşan koleksiyonu olmuştur. Paris’de koleksiyonun sunumuyla birlikte “New Look-Yeni Görünüm adı” verilmiş olan koleksiyon “savaş ve kısıtlamaların bitişinin müjdecisi” olarak görülmüştür. İçinde bulunulan savaş döneminde kıt kaynaklarla kumaş ve yardımcı malzemeler noktasında sıkıntı yaşanan zamanlarda, Dior’un sunduğu daha az kumaş kullanarak oluşturduğu şık silüetler Dior’un tekstil sektörünün bir devi olarak yerleşmesinin en önemli sebeplerinden biri olmuştur (Şekil 4.1).



Şekil 4.1: Models in Christian Dior, “The Model as Muse: Emboding Fashion”, Metropolitan Sanat Müzesi, 1957.

[http://www.artnet.com/magazineus/features/jen/jen5-14-09_detail.asp?picnum=3].

Yaratıcı bir bakış açısıyla kadına farklı bir kimlik kazandırmak ve kadın bedeninin en estetik hali ile sergilenmesini motto edinmiş olan Dior, kıyafet tasarımlarının yanı sıra aksesuar ve parfüm gibi kadını görsel, güzellik ve bakımlı göstermek, bunu da daha ulaşılabilir bir hale getirmek istemiştir. İçinde bulunulan savaş ortamı kadının giyim-kuşam ve bakım anlamında zorlu süreçlerden geçmesiyle, Dior'un bu olumsuzluklara dair oluşturduğu çözümler ve öncülüğü moda dünyası için yadsınamaz konumdadır. Bu öncü ve yaratıcılığı onu yirminci yüzyılın en önemli modacılarından biri yapmıştır.



Şekil 4.2: Christian Dior, 2022-2023
Sonbahar-Kış Koleksiyonu

[https://vogue.com.tr/static/original/2203/02/83_00083christiandior-fall-2022-ready-to-wear-paris-credit-gorunway.jpg].



Şekil 4.3: Christian Dior, 2022-2023
Sonbahar-Kış Koleksiyonu

[https://vogue.com.tr/static/original/2203/02/81_00081christiandior-fall-2022-ready-to-wear-paris-credit-gorunway.jpg].

Şekil 4.2 ve 4.3’de görüldüğü üzere sadelik ve yalınlık ön planda tutulmuştur. Kıyafet ile kullanılan takılar aynı tonlarda sergilenmiştir. Bu yaklaşım ise görüntüye katkıda bulunmuştur. Özellikle boyun bölgesinde takılan takı/mücevher bir tür kıyafet bağlayıcısı olarak görülmektedir. Takı/mücevher ile birlikte kıyafetin yalnızca tamamlayıcısı değil, bütünüymüş gibi bir görsel illüzyon sağlanmıştır. Her iki elbisenin kesiminde aşırılıktan kaçılarak pens, büzgü ve drape gibi kalıp teknikleriyle kıyafetin bedene oturması sağlanarak, zarif bir görüntü elde edilmiştir.

Baş aksesuarları duru ifadeye katkıda bulunarak ne kıyafetin önüne geçmiş ne de görselde bir fazlalık oluşturmuştur.



Şekil 4.4: Christian Dior, 2022-2023
Sonbahar-Kış Koleksiyonu.

[https://vogue.com.tr/static//original/22-03/02/57_00057-christian-dior-fall-2022-ready-to-wear-paris-credit-gorunway.jpg].



Şekil 4.5: Christian Dior, 2022-2023
Sonbahar-Kış Koleksiyonu.

[https://vogue.com.tr/static//original/21-07/05/_ale0192.jpg].

Şekil 4.4 ve 4.5’de görüldüğü üzere kıyafet ve takı arasında denge esas alınmıştır. Kumaşlarda tonaj renklerden oluşan desenli bir yapı kullanılırken, takı da tonaj renklerden seçilmiştir. Takı olmayan halleri ile bu bütünlük yakalanamayacağından, takının tamamlayıcı unsuru ön plana çıkmıştır. Şekil 4.238’de detaysız tasarlanmış olan gömleğin yakası bir takı ürünü olarak görülmektedir. Böylelikle tekstil ürünü daha ederli bir hal almıştır. Baş takısı ile de yakada sağlanan görüntü desteklenmiştir. Her iki takıda da aynı mataryellerin kullanılmasıyla bütünlük ilkesi sağlanmış ve aşırılıktan kaçınılmıştır.

Şekil 4.5’e bakıldığında ise kloş bir elbise içine detaysız olarak tanımlandırılabilcek şifon bir gömlek tasarlanmış ve yaka iğnesi olarak takı kurgulanmıştır. Bu görünüm ile elbisedeki detay ve renk karmaşasında takı bir belirleyici değil tamamlayıcı konumunda yer almaktadır.



Şekil 4.6: Christian Dior, 2022-2023
Sonbahar-Kış Koleksiyonu.

[https://vogue.com.tr/static//original/22-03/02/82_00082-christian-dior-fall-2022-ready-to-wear-paris-credit-gorunway.jpg?0.8814304256391005].



Şekil 4.7: Christian Dior, 2022-2023
Sonbahar-Kış Koleksiyonu.

[<https://vogue.com.tr/static//original/21-06/20/gettyimages-1324090746.jpg>].

Şekil 4.6’da görüldüğü gibi kıyafet göğüs bölgesinde dekolte ile birlikte pili detaylarıyla desteklenmiştir. Kıyafet renginin açık tonda olmasıyla birlikte kullanılan gerdanlıkta aynı renk tonlarının kullanılması boyun bölgesinde bütünlük sağlamış ve kıyafetin tamamlayıcısı konumunda olmuştur. Boyunda kullanılan gerdanlıkta ritim ve denge öğeleri kullanılmıştır. Bununla birlikte her iki elde gerdanlığın parçalarından oluşan yüzük kullanılarak simetri görüntüsü elde edilmiş ve malzeme birlikteliği sağlanmıştır.

Şekil 4.7’de görüldüğü gibi kıyafetin tamamı tüllerden oluşmaktadır. Kat kat bir görüntü ile kabarık bir form elde edilmiştir. Kıyafette asimetri hakimdir. Zemin renginin açık tonda olması ve boyun kısmındaki detayın koyu tonda olmasıyla birlikte zıtlık sağlanmıştır. Kıyafetteki yoğun detay ve asimetrik görüntü sebebiyle takı/mücevher minimalist formlarda yalnızca küpe ve yüzük olarak kendini göstermiştir. Kıyafetin önüne geçmemiş, tamamlayıcısı konumunda yer almıştır.



Şekil 4.8: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu.

[https://www.dior.com/couture/var/dior/storage/images/horizon/womens-fashion/ready-to-wear-shows/cruise-2022-show/looks/look-20/24708161-1-eng-GB/look-20_width_800.jpg].

Şekil 4.8’de görüldüğü gibi ceket formunda elbise kurgulanmıştır. Bir dış giyim olarak görünmesine karşılık vücudun alt bölgesini kapatmadığından elbise formuna yakınlığı sebebiyle böyle düşünülmektedir. İçte gömlek ile birlikte giyilmiş olup, yaka aksesuarı kullanılmıştır. Bununla birlikte küçük boyutlarda küpe kullanılmıştır. Spor bir görünüm sağlanmasına rağmen belde altın renkli bir kemer ile görüntü klasiğe yakınlıştırılmıştır.



Şekil 4.9: Christian Dior, 2022-2023 Sonbahar-Kış Koleksiyonu.

[https://www.dior.com/couture/var/dior/storage/images/horizon/womens-fashion/ready-to-wear-shows/cruise-2022-show/looks/look-21/24708164-1-eng-GB/look-21_width_800.jpg].

Şekil 4.9’da görüldüğü gibi sıfır kollu basic bir gömlek ile diz kapağına yakın boyutlarda şort etek ile birlikte, yaka ve bel kısmını kaplayan giyilebilir formda aksesuar kullanılmıştır. Kıyafet açık tonlarda tercih edildiğinden takı/mücevher görüntüye sadelik anlamında katkıda bulunmaktadır. Takı kıyafetin bütünleyicisi konumunda olup, tamamen basit kesimlerde olan kıyafeti yüksek gelir düzeyine uygun bir görüntüye taşımıştır.



Şekil 4.10: Christian Dior, 2022-2023
Sonbahar-Kış Koleksiyonu.

[https://www.dior.com/couture/var/dior/storage/images/horizon/womens-fashion/ready-to-wear-shows/cruise-2022-show/looks/look-22/24708167-1-eng-GB/look-22_width_800.jpg].



Şekil 4.11: Christian Dior, 2022-2023
Sonbahar-Kış Koleksiyonu.

[https://www.dior.com/couture/var/dior/storage/images/horizon/womens-fashion/ready-to-wear-shows/cruise-2022-show/looks/look-60/24708287-1-eng-GB/look-60_width_800.jpg].

Şekil 4.10’da desenli elbise üzerine yelek formunda deri ve metal aksesuar ile bütünleştirilmiş, giyilebilir takı örneği sunulmuştur. Görünümün tamamında zıtlık hakimdir buna eş olarak kullanılan aksesuarda da bu görüntü desteklenmiştir. Giyilebilir takının simetrik bir görüntüde olması zıt renklerden oluşan kıyafette bütünlük sağlanmasına katkıda bulunmuştur.

Bununla birlikte şekil 4.11’de basit formda beyaz kısa kol gömlek ve desenli kloş etek kullanılmıştır. Üst bedende ise yelek formunda tamamen üst bedende hakimiyeti olan giyilebilir takı yer almakta ve simetrik bir görüntü sağlanmaktadır. Zemin rengi ile giyilebilir takı arasında zıtlık ilişkisi söz konusudur. Bununla birlikte eteğin bel kısmında aynı materyallerden oluşan kemer yer almaktadır. Her iki kolda bedendeki takı ile aynı materyallerden oluşmuş bileklikler ile simetri yakalanmıştır.

4.2 DOLCE&GABBANA

1985 yılında, İtalya’da Domenico Dolce ve Stefano Gabbana isimli tasarımcılar tarafından kurulmuş olup, kurucularının soy isimlerinden oluşan bir markadır. Dolce Gabbana müşterilerine lüks ve kaliteli ürünler sunmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda kişinin ihtiyaç duyabileceği tüm kişisel ürünleri tasarlamaktadır. Modayı bir ihtiyaç endüstrisi olarak görür ve giyim, aksesuar, çanta, cüzdan, takı/mücevher, parfüm, ayakkabı, gözlük gibi birçok moda ürününü sunmaktadır. İtalya kökenli bir marka olması dolayısıyla İtalyan geleneksel çizgilerinin ve kültürünün izlerini kıyafetlerine yansıtmaktadır. Bununla birlikte baskın renkler, grafik detaylarında çiçek ve büyük desenler gözle görünür biçimdedir. Piyasada var olduğu süre boyunca aynı çizgisini korumuş olup, hitap ettiği kitleyi analiz etmiş bir markadır. Öyle ki tasarımcılarının söylemlerinden Dolce Gabbana çizgisinin olduğu ve tasarımcı olarak devam edecekleri son güne kadar bu çizginin korunacağını anlamak mümkündür.



Şekil 4.12: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2012 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.13: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2012 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.12’ye bakıldığında siyah detaysız düz bir elbisenin baş takısı, küpe, kolye(gerdanlık), bel takısı ile tasarlandığını ve ayakkabı seçimiyle gündelik görünümün üzerine çıkıldığı görülmektedir.

Kıyafette seçilen zemin renginin siyah olması takıyı daha seçilebilir hale getirmiş ve elbise sadece kapatıcı forma sahip olmuştur. Tüm görsel işlev takıdadır. Kullanılan etnik desenler

ile geleneksel takı sanatına atıfta bulunulmuştur. Objelerin tekrarı ve simetrik görüntüsüyle takı kıyafete katkı sağlamaktadır.

Şekil 4.13’de ise romantik olarak adlandırılan dantel materyali kullanılarak oluşturulmuş elbisede, büzgü, fırfır gibi kıyafeti daha boyutlu gösterecek tekstil dikim teknikleri kullanılmıştır. Buna karşılık belde kullanılan takı, fırfır ve büzgünün oluşturduğu boyut hissini tamamlamaktadır. Kıyafete takı için seçilen yer, kıyafetin zarafetine katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte küpelerde bel takısının parçaları çıkartılmış halleri gibi görünen minimal dokunuşlar yer almakta ve bütünlük ilkesinin altı doldurulmaktadır. Baş takısında ise zemin rengi ile elbise içerisinde yer alan bustiyer rengi ve ayakkabı zemin rengi birbirleri ile uyum içinde seçilmiştir. Bütüne bakıldığında takı/mücevher kıyafetin hem tamamlayıcısı hemde belirleyicisi konumunda yer almaktadır.



Şekil 4.14: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2012 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.14’de görüldüğü gibi uzun kol ve kısa etek boyundan oluşan bir elbise kurgulanmıştır. Açık tonlarda seçilmiş olan tül materyalinin malzemesel imkanları kullanılmıştır.

Kol kısımlarında tülün yalın hali kullanılarak transparan görüntü sağlanmıştır. Kıyafetin diğer kısımlarında ise kat kat görüntü sağlanmış, malzemenin üst üste kullanılmasıyla

boşluk-doluluk görüntüsü oluşturulmuştur. Kıyafetin genelinde yoğun bir görüntü olduğundan seçilen takı/mücevher ürünleri bu yoğun görüntüyü etkilememiş aksine bütünlük ilkesinden yola çıkılmıştır. Elbise malzemesinin daha naif olmasından kaynaklı olarak, seçilen takıda da sakinlik söz konusudur. Gerdanlık olarak konumlanmış olan boyun takısı, merkez noktasında büyük bir çiçek formu yer alarak, vurgu merkezdeki çiçek ile sağlanmıştır. Sağ ve sol simetride ise aynı çiçek motifi boyutu küçülerek yer almış ve oran-orantı sağlanmıştır. Bununla birlikte küpede de aynı simetri korunmuş ve aynı motif tekrar etmiştir.



Şekil 4.15: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2012 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.15’de üç parçadan oluşmuş bir kıyafet yer almaktadır. İçte şifon kumaş kullanılmış, kolda büzgü ve firfir detayları olan, yakada da aynı detayların kullanıldığı bluz tercih edilmiştir.

Altta kısa bir etek ve aynı kumaştan tasarlanmış ceket görünümüne yakın bir pelerin yer almaktadır. Görünümün genelinde renkler dolayısıyla zıtlık hakimdir. Baş takısı, küpe ve

kolye görünümündeki çantada seçilen renk tonları birbirleriyle uyum içindedir. Kolye görüntüsünde çanta fikri ile hem fonksiyonellik ön planda tutulmuş, hemde görünüme takı/mücevherin oluşturduğu geleneksel form ve desenlerden oluşması sebebi ile anlam bütünlüğü sağlanmıştır. Takı/mücevher kıyafetin ötesine geçmiş ve tüm anlatım bu yolla gerçekleştirilmiştir. Takı/mücevher belirleyici konumdadır.



Şekil 4.16: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2012 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.17: Dolce&Gabbana 2021 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2012 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.16’da görüldüğü gibi içte koyu renkte büstiyer ve şort kullanılarak üzerine giyilen elbisenin dantel oluşu ile görsel farklılık sağlanmıştır. Dantel desenindeki zıtlık baş takısı, kolye ve küpede de baskındır. Kolyede aynı motiflerden oluşan üç çiçek objesi yer alırken aynı motifler küpelerde de kullanılmıştır. Bu açıdan bakıldığında tekrar ve ritim ile tasarımsal imkanlar kullanılmıştır. Bununla birlikte elbisenin bitiş noktası ile tül çorap birlikteliği elde tutulan çanta ve çanta üzerindeki boyun, baş takısı ve küpede kullanılan takı/mücevher öğeleri birbirleriyle etkileşim içindedir.

Şekil 4.17’de görüldüğü gibi elbise ve üzerindeki ceket tümüyle taş ve boncuk gibi süsleme öğeleriyle bezenmiş durumdadır. Bütün olarak bakıldığında aynı renk tonlarına sahip, büyük boyutta küpe ile desteklenmiş ve aynı süsleme malzemelerine sahip olan bir baş takısı yer almaktadır. Takı kıyafetin bir parçası konumundadır. Görüntüye bir fazlalık hissi katmamış

aksine görüntüde bir parça bütün ilişkisi ile yer almıştır. Ayakkabı ve çantada da aynı tonlar seçilerek görsel denge kurulmuştur.



Şekil 4.18: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2013 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.19: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2013 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.18’de görüldüğü gibi içte büstiyer üzerinde üst kısmı dantel malzemeden oluşan, bel hattı yukarıda kurgulanmış ve etek kısmı grafik ile desteklenmiş toprak tonlarında bir zemin üzerine baskı şeklindedir. Takı/mücevher birlikteliği bağlamında bakıldığında merkez noktasında büyük bir obje şeklinde yer alan kolye ile aynı formlara sahip küpe yer almaktadır. Obye formu korunarak birbirinin tekrarı şeklinde bir araya getirilmiş bir baş takısı yer almaktadır. Takı/mücevher ile kıyafetteki görsel bütünlük pekiştirilmiş ve ifade güçlendirilmiştir. Takı kıyafetin tamamlayıcısı konumunda yer almıştır. Kullanılan grafik baskılar ile dönemsel uyum sağlaması açısından seçilen takı/mücevher renkleri de görsel ifadeyi pekiştirmiştir.

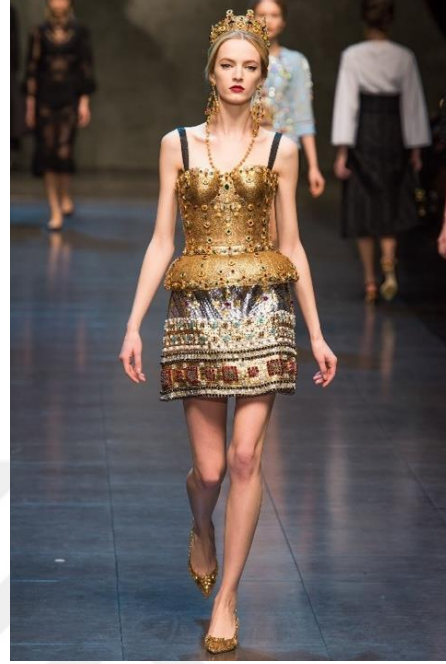
Şekil 4.19’da belirtildiği gibi geniş bir formda güncel bir tasarım ile tasarlanmış olan antik dönemlere ait grafik baskı ile oluşturulmuş, beden ile düz bir zeminde kurgulanmış kol detayları bulunmaktadır. Bununla birlikte elbisenin etek kısmında boyut görüntüsüne katkı sağlamak amacıyla zıt renk tonunda dantel parça kullanılmıştır. Takı ve aksesuar olarak bir bütün görüntüsü oluşturan güneş gözlüğü ve her iki kulakta yer alan büyük boyutlarda küpe

kullanılmıştır. Gözlük çerçevesinin zemin rengi ve aynı zamanda çerçeve üzerinde yer alan metal öğeler ile küpe ve gözlükte bir bütün görüntüsü oluşturmak amaçlanmıştır.



Şekil 4.20: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2013 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.21: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2013 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.20’de görüldüğü gibi straplez formda bir elbise kurgulanarak kol detayı sonradan eklenmiş ve form belirginliğini güçlendirmek adına dantel kullanılmıştır. Elbisenin ifade gücünü arttırmak adına küçük tekrarlarla oluşturulmuş bir bağlama elemanının tam olarak merkez noktasında yer alan büyük boyutlarda obje yerleştirilmiştir. Takı/mücevher ürünündeki tüm ifade gücü burada yer almaktadır. Bu anlam bütünlüğünün desteklenmesi amacıyla daha küçük boyutlardan oluşan kolye ile bütünlük sağlanmıştır. Takı/mücevher ürünleri olan kolye ve küpenin ayakkabı ile aynı renk ailesinden olması bütünlük ilkesine uyum sağlayan bir konumda yer almasına imkân tanımıştır.

Şekil 4.21’de görüldüğü gibi üst beden bütün olarak takı/mücevher ürünüdür. Giyilebilir takı örneğine iyi bir örnek olabilecek görüntüdedir. Her iki omuzda tekstil materyalinden oluşturulmuş olan askı şeritler ile birlikte giyilebilir takının malzeme sınırsızlığına örnek bir eğilim görülmüştür. Bununla birlikte üst bedenle aynı görsel kaygılar ile tasarlanmış olan tüm yüzeyi taşlar ile bezenmiş simetrik görsel bütünlüğe sahip olan kısa bir etek yer almaktadır. Boyunda zincir olarak yer alan kolye, kıyafet ile ayrı olarak kurgulanmış olsa da

aynı renk ailesinde yer aldığı için görsel bir illüzyon ile bütün görüntüsü oluşturmaktadır. Her iki kulakta büyük boyutlarda kurgulanmış küpe ile birlikte baş takısındaki objeler bire bir aynı formlardadır. Baş takısında motiflerin tekrarı ile oluşturulmuş bir bütün görüntüsü hakimdir. Ayakkabı da oluşturulmuş takı mücevher görüntüsü üst beden, baş takısı, kolye ve küpe ile bütünlüğe vurgu yapmaktadır.



Şekil 4.22: Dolce&Gabbana 2013 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2013 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.23: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.22’de görüldüğü gibi beyaz kısa kol bluz ile birlikte siyah pilili formda bir etek kullanılmış olup, belde simetri ve ritim öğeleriyle birlikte kurgulanmış metal korse ile bütünlük sağlanmıştır. Bununla birlikte beldeki metal korsenin kalınlığı iki farklı parçayı bütünleştirip, elbise formuna katkıda bulunmuştur. Küpeler ile birlikte metal görüntüde bütünlük sağlanmıştır.

Şekil 4.23’de görüldüğü gibi şifon kumaş üzerinde doğa formlarının grafik olarak yansıtıldığı baskılı kumaş ile birlikte üç boyutlu çiçek aksesuarlar kullanılmıştır. Belde büyük yuvarlak bir formda portre görselinin kabartma olarak yer almış olduğu metal kemer bulunmaktadır. Bununla birlikte metal küpeler ve metal görüntüdeki ayakkabılar ile doğa ve antik dönem vurguları harmanlanmıştır. Takı/mücevher kıyafetin tamamlayıcısı konumunda yer almaktadır.



Şekil 4.24: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-WearFashion Show | Vogue].



Şekil 4.25: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-WearFashion Show | Vogue].

Şekil 4.24’de görüldüğü gibi ten rengine yakın tonda seçilen bir zemin kumaşı ile birlikte grafik baskı ve üzerine üç boyutlu çiçek motifleri tutturularak bir yüzey oluşturulmuştur. Elbise bisiklet yaka, dirseklerde kol boyu ve kısa etek boyu ile kurgulanmıştır. Zemin renginin ten rengi ile uyumlu olması tamamen çiçek motiflerine odaklanmayı sağlamıştır. Bununla birlikte belde büyük tekrar eden motiflerden oluşmuş ve birbirlerine bağlantı noktaları ile tutturulmuş neredeyse bel bölgesini tamamlayan zemin ile bütünlük içinde bir kemer seçilmiştir. Kemerdeki metal rengi korunarak oluşturulmuş olan küpeler, kıyafette bulunan üç boyutlu çiçek motiflerinin takısallaştırılmış halleriyle bütünlük içindedir. Aynı şekilde ayakkabılar da metal görünümlü bir formda yer almaktadır. Takı ve kıyafet bütünlüğü incelendiğinde birbirlerinin tamamlayıcısı konumunda olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 4.25’de görüldüğü gibi askılı bir büstiyer, şifon kumaştan oluşturulmuş puantiye desenli $\frac{3}{4}$ kol bir üst ile iki parçadan oluşan bir görünüm elde edilmiştir. Bununla birlikte açık renk zemin üzerinde mimari formlardan esinlenerek grafik oluşturulmuş ara boy etek bulunmaktadır. Etekte kullanılan grafik üç boyutlu formu ortaya çıkaran bir durumdadır ve açık koyu etkileri ile kurgulanmıştır. Bel hattında iki parçayı bağlayıcı bir görev gören tekrar ile oluşturulmuş, birbirlerine bağlayıcı elemanlar vasıtasıyla monte edilmiş metal kemer yer almaktadır. Aynı renk ve motiflerin farklı boyutları ile küpe, aynı zamanda kemerde görülen

motiflerin daha küçük boyutlu halleri aynı renk tonuyla ayakkabılarda yer alarak bütünlük sağlanmıştır. Bütün olarak bakıldığında kıyafet ile takı/mücevher ilişkisi sonucu olarak takı/mücevher, kıyafetin tamamlayıcısı konumundadır.



Şekil 4.26: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.26’da görüldüğü gibi kısa kollu bir dış giyim ürünü, ten rengine yakın tonlarda seçilerek çiçek desenlerinde grafik baskılardan oluşmaktadır. Kıyafette simetri hakimdir. Bununla birlikte önde, yaka kısmına yakın konumda olan iki düğme ile fonksiyonellik özelliği kazandırılmıştır. Düğmeler ile aynı materyal yapısı ve rengine sahip olan ayakkabıda da aynı motifler kullanılmıştır. Bununla birlikte kıyafet ile denge içinde olan grafik baskıları anımsadan küpe ve baş takısıyla bütünlük sağlanmıştır. Çantanın aynı renk ailesinden olmasıyla birlikte, görüntüde sakinlik hakimdir. Bununla birlikte takı, belirleyici konumda değil tamamlayıcı konumda yer almaktadır.



Şekil 4.27: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.27’de görüldüğü gibi tulum görüntüsünde tek parça hissi veren iki parça görülmektedir. Üst parçada boyutluluk hâkim iken alt parçada katmansız bir yüzey tercih edilmiştir. Şort olarak adlandırılan alt beden giysisi yüzeyinde paça kısmında tekrardan oluşan, farklı renklerde grafik baskılar yer almaktadır. Grafik baskıda kullanılan motif, görselin bütününde yer yer farklı malzemeler ile görünmektedir. Motifin en vurgu hali ise şüphesiz kolyenin merkez noktasında kullanılan büyük boyut halidir. Öyle ki aynı motif bağlayıcı elemanlar ile simetrik düzene katkı sağlamış ve her iki yanda ikişer adet olarak bütüne katkı sağlamıştır. Daha küçük versiyonu ise küpede kullanılmış ve metal bir halka içerisinde odak noktası durumundadır. Motiflerin bir diğer tekrarı ise ayakkabının merkez konumunda ritim ile sıralanmış durumdadır. Görüntünün tamamı incelendiğinde takı/mücevher kıyafetin belirleyicisi konumundadır. Kıyafet, takı/mücevher ve aksesuar birlikteliğinde bütünlük ön plandadır.



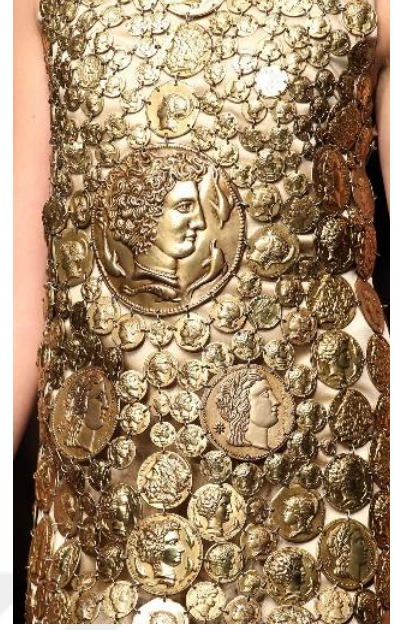
Şekil 4.28: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.29: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu. Detay.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.30: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu. Detay.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.28-4.29-4.30'da görüldüğü gibi kıyafet küçük takı parçalarından oluşmaktadır. Bu kıyafet irili ufaklı boyutlarıyla birbirleri ile bağlantı noktaları vasıtasıyla tutturulmuş takı/mücevher parçalarından oluşmaktadır. Kıyafetin zemin rengi ile aksesuar rengi bire bir aynı tonda seçildiğinden algı tamamen aksesuara verilmiştir.

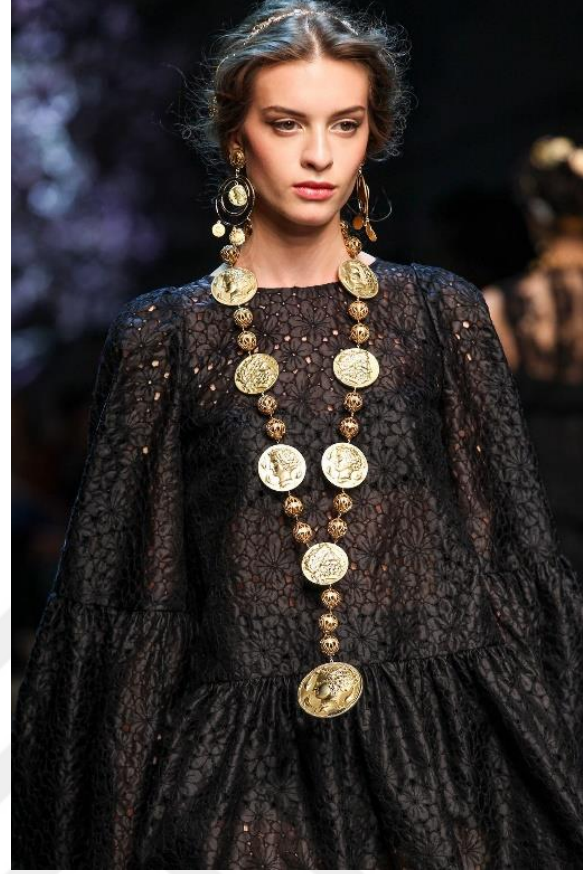
Kullanılan aksesuarların irili-ufaklı seçilmiş olması, tasarım ilkeleri bağlamında incelendiğinde, denge'nin olduğunu söylemek mümkündür. Her bir parça birbiri içerisinde diğeriyle kancalar vasıtasıyla bağ kurmaktadır. Bütünlük algısını sağlayan en önemli özelliklerden biri ise kıyafete direkt olarak dikilmeyen aksesuarlardır. Öncelikle birbirleriyle bağ kurmaları takı formuna daha da yakınlaştırıp, giyilebilir takı olmasını sağlamıştır.

Bütün olarak bakıldığında baş takısı, küpe, kıyafet ve ayakkabıda aynı renk tonu ile aynı materyallerin kullanılmış olması bütünlük görüntüsüne katkı sağlamıştır.



Şekil 4.31: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.32: Dolce&Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2014 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.31 ve 4.32 incelendiğinde koyu zemin renginde brokar kumaş üzerine baş takısı ve küpe olarak kullanılmış aksesuarların, görseli baskı olarak uygulanmıştır. Zemin ile zıtlık ilişkisi hakimdir. Grafikteki renk geçişleri ile boyut görüntüsüne katkı sağlanmıştır. Yüzeyde kullanılan baskı ön plana çıkmıştır.

Takı/mücevher birlikteliğinde vurgu baş takısındadır. Öyle ki boyutun büyüklüğü ve tekrar ile kurgulanmış baş takısı, başın büyük bir bölümünü kaplamakta ve konumu gereği kıyafetin belirleyiciliğine katkı sağlamaktadır. Aynı görsele sahip baş takısı ve küpe kıyafetle bir bütün içerisinde. Küpede küçük objenin kulağa yakın bir konumda yer alıp büyük objenin ise merkezde üç bağlantı elemanı ile küçük objelere tutunmuş olması vurguyu arttırmıştır. Görünümün tamamına bakıldığında takı/mücevher kıyafetin belirleyicisi konumundadır.



Şekil 4.33: Dolce&Gabbana 2023 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Fall 2023 Ready-to-Wear Fashion Gabbana Show | Vogue].



Şekil 4.34: Dolce&Gabbana 2023 Sonbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Fall 2023 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.33 incelendiğinde bir iç giyim üzerine konumlanmış, bedeni saran bir formda tül materyalinden tasarlanmış askılı elbise yer almaktadır. Aynı malzemedan oluşan bir çift eldiven ile birlikte eldivenin dirsek üzerinde konumlanması ile boşluk doluluk ilişkisi kurulmuştur.

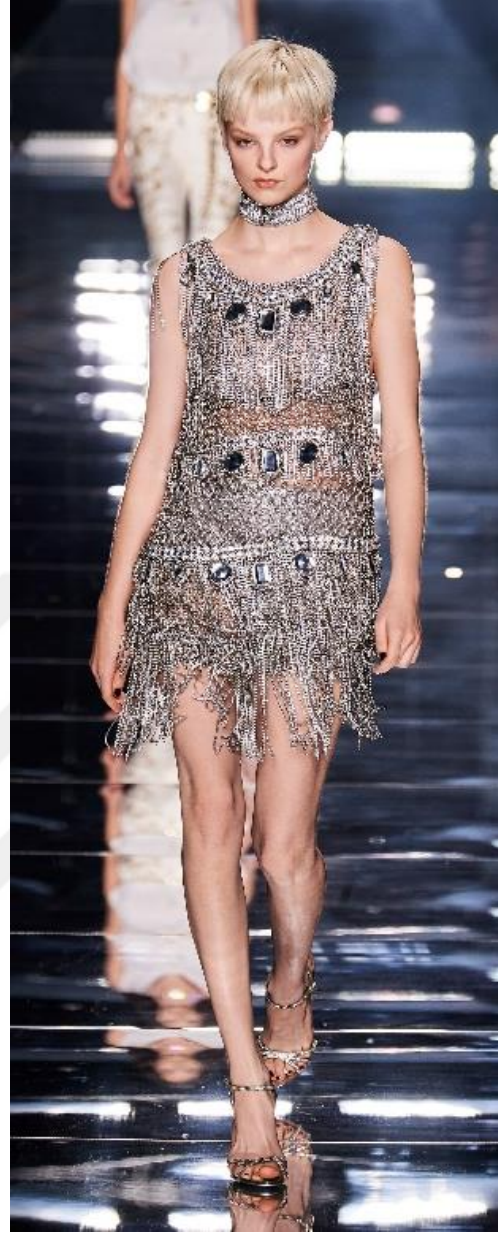
Büstiyer formunda taşlardan oluşan ve iki göğüs ortasında markanın logosu bağlayıcı eleman olarak kullanılmıştır. Büstiyer görüntüsü, takı/mücevher ürünü olarak giyilebilir fonksiyonunun ön planda tutulması ile birlikte “giyilebilir takı” örneğine uygun bir form sağlamıştır.

Şekil 4.34’de vücudun neredeyse tamamını kaplayacak bir formda tül üzeri taş başkidan oluşan balıkçı yaka uzun kol bir elbise kurgulanmıştır. Elbisenin göğüs altından basen hattına kadar uzanan metal korse ile tasarlanmış olması takı/mücevherin giyilebilir haline örnektir. Öyle ki bütün bir görüntüyü yarıya bölmüş ve tasarıma ifade anlamında farklılık katmıştır. Kilit sisteminin ön bedende iki noktadan kilit formunda olması ve anahtar yardımıyla açılabilir bir kurgu yapılması tasarımda farklı bir bakış açısına sebep olmuştur. Takı kıyafetin belirleyicisi konumundadır. Kıyafetin zemin rengi ile korsenin metal rengi arasındaki ilişki, bütünlük ögesine uygunluğunu göstermektedir.



Şekil 4.35: Dolce&Gabbana 2022 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2022 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.36: Dolce&Gabbana 2022 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2022 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.35 ve 4.36 incelendiğinde “giyilebilir takı” tanımı kullanılabilir. Öyle ki görünen yalnızca bir kıyafet değil aynı zamanda bir takıdır. Zincirlerin kullanılmasıyla birlikte kat kat görüntü ve zincirlerin tekrarı ile tasarım ilkerinden ritim vurgusu yapılmıştır. Kıyafetin tamamlayıcısı olarak yine aynı materyalden kullanılan boyunluk ile bütünlüğe katkı sağlanmıştır. Takı/mücevher ürününün moda ve giyim alanındaki kullanımına bir örnek olmuştur.



Şekil 4.37: Dolce&Gabbana 2022 İlkbahar Koleksiyonu.

[Dolce & Gabbana Spring 2022 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.38: Dolce&Gabbana 2023 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/dolce-gabbana>].

Şekil 4.37 incelendiğinde kısa kol bir tshirt ve grafik desenler ile kurgulanmış kısa bir etek yer almaktadır. Etekte kullanılan desen, çizmelerde de ana malzemeyi oluşturur. Eteğin zemin rengi ile aynı renk tonunda çanta seçimi yapılmıştır. Bununla birlikte takı/mücevher ürünü olarak incelendiğinde simetrik formlarda kurgulanmış tshirtün ön bedeninde giyilebilir takı yer almaktadır. Geleneksel formlar ile kurgulanmış olan giyilebilir takı örneği, kıyafetin süsleyicisi konumundadır. Bununla birlikte aynı metal renklerine sahip boyunluk ve kemer ile bütünlük sağlanmıştır.

Şekil 4.38 incelendiğinde koyu renk mayo görünümlü kıyafet, askılar hariç tamamen taş ile kaplanmıştır. Aynı renk ile geniş kesim uzun bir dış giyim ürünü kurgulanmıştır. Bununla birlikte tüm bacağı saran koyu tonda bir çorap tercih edilmiştir. Kıyafetin odak noktası taş işlemeli üst giyim parçası olmuştur. Görünümde aynı metal tonuna sahip kolye kullanılmıştır. Takı kıyafetin tamamlayıcısı konumunda yer almıştır. Kıyafette kullanılan taş işlemler kıyafeti bir tekstil ürününden takı ürünü görünümüne dönüştürmektedir. İki alanın birbirleriyle olan etkileşimi önemli konumda yer almaktadır.



Şekil 4.39: Dolce&Gabbana 2023 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/dolce-gabbana>].



Şekil 4.40: Dolce&Gabbana 2023 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/dolce-gabbana>].

Şekil 4.39 incelendiğinde vücudun baş kısmı hariç tamamını kaplayan bir tulum görülmektedir. Tulumun yakası balıkçı yaka formundadır. Üst kol pazusuna kadar uzanan saten eldivenler üzerinde taş dikim işçiliği bulunmaktadır. Ritmik olması ve takı görünümünde olması kıyafetin en önemli detayı olmuştur. Öyle ki işlemede ritim görüntüsüyle birlikte bir yanılsama kurgulanmıştır. Tekstil ürününün süslenmesi ile oluşan teknik, aynı zamanda bir takı ürünü olarak da algılanabilir. Aynı şekilde her iki eldivende de işlenmiş olan yüzük görünümlü taş işçiliği bulunmaktadır.

Şekil 4.40'da görüldüğü gibi kısa kol tshirt üzerine grafik baskı yer almaktadır. Alt bedende ise vücudun formunu alan bir fitte işlemeli tayt yer almaktadır. Bel kısmında markanın logosunun tekrarından oluşan zincir detaylı kemer yer almaktadır. Boyunda ise boynu saran, tamamen taşlar ile kaplı boyun takısı yer almakta ve boyna kadar uzanan küpeler ile bütünlük görüntüsü sağlanmıştır. Boyun takısındaki yoğun taş görüntüsüne ayakkabının bant kısımlarında da yer verilmiştir. Takı kıyafetin tamamlayıcısı konumunda yer almaktadır.

4.3 CHANEL

Fransız moda tasarımcısı Gabrielle Bonheur Coco Chanel tarafından, 1909 yılında kurulmuştur. Önceleri haute couture alanında hizmet vermiş olup, Paris’te yer alan şapka ve aksesuar tasarımlarıyla ön plana çıkmıştır. İlerleyen zaman içinde parfüm, hazır giyim ve mücevher alanlarında dünya çapında bir konumda yer almıştır. Modern kimliği yansıtan ve kadının özgür ruhunu temsil eden tasarımlar oluşturmuştur. Chanel tasarımları ile kadın kimliğini “stil” kavramı ile birleştirmiştir. Öyle ki “moda geçer, stil kalır” mottosu ile tasarımlarını oluşturmuştur. Bu doğrultuda tasarımlarında zamansızlık teması ile karşılaşilmektedir.



Şekil 4.41: Chanel, 2021 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/pre-fall-2021/chanel/slideshow/collection#6>].

Şekil 4.41’de görüldüğü gibi desenli uzun kol body, desenli pantolondan oluşan takım üzerine kapitone parlak yüzey parça kurgulanmıştır. Kapitone görselinin sağlanması için desen renginden faydalanılmıştır. Her iki kolda bilezik kullanılarak simetri oluşturulmuştur. Boynun büyük bir kısmını kaplayan gerdanlık ile merkez kısmında büyük boyutlu kontrast renk bir taş kullanılarak vurgu sağlanmıştır. Gerdanlığın ve görünümün tamamında simetri hakimdir.



Şekil 4.42: Chanel, 2021 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/pre-fall-2021/chanel/slideshow/collection#12>].

Şekil 4.42’de görüldüğü gibi kapitone dikişleriyle oluşturulmuş deri ceket ve deri pantolon ile birlikte üst bedende dekolte kısmını kaplayan takı/mücevher ürünü olan kolye kullanılmıştır. Kullanılan kıyafet parçalarının sade ve detaysız olmasıyla birlikte takı odak noktası konumundadır. Takı/mücevher hem konumu hemde kullanılan metal malzemenin renk tonu bakımından kıyafete bütünlük kazandırmış ve ceket içinde kullanılan tekstil ürününün bir parçası gibi görünmektedir.



Şekil 4.43: Chanel, 2021 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/pre-fall-2021/chanel/slideshow/collection#23>].



Şekil 4.44: Chanel, 2021 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/pre-fall-2021/chanel/slideshow/collection#65>].

Şekil 4.43’de görüldüğü gibi desenli triko kazak üzerine bir boyun takısından ziyade kıyafetin parçası gibi görünen bir takı ürünü ile bütünlük sağlanmıştır. Takının en önemli özellikleri simetrik olması, her iki omuz bölgesini sarması ve kıyafetteki desen tonlarından seçilmiş taş detaylarıdır. İnci, zincir ve taş gibi malzemeler kullanılarak malzeme çeşitliliğine vurgu yapılmıştır. Renklerin kıyafet ile uyum içinde olması kıyafetin parçası gibi görünmesine olanak tanımıştır. Kolyenin parçalarından oluşan küpede ise markanın logosuna yer verilmiş ve uç kısmında kıyafetin desen rengi ile uyumlu olan bir taş seçilmiştir. Bununla birlikte alt bedende yüksek bel uzun etek bulunmaktadır. Kıyafet iki parçadan oluşmuş olmasına rağmen yüksek bel etek ve üst kıyafetin bel içine alınmasıyla birlikte elbise görünümü oluşturmaktadır. Takı ve mücevher bağlamında incelendiğinde hem giyilebilir takı/mücevher örneği oluşturulmuş, hemde takı/mücevher kıyafetin tamamlayıcısı konumunda yer almaktadır.

Şekil 4.44’de görüldüğü gibi üst bedende nakış işlemeli şifon kumaştan yer alan bluz bulunmaktadır. Bluz yaka kısmı balıkçı yaka olup, yaka bölgesi fırır ile detaylandırılmıştır. Kol büzgülerinin olduğu kısımda metal bileklik ve bilezikler yer almaktadır. Alt bedende

şifon kumaştan pantolon kurgulanmış olup pantolonun iç astarı üst beden rengi ile uyum içindedir.

Bütün olarak bakıldığında astarın üst beden renginden seçilmiş olması görünümde bütünlüğe katkı sağlamıştır. Bel hattında mimari bir yapı tasvirini andıran metal kemer bulunmaktadır. Metal kemerde kuyumculuğun önemli metal malzemelerinden olan gümüş, altın, bakır renkleri kullanılmıştır. Kemerin orta merkezinde bir figür ve her iki yanında tekrarlardan oluşan form birlikteliği hakimdir. Küpede ise markanın logosu yer almakta ve küpe uzunluğu boyna kadar uzanmaktadır. Bu doğrultuda bakıldığında takı/mücevher kıyafetin tamamlayıcısı olmuştur.



Şekil 4.45: Chanel, 2017 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/resort-2017/chanel/slideshow/collection#1>].

Şekil 4.45’de görüldüğü gibi maskülen formlarda kurgulanmış gömlek, ceket, kemer, pantolon ve giyildiğinde sol omuzda tüylerden oluşan omuz aksesuarı bulunmaktadır. Bununla birlikte çanta ve ayakkabı ile görünüm desteklenmiş ve renk birlikteliği söz konusudur. Görünüm renk anlamında incelendiğinde iki renkten oluşmakta ve zıtlık hakimdir. Alt beden duble paça çizgili kumaştan pantolon ile üst beden gömlek ceket birlikteliğindedir. Belde korse kullanılmış korse üzerinde deri kemer yer almakta ve kemer merkezinde markanın logosu yer almaktadır. Boyunda bir tekstil ürünü olan fular görünümünde boynun etrafına dolanmış olan her iki ucu göğüs hizasına doğru sarkan kolye bulunmaktadır.



Şekil 4.46: Chanel, 2021 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2021-ready-to-wear/chanel/slideshow/collection#8>].

Şekil 4.46’da görüldüğü gibi kıyafetteki çok parçalılıktan kaçınılmıştır. Boyundan çapraz askılı, ön yakada askının çapraz olarak gelmesiyle oluşturulmuş damla ile birlikte vücudu saran tulum tercih edilmiştir. Kıyafetin bedenle uyum içinde olmasını sağlayan en temel özellik kumaşındaki esnekliktir. Bu esneklik bedeni sarmasına olanak tanımıştır. Kumaştaki iki renkten oluşan desen, zıtlık temelleri üzerine kurulmuştur. Desende renk dağılımı olarak denge söz konusudur. Bununla birlikte kolda pazı hattına kadar uzanan bilekte son bulan bir kolluk tasarımı ile kıyafette boşluk-doluluk hissi arttırılmıştır. Bel noktasında ön ortaya doğru hacim duygusu artan farklı metal malzemeleriyle oluşturulmuş kemer bulunmaktadır. Çapraz askının üst kısmında ise boyna yakın mesafede kurgulanmış kolye bulunmaktadır. Her iki el bileğinde ise geniş görümlü ikişer adet bilezik bulunmaktadır. Markanın logosunun merkez noktasında olduğu baş takısı ve yine markanın logosunun içinde olduğu halka küpe tasarımı yer almaktadır. Görünüm genel hatlarıyla değerlendirildiğinde takı/mücevher kıyafetin tamamlayıcı konumundadır. Görünümü takı/mücevherin zenginlik göstergesi bağlamında pekiştirmesine olanak tanımıştır.

4.4 GUCCI

Gucci, 1921 yılında Guccio Gucci tarafından İtalya’da kurulmuş, önceleri valiz üreten sonrasında birçok moda ürününü üretebilen bir konumda var olmuştur. Marka adı ise kurucusu olan Guccio Gucci’nin soyadından oluşmuştur. Babasının bir zanaatkar olması, tasarlayacağı ürünlerde işçiliğin ön planda olmasına olanak tanımıştır. Maddi kaygılar ve ekonomik sıkıntılar ile otelde çalışmak durumunda kalmış ve otelde konaklama yapan gelir düzeyi yüksek kişileri inceleme fırsatı bulmuştur. Zengin kitlenin valizlerini taşıırken burada kullanılan malzeme ve teknikleri kendine rehber edinmiş olup kendi markasını kurmadan önce gelir düzeyi yüksek olan kitleye hitap edecek çanta, cüzdan ve valiz üreten bir firmada çalışmıştır. Firmanın başlangıcından itibaren hâkim olan analizci bakış açısıyla zengin kitleye hizmet edecek birçok tasarımın yer aldığı konumda yer almıştır.



Şekil 4.47: Gucci, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2023-ready-to-wear/gucci/slideshow/details#2>].

Şekil 4.47’de görüldüğü gibi üst beden giyilebilir takı tanımına uymaktadır. Her iki omuzdaki zincir askılar ve aynı şekilde iki göğüs arasındaki zincir bağlayıcısıyla bir büstiyer olarak takı/mücevher ürünü görülmektedir. Bununla birlikte saten kumaştan yapılmış detay içermeyen etek ve her iki elde deri malzemeden oluşturulmuş eldiven ile görünüm tamamlanmıştır. Her iki kulakta da küpe olmasına karşın iki farklı tasarım ögesiyle yorumlanmıştır ve asimetri görünüm elde etmiştir. Giyilebilir takı görünümünün belirleyicisi konumundadır.



Şekil 4.48: Gucci, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2023-ready-to-wear/gucci/slideshow/details#47>].

Şekil 4.48’de görüldüğü gibi balıkçı yaka sakal iplik olarak adlandırılan iplik çeşidi ile triko bir süveter ve zıt renklerde alt giyim olduğu görülmektedir. Giyildiğinde sol omuzdan başlayıp sağ omuza doğru iki farklı bitiş noktasına sahip olan ve birbirinden farklı broş iğneleri ile tutturulmuş takı/mücevher ürünü görülmektedir. Takı/mücevher ürününün kıyafete olan etkisiyle birlikte görsel bütünlük desteklenmiştir. Takı/mücevher kıyafetin belirleyicisi konumunda yer almıştır.



Şekil 4.49: Gucci, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2023-ready-to-wear/gucci/slideshow/details#125>].



Şekil 4.50: Gucci, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2023-ready-to-wear/gucci/slideshow/details#129>].

Şekil 4.49’da görüldüğü gibi hayal tül malzemesi kullanılarak, transparan görüntüde tek omuz bir giysi ürünü oluşturulmuştur. Bu klasik görünüme zıtlık katılarak güneş gözlüğü ile gündelik forma yakınlştırılmıştır. Bir kulakta ritim ve tekrarlar ile oluşturulmuş küpe yer alırken, diğer kulakta küpe olarak başlayan görünüm omuza kadar gelerek kolye formunu almıştır. Bu asimetrik görüntüyle birlikte kıyafette de yer alan asimetrik vurgulara atıfta bulunulmuştur. Bir omuz tekstil ürünü ile birliktelik sağlar iken diğer omuz takı/mücevher ürünüyle birliktelik sunmuştur. Elde tutulan çantanın metal renkleri ile takı/mücevher ürünlerinin renkleri aynı seçilmiştir.

Şekil 4.50’de görüldüğü gibi kruvaze kapama, düşük omuz, geniş fit, giyildiğinde sağda iki cep kapak detayı bulunup, solda tek cep kapak detayı olan, düğmeleri kendi kumaşından kaplama bir kaban yer almaktadır. Bel hattının merkezinde metal detayı olan deri kemer yer almaktadır. Görümünün en belirgin parçası olan şüphesiz tek kulaktan birbirinden bağımsız şekilde sallanan küpedir. Küpe boyunun uzunluğu görünüme kıyafetin bir parçasıymış görünümü sağlamıştır. Bu bağlamda incelendiğinde küpe kıyafetin tamamlayıcısı rolündedir.

4.5 MARNI

1994 yılında İsviçreli tasarımcı Consuelo Castiglioni tarafından İtalyanın Milano şehrinde ilk temellerini atmıştır. Kıyafet üretiminin yanı sıra takı ve aksesuar alanında da üretimler sunmaktadır.



Şekil 4.51: Marni, 2018 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2018-ready-to-wear/marni/slideshow/collection#1>].

Şekil 4.51’de görüldüğü gibi Marni tasarımda birçok rengi bir arada kullanmaktadır. Alt ve üst iki farklı desen birleşiminden oluşmakla birlikte, floral desenler ile ekosenin birlikte kullanılması zıtlık oluştursa da görsel bütünlük yakalanmış durumdadır. Boyunda kullanılan kolyenin kıyafetteki baskın olan renk ile birebir aynı olması ise bütünlük kavramını güçlendiren bir konumda yer almıştır. Kolyede ana materyal olan büyük boyutlu taşın, etekdeki baskın renk olmasının yanı sıra kolyenin arka kısımlarında kullanılan kırmızı renkte üst bedendeki floral desenlerle uyum sağlamaktadır. Bütün olarak incelendiğinde kolyenin renk seçiminin tesadüfi olmadığı ve bir tamamlayıcılık söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte merkezde konumlanmış büyük boyutlu taşın sağ ve solunda konumlanan minimal parçalar simetriye katkı sağlamak ile birlikte çoğunluğu desenlerden oluşan kıyafet için yalın bir etki yaratmıştır.



Şekil 4.52: Marni, 2018 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2018-ready-to-wear/marni/slideshow/collection#3>].

Şekil 4.52’de görüldüğü gibi üst beden ön kupta ekose, yan kuplarda grafik çiçek desenli bir yüzey tercih edilmiştir. Omuz askılarındaki renk tonları grafik ve ekose kumaş renklerinden oluşmaktadır. Bununla birlikte tüm bedeni çevreleyen biye ile yapılmış kontör bulunmaktadır. Alt bedende ise şalvar formunda paçaları dikişsiz ve sökük görüntüsünde bir pantolon yer almaktadır. Ayakkabılar da dahil olmak üzere kıyafette renk birlikteliği hakimdir. Bununla birlikte takı/mücevherler incelendiğinde kolye ve küpelerde kıyafet renkleri ile uyum içerisinde. Bu renk birlikteliği ile birlikte takı/mücevher kıyafetin tamamlayıcısı konumundadır.



Şekil 4.53: Marni, 2018 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2018-ready-to-wear/marni/slideshow/collection#21>].



Şekil 4.54: Marni, 2009 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2009-ready-to-wear/marni/slideshow/collection#1>].

Şekil 4.53’de görüldüğü gibi siyah zemin üzerinde çiçek motifleri yer almaktadır. Bu desen birlikteliği ile birlikte yan kuplarda ekose desen ile zıtlık kurulmuştur. Alt etek ise kolye ve küpede yer alan taş ile renk anlamında bütünlük sağlamaktadır. Takı kıyafetin tamamlayıcısı durumunda yer almaktadır.

Şekil 4.54’de görüldüğü gibi üst beden ve alt beden tekrar ile oluşturulmuş desenden oluşmaktadır. Üst beden etekten çıkan asimetrik formdaki dantel kıyafete hem materyal olarak hemde form olarak ritmi bozan bir görüntü sağlamıştır. Dizlere kadar uzanan çoraplar ile ayağa giyilmiş olan kontrast renkli önü açık ayakkabı görünümün odak noktalarındandır. Boyunda metal olmayan bir malzemenin üç parça halinde birbirleri ile bağlantı noktaları doğrultusunda birleştirildiği görülmektedir. Plakaların üzerlerinde renkli doğal görünümlü taşlar yer almaktadır. Kıyafette kullanılan renkler ile uyum sağlamaktadır. Bu doğrultuda bakıldığında takı bir belirleyici değil, kıyafetin tamamlayıcısı olmuştur.



Şekil 4.55: Marni, 2009 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2009-ready-to-wear/marni/slideshow/collection#8>].

Şekil 4.55’de görüldüğü gibi çok parçalı ve çok renkli bir görünüm sunulmuştur. Öncelikle iç bedende ön bedeninde portre şeklinde bir grafik baskı yer alan bluz bulunmaktadır. Bluz üzerinde sıfır kol basen hattına kadar uzanan yelek tercih edilmiştir. Bununla birlikte alt bedende üç renkten oluşan, çizgili diz kapaklarında biten bir etek kurgulanmıştır. Çizgi kalınlıklarının birbirinden farklı olması kumaşa hareket katmıştır. Alt bedende düz renk çizgi renklerinin koyu tonunun yer aldığı çorap yer almaktadır. Elde iri boyutlarda deri detayları olan bir çanta bulunmaktadır. Kıyafetin bir bütünlük içinde görünmesine katkı sağlayan detay kemer olmuştur. Kemerde seçilen renk ile ayakkabının detayları aynı renktedir. Görünüm güneş gözlüğü ile tamamlanmıştır. Takı/mücevher bağlamında incelendiğinde ise, iç bedende giyilen bluz rengi ile aynı ton kullanılarak bir kolye kurgulanmıştır. Kolye boynu kaplamakla birlikte, üzerinde çeşitli taş ve metal malzemeleri barındırmaktadır. Merkezde bulunan taş boyutu büyük olmakla birlikte yanlarındaki taşların konumlanmasında asimetri söz konusudur. Bununla birlikte kolye üzerindeki taşta seçilen renkler, grafik baskıda kullanılan renk ile aynı renk ailesinden olup, açık tonundadır. Bütün olarak incelendiğinde çok renk ve çok parçanın kullanıldığı görünümde takı/mücevher ürünü bütüne katkı sağlamıştır. Bir belirleyiciliği olmayıp, tamamlayıcı rolünü üstlenmiştir.



Şekil 4.56: Marni, 2009 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2009-ready-to-wear/marni/slideshow/collection#57>].

Şekil 4.56’da görüldüğü gibi sıfır kol ve kısa boy bir elbise yer almaktadır. Elbise renginin ten rengine olan yakınlığı kıyafetten uzaklaştırıp odağı detay ve takı/mücevher ürününe vermektedir. Elbisede iç astar üzerine tekrarlar ile oluşturulmuş dantelden oluşan bir kumaş seçilmiştir. Bununla birlikte boşluk-doluluk iyi kurgulanmıştır. Boyunda kullanılan kolyedeki ritmik olmayan yapı görünümü bir kolyeden çok kıyafetin parçası görüntüsüne evirmiştir. Bu doğal veya doğal olmayan taşlar ile oluşturulmuş renk birlikteliği küpelerde de aynı şekliyle karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte kolye ve küpede kullanılan boyut gereği ayrı parça hissiyatından çok başın üst kısmı ve boyun bölgesi bütün görünmektedir. Kıyafet takı birlikteliği incelendiğinde, tüm görsel işlev takı/mücevher ürününde bırakılmıştır. Bununla birlikte takı/mücevher kıyafetin önüne geçerek belirleyici rol üstlenmiştir.

4.6 PRADA

Mario Prada tarafından 1913 yılında Milano’da kurulmuş İtalyan markasıdır. Bir tekstil markası olmasının yanı sıra kozmetik, takı/mücevher, saat, ayakkabı gibi kıyafeti tamamlayıcı unsurların üretimini de gerçekleştirmekte, lüks ürün üreten bir marka konumunda yer almaktadır.



Şekil 4.57: Prada, 2018 İlkbahar Koleksiyonu.
[Prada Spring 2018 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].



Şekil 4.58: Prada, 2018 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2018-ready-to-wear/prada/slideshow/collection#26>].

Şekil 4.57’de görüldüğü gibi düz zemin rengine sahip sıfır kol bir gömlek kurgulanmıştır. Gömleğin yakası zemin zenginden ayrı olarak leopar grafik desenden oluşmuştur. Gömleği zemin renginin sıradanlığından uzaklaştırıp hareket görüntüsüne evirmiştir. Bununla birlikte alt bedende grafik desenli bir yüzeyden oluşturulmuş, bel kısmı pileli ön ortası yırtmaçlı etek yer almaktadır. Kontrast renkte diz altına kadar uzanan çorap desenli klasik formlardan oluşan çok renkli bir ayakkabı ile sunulmuştur. Üst bedenle aynı renk ailesine sahip olan çanta ve güneş gözlüğü bulunmaktadır. Görünümde kolye, boynun merkezinde yer alan figürlerle zincir üzerinde yer almaktadır. Her iki kulakta yer alan küpede ise geometrik

formlar ve renk geçişleri hakimdir. Görünümün tümüne bakıldığında takı/mücevher kıyafetin bütünleyicisi olmuştur.

Şekil 4.58’de görüldüğü gibi tamamen zıt renklerden ve parçalardan oluşan gömlek elbise kurgulanmıştır. Öncelikle üst beden incelendiğinde kupların yer aldığı ve her kupta farklı renk ve desenlerle karşılaşıldığı görülmektedir. Simetri hâkim bir görüntü koldaki kontrast kup ile bozulmuştur. Bununla birlikte etek kısmı piliselerden oluşmaktadır. Görünümün en ikonik parçası olan kısmı elbise altına giyilmiş olan pantolondur. Elbisenin feminenliğini, maskülen bir forma dönüştürmüştür. Tercih edilen ayakkabılar ile maskülenlik korunmuştur. Bununla birlikte boyun kısmında yer alan kolye belirleyici konumdan uzaktır. Öyle ki çok fazla parça, renk ve detaydan oluşmuş görünümde kolyenin benzer tonlarda seçilmesiyle birlikte seçiciliği azalmıştır. Takı bir aksesuardan öteye geçememiştir ve kıyafetin tamamlayıcısı olarak yer almıştır.



Şekil 4.59: Prada, 2018 İlkbahar Koleksiyonu.

[Prada Spring 2018 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.59’da görüldüğü gibi içte yaka kısmı leopar desenden oluşan, beden kısmı tek renk seçilmiş gömlek yer almaktadır. Gömlekte vurgu yaka kısmındadır. Alt bedende şort ve belde kemer yer almaktadır. Üzerinde kontrast renkte blazer cekete yer verilirken, görünümde maskülenlik baskındır. Diz kapaklarının aşağısında biten uzun boy çoraplar ile birlikte ön kısmında markanın logosunun yer alması görünüme kontrastlık katmaktadır. Ayakkabı renginin çorap ile aynı renkte yer alması bütünlüğe katkı sağlamıştır.

Elde taşınan çanta üzerinde pop art görünümünden oluşan baskının yer alması görünümü gündelik forma yakınlaştırmıştır. Bununla birlikte metalik renklerde yer alan kolye, çok renkliliğin ön planda olduğu görünümde kendine belirleyicilik noktasında yer edinememiş ve kıyafetin tamamlayıcısı olarak yer almıştır.



Şekil 4.60: Prada, 2018 İlkbahar Koleksiyonu.

[Prada Spring 2018 Ready-to-Wear Fashion Show | Vogue].

Şekil 4.60’da görüldüğü gibi iç bedende basit formlardan oluşmuş, sıfır kol ve gömlek yaka body yer almaktadır. Beden rengi ile yaka rengi arasındaki kontrastlık dikkat çekicidir. Üzerinde triko olarak yer alan süveter bulunmaktadır. Süveterin üzerinde simetri bozulmadan yer almış olan iki adet görsel bulunmaktadır. Örgü ile verilmiş grafik görüntüsü üst bedenin hareketli bir parçaya dönüşmesine sebep olmuştur. Alt bedende yer yer kontrastlıkların görüldüğü, yaka ve grafik rengi ile uyum içinde yer alan etek yer almaktadır. Görünüm tamamen zıt renklerde seçilmiş gözlük ve ayakkabı ile tamamlanmıştır. Görünüm takı/mücevher ürünü olan kolye ile uyum içerisinde. Öyle ki merkez noktada yer alan kolye, çok renkliliği sebebiyle odak noktası olmakta ve süveter üzerinde yer alan iki grafiğin ortasında yer alması sebebiyle grafiğe ait izler taşımaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere takı/mücevher kıyafetin tamamlayıcısı konumunda yer almaktadır.

4.7 ZIMMERMAN

1991 yılında Nicky ile Simone Zimmerman kardeşlerin kurmuş olduğu bir giyim markasıdır. Marka Avustralya kökenli olup, müşterilerine özel ve lüks tanımlarını karşılayan tekstil ürünleri üretmektedirler.



Şekil 4.61: Zimmerman, 2014 Sonbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2014-ready-to-wear/zimmermann/slideshow/collection#1>].

Şekil 4.61’de görüldüğü gibi üst bedende düşük omuzlu yakası v formda ve büzgülü olan bir bluz yer almaktadır. Bununla birlikte alt bedende tam daire/kloş kesim desenli kısa etek yer almaktadır. Görünümde boyunda kullanılan metal bir kolye üzerinde bir tekstil materyali olan şerit ile fiyonk görüntüsü sunulmuştur. Takı/mücevher ürününün tekstil materyaliyle birleşimi mücevher/takı ürünündeki ki malzeme sınırsızlığına vurgu yapmakla kalmayıp, kolyenin bu detayından dolayı kıyafetin bir detayı da olabileceği yanılışına sebep olmuştur. Öyle ki fiyonk boyunun uzunluğu ve her iki göğüs noktasına kadar uzanışı ile birlikte kontrast renkte kurgulanmış bir kıyafet askısı olarak da görülmesine sebep olmuştur. Takı/mücevher birlikteliği incelendiğinde özellikle bu detaydan dolayı takı/mücevher kıyafetin tamamlayıcısı konumunda olmuştur. Malzeme birlikteliği bakımından da takı/mücevher ürünü ile tekstil ve moda arasında bir ilişkiden bahsetmek mümkündür.



Şekil 4.62: Zimmerman, 2023 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/zimmermann/slideshow/collection#31>].

Şekil 4.62’de görüldüğü gibi üst bedende simetrik formda kurgulanmış bir bluz yer almaktadır. Vucudu saran formundan ziyade üzerindeki işçilik ile kıyafet farklı anlamlar kazanmıştır. Kol ortasında yer yer tenin görüldüğü metal toka içlerinden çapraz form ile örülmüş olan şeritler ile bir yüzey oluşturulmuştur. Bununla birlikte ön bedende de aynı işçilik görülmektedir. Ancak farklı olarak bir alt eleman ile desteklenmiş biçimdedir. Yüzey üzerine aynı şekilde simetrik düzende dikilmiş olan metal tokalar arasından çapraz bağlantı kurularak yüzeye boyut kazandırılmıştır. Bununla birlikte altta brokar desenli kalın tuşeli bir etek tercih edilmiştir. Eteğin desen rengi ile üst beden rengi uyum içindedir. Her iki yanda cepler mevcuttur. Kemer kısmında sıra sıra dikişler yer almaktadır. Bununla birlikte kemer bitiminde bel hattında kumaşa büzgü verilerek etek genişliğine katkıda bulunulmuştur. Zincir bağlantıları ile oluşturulmuş kolye, kıyafetin üzerine dökülür durumdadır. Bununla birlikte tek kulakta kullanılan küpe, kolye ile aynı metal rengindedir. Ancak tek kulakta kullanılması tüm görünümde sağlanan simetriyi bozan bir asimetrik görüntü katmıştır. Genel olarak bakıldığında takı/mücevher ürünü olarak incelendiğinde kıyafet ile bütün içerisinde bir ilişki söz konusudur.



Şekil 4.63: Zimmerman, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2023-ready-to-wear/zimmermann/slideshow/collection#30>].

Şekil 4.63’de görüldüğü gibi ten renginde bisiklet yaka, uzun kol, geniş etek ucuna ve uzun etek boyuna sahip elbise yer almaktadır. Kumaş yüzeyinin sim detaylı oluşu kıyafetin algısını değiştiren detaylardan biri olmuştur. Bel formuna kadar oturmakta ve bel kesigi etekdeki döküme katkı sağlamaktadır. Tek bilekte bilezik yer almaktadır. Bilezikte kullanılan metal rengi ile kıyafet aynı renk grubundadır. Aynı elde uzun bir zincirle birlikte çanta yer almaktadır. Çanta kumaşı ve rengi sebebiyle görünümün önüne geçmemiştir. Aksine görünümü ortaya çıkaran detaylardan biri olmuştur. Ayakkabı metal renkler ile uyumlu bir biçimdedir. Görünümün belirleyici parçalarından biri olan küpe üç boyutlu geometrik formda karşımıza çıkmaktadır. Görünüm genel hatlarıyla incelendiğinde renk birliktelikleri ön plandadır. Takı/mücevher hem tamamlayıcı hemde belirleyici bir rol üstlenmiştir.



Şekil 4.64: Zimmerman, 2023 Sonbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2023-ready-to-wear/zimmermann/slideshow/collection#40>].

Şekil 4.64’de görüldüğü gibi tonsürton bir görünüm sağlanmaya çalışılmıştır. İçte derin dekolteli bir giyim ürünü görünmektedir. Üzerinde ise dış giyim ürünü olan, tüy yüzeyli bir kaban yer almaktadır. Bir kapama sistemi olmamakla birlikte beldeki kemer ile bu işlev yerine getirilmiştir. Kemer aynı renk ailesinden olması sebebiyle dış giyim ile bütünlük içindedir. Ön merkezde bulunan markanın logosu olan metal kemer tokası ile renk birlikteliğine katkı sağlanmıştır. Bununla birlikte alt bedende asimetrik detaylardan oluşan, yüzeyi grafik baskılı bir etek yer almakta etek boyu yer yer kısa yer yer ise uzun durumdadır. Uzun kısım daha çok arka boydadır.

Kumaşta iki farklı yüzeye sahip birliktelik ile yüzey kaynaştırma tekniği uygulanmıştır. Ana malzeme kumaşı ve genellikle etek uç kısmında yer alan dantel kaynaştırılmış ve her iki kumaşın dışında yeni bir kumaş yüzeyi elde edilmiştir. Tekstil yüzey tekniğinin uygulandığı alt beden üst beden ile birliktelik sağlamıştır. Etek boyunun kapatmış olduğu çizmede ise üst dış giyim ile aynı renk hakimdir. Çizme üzerinde etekdeki dantele atıfta bulunan nakış işlemi uygulanmıştır. Her iki kulakta birbirinden farklı formlarda küpe yer almaktadır. Her iki küpe de geometrik formlarla kurgulanmıştır. Küpelerden biri uzun diğeri ise kulak çevresini kaplayan bombe görüntüsündedir.

Bu farklılık üst bedendeki simetri ile zıt bir görünüm sağlamıştır. Ancak etekte vurgulanan asimetrik form ile uyum içerisinde.

Yaka kısmındaki beden üzerine kurgulanmış iki kolye yer almaktadır. Biri tamamen tekrarlar ile oluşan zincir kolye, diğeri ise tek bir zincir hat üzerinde merkezde kurgulanan dikey uzun formdur. Boynun merkezindeki objede görsele bakıldığında sol küpe ile aynı tasarım ilkelerinin gözetildiğini görmek mümkündür. Genel görüntü itibarıyla takı/mücevher kıyafetin tamamlayıcısı ve bütünleyici konumundadır.

4.8 ZUHAİR MURAD

Lübnanlı tasarımcı 1971 tarihinde doğmuştur. Kıyafetlerinde romantizm etkileri görülür. Bununla birlikte kadın bedenini ifade edebilen kumaş ve aksesuarlar ile kıyafetleri tasarlar. Detay ve kumaş seçimlerinde gösteriş ön plandadır. Özel gün ve geceler birincil tasarım alanıdır. Renk ve malzeme seçeneklerinin tüm imkanlarını tasarımlarında kullanmaktadır. Günlük görünümde olan bir kıyafeti aynı temel tasarım disipliniyle özel giyim ürünü haline getirebilmektedir. Takı/mücevher ürünleri tasarımlarında kullandığı taş, boncuk gibi tekstil süsleme elemanları ile uyum içinde olduğundan birlikteliklerini tasarımlarında çokça görmek mümkündür.



Şekil 4.65: Züheyr Murad, 2022 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-couture/zuhair-murad/slideshow/collection#1>].

Şekil 4.65’de takıyı hem bir ana malzeme olarak hemde bir tamamlayıcı unsur olarak tasarımına uyarlamıştır. Öncelikle boyun bölgesi ve kıyafetin omuz detaylarında kullanılan malzeme birebir aynıdır. Boyun ve etek bölgesinde direkt olarak vucut ile bütünleşen bir konumdayken aynı illüzyon kıyafete gelindiğinde bir aksesuar gibi gösterilerek kıyafet ile kaynaşması sağlanmıştır. Aslında takıyı iki farklı versiyon olarak görürken; boyun ve etek de takı olduğunu görmek daha kolay iken, ceketin omuzlarında bir aksesuar detayı olarak görmek daha zor bir algı olabilmektedir. Bunun sebeplerinden en önemlisi ise takının direkt bir yapı olarak görülmesi ve takının bir aksesuar olarak görülerek kıyafet ile bütünleştirilmesidir.



Şekil 4.66: Züheyr Murad, 2022 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-couture/zuhair-murad/slideshow/collection#4>].

Şekil 4.66’da görüldüğü gibi Züheyr Murad tasarımlarında takı için kullanılan malzemelerden olan; zincir, boncuk, taş gibi malzemeleri zemine bir hayal tül yardımıyla tutturarak aslında bir kıyafetten çok giyilebilir takı örneği sunmuştur. Takı kıyafetin tamamlayıcısı konumunda kullanılmayıp, kıyafetin oluşturucusu olarak seçilmiş ve ana malzeme takı olmuştur.



Şekil 4.67: Züheyr Murad, 2022 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-couture/zuhair-murad/slideshow/collection#5>].



Şekil 4.68: Züheyr Murad, 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2014-couture/zuhair-murad/slideshow/collection#1>].

Şekil 4.67’de görüldüğü gibi vücudun tamamını kaplayan ve uzun bir elbise formunda olan hayal tül üzerine bezenmiş zincir, renkli boncuk ve taşlar ile giyilebilir takı örneği oluşturulmuştur. Kıyafetin oluşturucusu takıdır. Üst bedendeki yoğun takı görüntüsü alt bedene doğru azalmıştır. Bel formuna vurgu yapmak amacıyla kemer kullanılmıştır.

Şekil 4.68’de ise transparan dantel bir görüntüye sahip olan tulum, göğüs ve basen bölgesinde işleme ile kamufle sağlanmış, saten kumaştan tasarlanmış ceket ile tamamlanmıştır. Belde kemer görüntüsünde kullanılan takı zemin ile zıtlık oluşturduğundan dikkat çeken bir haldedir. Bel takısında ritim ve denge söz konusudur. Bel takısı ile aynı tonda seçilen ayakkabı ile bütünlük sağlanmıştır.



Şekil 4.69: Züheyr Murad, 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2014-couture/zuhair-murad/slideshow/collection#4>].

Şekil 4.69’da görüldüğü gibi dış giyim formunda kurgulanmış elbise yer almaktadır. Görünüm iki renk ile oluşturulmuştur. Kıyafetin rengi ile düğme, kemer ve ayakkabı rengi kontrast durumdadır. Elbisenin kapanması ön kruvaze pat üzerindeki ilik-düğmeler yardımıyla sağlanmıştır. Düğme renkleri ile aynı tonda seçilmiş iki yaprak görüntüsünün belin ön merkezinde konumlanmasıyla oluşmuş metal kemer, görünümün odağındadır. Bununla birlikte metal renk görüntüsünün verildiği ayakkabı ile görünüm zenginleştirilmiştir. Takı/mücevher kıyafetin tamamlayıcısı durumundadır.



Şekil 4.70: Züheyr Murad, 2014 İlkbahar Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2014-couture/zuhair-murad/slideshow/collection#41>].

Şekil 4.70’de görüldüğü gibi ten rengine yakın bir tonda seçilmiş olan hayal tül, vücudun göğüs ve basen bölgesine kadar yine ten rengi bir astar ile astarlanmıştır. Astarın oluşturduğu ton farklılığı ile kıyafet üzerindeki geçiş belirginleşmiştir. Hayal tül üzerindeki işlemler ve kontrast renkteki simetrik detaylarla birlikte renk çeşitliliği arttırılmıştır. Bütün olarak bakıldığında basen bölgesindeki işleme yoğunluğu etek ucunda da yer almaktadır. Diz bölgesinde azalmış olması dağılımda boşluk-doluluk ilişkisine yer verildiğini açıkça göstermektedir. Bununla birlikte bel kısmındaki beli çevreleyen, merkezden bakıldığında simetrik bir formda olan kemer yer almaktadır. Elbisenin işleme detaylarıyla birlikte bakıldığında bel hattını açığa çıkaran bu takı/mücevher ürünü kıyafete tamamlayıcılık katmıştır. Bu açıdan bakıldığında takı/mücevher ve elbise ilişkisinde takı/mücevher tamamlayıcı görevdedir.

4.9 MOSCHINO

1983 yılında Franco Moschino tarafından kurulmuş olan marka, giyim, deri, aksesuar ve ayakkabı alanlarında modanın öncü markalarından biridir. Takı ve kıyafet alanlarında aktif olarak faaliyet göstermesi bu etkileşimi iyi yansıtan örneklerden biri olmasına yol açmıştır.



Şekil 4.71: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#1>].

Şekil 4.71’de görüldüğü gibi iç bedende desenli bluz üzerine ceket ve etek takım bulunmaktadır. Ceket yaka, pat, kol ağzı manşet ve cep kapakları kontrast renktedir. Bununla birlikte alt etekte cep kapakları kontrast renkte yer almaktadır. Pat üzerinde, cep kapaklarda ve kol manşet ortalarında mücevher görünümlü aksesuarlar yer almaktadır. İlgi çekici olan ise bir tekstil ürünü üzerine monte edilmiş olmalarıdır. Bununla birlikte aynı mücevher ürünü birebir boyutlarıyla küpe olarak kullanılmıştır. Bel hattında ise mekanizması olan bir kemer yer almaktadır. Ayakkabıların üzerinde kıyafet ve küpeler ile aynı renklerde seçilmiş metal aksesuarlı ayakkabı yer almaktadır. Kullanılan mücevher ürününün hem takı olarak hemde kıyafetin bir yardımcı malzemesi olarak kullanılması takı/mücevher ve moda ilişkisine örnek oluşturmuştur. Takı/mücevher kıyafetin belirleyicisi konumunda yer almaktadır.



Şekil 4.72: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#2>].

Şekil 4.72’de görüldüğü gibi uzun bir dış giyim ürününü andıran uzun kol ve uzun boy bir elbise kurgulanmıştır. Elbisenin en önemli özelliği yaka detayındaki kruvaze kapamasıdır. Bununla birlikte ön bedende altı adet takı/mücevher ürünü olan düğme kullanılmıştır. Aynı formların kulaktaki halinin küpe olmasıyla birlikte tekstil ürününün süsleyici elamanı olan düğme, malzeme anlamında ilişki içindedir. Takı/mücevher ürünü kıyafetin tamamlayıcısı konumunda yer almıştır. Öyle ki elde tutulan çanta ile görünümün genelinde kullanılan iki renk hakimiyeti tamamlanmıştır.



Şekil 4.73: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#5>].

Şekil 4.73’de görüldüğü gibi askılı bir siyah elbise ile elbisenin üst kısmında yer alan mutfak ürünlerinden çatal, kaşık ve bıçak kullanılarak sürreal bir kıyafet örneği sergilenmiştir. Mücevher/ takının bir ifade aracı olmasının örneği sayılabilir durumdadır. Bu mutfak ürünlerinin tasviri olan takı/mücevher ürünleri bedene simetri göz önünde bulundurularak yerleştirilmiştir. Bununla birlikte simetrinin bozulduğu tek kısım belde görülen birden fazla malzemeden oluşan kemerdur. Görünümün tamamında iki renk birlikteliği hakimdir. Bu azlık bilinci ile odak noktası daha anlaşılır durumdadır. Ayakkabıda ise aynı ürünün form verilerek, ayakkabı formuna dönüştürülmüş hali görülmektedir. Aynı doğrultuda küpe olarak tercih edilen obje, kıyafeti tamamlayan öğeler ile aynı form ve metal renk tonundadır. Küpeye uygun forma getirilebilmesi ve taşınabilir olma özelliğinden dolayı daha küçük formda kurgulanmıştır. Ancak ergonomi olarak incelendiğinde objenin uçlarının sivri olması ergonomik olarak pek uygun olmayacaktır. Görünümün tamamı incelendiğinde kıyafet ve takı/mücevher ürününün birbirinin tamamlayıcısı olduğu ortaya çıkmaktadır. Kıyafet ve takı birlikteliğini, kullanmış olduğu imgesel sembolleri aynı anda bir süsleme unsuru olarak kıyafette kullanmayı tercih ederken, aynı materyali küpe olarak da aynı kıyafette görselleştirmektedir.



Şekil 4.74: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#5>]

Şekil 4.74’de görüldüğü gibi üst bedende tepsi formunda giyilebilir takı örneği sunulmuştur. Bir mutfak gereci olan tepsinin göğüs kısmında yer alan kaselerle büstiyer formunu alması takının sürrealist ve giyilebilir takı örneğine katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte tüm odak noktası üst bedendedir. Bu sebeple alt beden yalnızca pantolon olarak seçilmiştir. Dirsek üzerine kadar uzanan eldivenlerle giyilebilir takının giyimsel yönüne olumlu yönde katkı sağlanmıştır. Bununla birlikte ayakkabılarda kıyafeti oluşturan iki rengin kullanılması bütünlük oluşturmuştur. Giyilebilir takı/mücevher görünümün belirleyicisi konumundadır.



Şekil 4.75: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.
[[https:// www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#9](https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#9)].



Şekil 4.76: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.
[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#19>].

Şekil 4.75’de görüldüğü gibi kruvaze kapama, kemerli, uzun kollu bir tulum yer almaktadır. Tulum için tercih edilen kumaşta grafik baskı yer almaktadır. Aynı zamanda grafik baskıda yer alan figürlerin her iki kulakta küpe olarak metal formları ile karşılaşılmaktadır. Takı/mücevher olarak incelendiğinde objelerin büyüklüğü ve gerçekçiliği kıyafetin üzerindeki grafikler ile uyum içerisinde olduğunu göstermektedir. Görünümde takı/mücevherin hem belirleyici hemde tamamlayıcı rolü üstlendiği görülmektedir.

Şekil 4.76’da görüldüğü gibi straplez ve diz boyunda kendinden desenli tül bir elbise yer almaktadır. Göğüs, bel ve basen bölgesinde saten şerit ile oluşturulmuş fiyonk şeklinde aksesuarlar bulunmaktadır. Pazulara kadar uzanan eldiven ile kıyafette bütünlük sağlanmıştır. Başın tamamını kaplayan bir form ile günlük hayata uygun olmayan bir defile takı/mücevher ile görünüm zenginleştirilmiştir. Tüm odak noktası baş takısında yer almaktadır. Baş takısı görünümün belirleyicisi konumundadır.



Şekil 4.77: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#23>].

Şekil 4.77’de görüldüğü gibi üst kısmı düz kesimden oluşup, etek kısmı şifon kumaş kullanılarak boyut kazandırılmış uzun kollu, diz boyunda bir elbise kurgulanmıştır. Kumaşın yüzeye hacim kazandırma özelliği kullanılarak yer yer toplanıp tutturularak, yeni form birliktelikleri denenmiştir. Kıyafetin en önemli parçaları şüphesiz, boyunca yer alan yaka görüntüsü verilmiş takı/mücevher ürünüdür. Kıyafetin kesinlikle belirleyicisi konumunda yer almaktadır. Hacim duygusunun yüksek oranda verildiği yapıda kıyafet renk tonuyla olan zıtlıktan dolayı da belirleyicilik özelliği artmıştır. Boyun ve her iki kol ağzında yer alan metal takı/mücevher ürünleri aynı zamanda takının giyilebilir özelliğini anımsatmaktadır. Bununla birlikte renk tonlarındaki zıtlıktan dolayı odak takı/mücevherdedir. Ayakkabıda da aynı zıtlık ve materyal birliktelikleri söz konusudur. Takı/mücevher görünümünün belirleyicisi konumunda yer almaktadır.



Şekil 4.78: Moschino, 2022 Güz Koleksiyonu.

[<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#23>].

Şekil 4.78’de görüldüğü gibi klasik bir görüntüde yer alan ceket ve etek birlikteliği görülmektedir. Ceket içerisinde herhangi bir tekstil ürününe ihtiyaç duyulmamış ve görsel bütünlük takı/mücevher ürünü ile sağlanmıştır. Mücevher takı ürünü tekrarlar ile oluşturulmuştur. Her iki kulakta kullanılan küpe ile takı/mücevher birlikteliği sağlanmıştır. Cekette düğme olarak kullanılan mücevher ürünü ayna formunda yer almaktadır. Takı/mücevher görünümün belirleyicisi konumunda yer almaktadır.

5. SONUÇ

“Moda ve Taki Mücevher Etkileşiminin 19. ve 20. Yüzyıl Bağlamında İrdelenmesi” konulu tezin temel bulgularını kısaca ifade etmek gerekirse; moda ve takı/mücevher etkileşiminin 19. ve 20. yüzyıllarda önemli bir evrim geçirdiğini göstermektedir. Bu araştırma, moda ve takı/mücevherin birbirini nasıl etkilediğini ve bu etkileşimin zaman içinde nasıl değiştiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu tezin temel bulguları ve sonuçları şu şekilde sıralanmaktadır:

Tarih boyunca moda ve takı/mücevher arasında yakın bir ilişki olduğu görülmüştür. Takı/mücevher, insanların sosyal statüsünü gösterme, kişisel ifade ve estetik tercihlerini yansıtmaya amacıyla kullanılmıştır. Moda ise bu süreçte önemli bir rol oynamış ve takı/mücevher trendlerinin oluşmasına katkıda bulunmuştur.

19. yüzyılda mücevherlerdeki değişim, endüstriyel devrim ve yeni üretim teknikleriyle birlikte hız kazanmıştır. Takı/mücevher, daha erişilebilir hale gelmiş ve daha geniş bir kitleye ulaşmıştır. Bu dönemde, mücevherlerde kullanılan materyallerde ve tasarımlarda büyük çeşitlilik görülmüştür.

20. yüzyılda ise moda ve mücevher etkileşimi daha da derinleşmiştir. Art Nouveau ve Art Deco gibi dönemler, takı/ mücevher tasarımlarında yeni ve yenilikçi yaklaşımları beraberinde getirmiştir. Moda dünyasındaki trendler, takı mücevher tasarımcılarını etkilemiş ve onlara yeni ilham kaynakları sunmuştur.

Teknolojik ilerlemeler, 20. yüzyılda mücevher üretim sürecini dönüştürmüştür. Mekanik üretim yöntemleri ve yeni malzemeler, tasarımcılara daha fazla esneklik ve yaratıcılık imkanı sunmuştur. Bunun sonucunda, daha modern ve deneysel takı mücevherler ortaya çıkmıştır.

Sonuçlar ayrıca, moda ve takı mücevher etkileşiminin kültürel ve toplumsal değişimlerle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Savaşlar, ekonomik dalgalanmalar ve toplumsal hareketler gibi faktörler, moda ve takı mücevher tasarımlarını etkilemiş ve değişimlere yol açmıştır. Bu dönemlerde, daha sade ve minimalist tasarımların yanı sıra daha gösterişli ve abartılı mücevherlerin de popüler olduğu görülmüştür.

Araştırma, moda ve mücevher etkileşiminin sadece bir şekil ve stil değişimi olmadığını, aynı zamanda kültürel ve sembolik bir anlam taşıdığını göstermiştir. Takı mücevherler, kişilerin kimliklerini ifade etme ve toplumda aidiyet duygusu yaratma aracı olarak kullanılmıştır.

Moda ise bu süreçte belirli bir zaman dilimindeki sosyal, politik ve ekonomik durumu yansıtan bir gösterge olmuştur.

Araştırmaya göre, moda ve takı mücevher etkileşiminin günümüzde de hala devam ettiğini göstermektedir. Günümüzde takı mücevher tasarımları, moda trendlerinden etkilenmekte ve bunlara uyum sağlamaktadır. Bu etkileşim, moda endüstrisindeki hızlı değişimlerle birlikte takı mücevher sektörünün de yeniliklere açık olmasını gerektirmektedir.

Görüldüğü üzere moda ve mücevher etkileşimi geçmişten bugüne önemini korumaktadır. Bu etkileşim, tasarım, üretim, tüketim ve toplumsal anlam düzleminde birçok boyutta incelenmeye değerdir. Bu tezin bulguları, moda ve takı mücevher etkileşiminin derinliğini ve çeşitliliğini vurgulayarak gelecekte yapılacak araştırmalara yol gösterici olabilir.

“Moda ve Takı/Mücevher Etkileşiminin 19. ve 20. Yüzyıl Bağlamında İrdelenmesi” konulu bu tez, moda ve mücevher arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin zaman içindeki değişimlerini anlamak için bir temel oluşturmuştur. Geçmişten bugüne moda ve mücevher bugüne önemini korumuştur. Bu etkileşim, tasarım, üretim, tüketim ve toplumsal anlam düzleminde birçok boyutta incelenmeye değerdir. Bu tezin bulguları, moda ve takı mücevher etkileşiminin derinliğini ve çeşitliliğini vurgulayarak gelecekte yapılacak araştırmalara yol gösterici olabilir.

Bu çalışma, moda ve takı/mücevher etkileşiminin sadece geçmişe odaklanmakla kalmayıp, günümüz ve gelecek trendlerini de değerlendirmeyi hedeflemiştir. Moda ve takı mücevher sektörleri, teknolojik gelişmeler ve küreselleşme gibi faktörlerle sürekli bir dönüşüm içindedir. Bu dönüşüm, yeni materyallerin kullanımı, sürdürülebilirlik, dijital tasarım ve üretim gibi alanlarda yenilikleri beraberinde getirmektedir.

Moda ve takı/mücevher etkileşimini daha da derinlemesine anlamak için farklı perspektifler ve yeni araştırma alanları keşfedilmelidir. Örneğin, sürdürülebilirlik ve etik değerlerin moda ve takı/mücevher tasarımlarına etkisi incelenebilir. Ayrıca, dijital teknolojilerin moda ve takı/mücevher üretimindeki rolü ve gelecekteki eğilimler de araştırılabilir.

Bu tezin bulguları, moda ve takı/mücevher sektöründeki tasarımcılar, üreticiler ve tüketiciler için önemli bir kılavuz niteliği taşımaktadır. Moda ve takı/mücevher etkileşimi, ilham kaynakları, trend takibi ve pazarlama stratejileri gibi alanlarda değerlendirilebilir. Bu araştırma, sektördeki paydaşlara bilgiler sunarak daha bilinçli kararlar almayı sağlayabilir.

Sonuç olarak, "Moda ve Takı/Mücevher Etkileşiminin 19. ve 20. Yüzyıl Bağlamında İrdelenmesi" konulu bu tezin, moda ve takı/mücevher arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin zaman içindeki değışimlerini anlamak için önemli bir çalışma olduğu düşünölmektedir. Aynı zamanda araştırmacılar için yol gösterici bir yönü olması temenni edilmiştir.



REFERANSLAR

- Anonim, (2023a). Jewelry of the 1990s: A Transitional Era. Jack Weir & Sons Beverly Hills.
<https://jackweirandsons.com/blogs/news/1990s> Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2023.
- Anonim, (2023b) Earrings& More 90s Jewellery Trends: How to wear Them Now. Shiels.
<https://www.shiels.com.au/blog/90s-jewellery-trends-earrings> Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2023.
- Anonim, (2022). Fashion Trend: Definition & Meaning. *Tutorialspoint*.
<https://www.tutorialspoint.com/fashion-trend-definition-and-meaning> Erişim Tarihi: 11 Haziran 2023.
- Anonim, (2020a). The Big Trend Report 2020: 12 Fashion Trends For Spring / Summer. *L'officiel*, <https://www.lofficielbaltic.com/en/fashion/the-big-trend-report-2020-12-fashion-trends-for-spring-summer> Erişim tarihi: 17 Haziran 2023.
- Anonim, (2020b). 2020's Biggest Fashion Trends Reflect A World In Crisis. *CNN Style*.
<https://edition.cnn.com/style/article/2020-biggest-fashion-trends-reflect-a-world-in-crisis/index.html> Erişim Tarihi: 28 Haziran 2023.
- Anonim, (2014). The Six Eras of Antique Jewelry. Estate Diamonds Jewelry.
<https://www.estimatediamondjewelry.com/the-five-eras-of-antique-jewelry/> Erişim Tarihi: 1 Temmuz 2023
- Bayburtlu, Ç., Öznaz, D., İşgören, A. N., & Acar Büyükpehlivan, G. (2022). "Pera Palas'ta Gece Yarısı adlı Türk dizisinde ki kadın karakterlerin kostüm analizleri". TÜRKSOY Etno-Moda Haftası" Etkinlikleri çerçevesinde düzenlenen Türk Dünyasında Kadın ve Moda Uluslararası Sempozyumu. 5-6 Ekim 2023. (16-27).
- Bayburtlu, Çimen; İşgören, Ayşe Nuriye. "Prada SS 2018 Koleksiyonu Örneğinde Pop Sanat İlişkisi". *İdil Dergisi*, 83 (2021 Temmuz): s. 985–1002. doi: 10.7816/idil-10-83-01
- Choudhary, R. (2020), Evolution Of Jewellery. The Diamond Talk.
<https://thediamentalk.in/evolution-of-jewellery/> Erişim Tarihi: 2 Temmuz 2023.
- Cole, D. J., & Deihl, N. (2015). *The History of Modern Fashion*. Hachette UK.
- Davis, F. (1997). *Moda, Kültür ve Kimlik*. (Ö. Arıkan, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Emine, K. O. C. A., Fatma, K. O. Ç., & Özlem, K. A. Y. A. (2011). Kostüm Tasarımcılarının Tasarım Sürecinde Karşılaştıkları Problemler. *Vocational Education*, 6(2), 53-65.
- Ertürk, N. (2011). “Moda Kavramı, Moda Kuramları ve Güncel Moda Eğilimi Çalışmaları”. *Art-e Sanat Dergisi*, 4(7), 1-32.
- Escalanta, B. (2023). 70s Fashion: 25 Most Iconic Looks That Defined the Decade. The VOÜ. <https://thevou.com/fashion/70s-fashion/> Erişim Tarihi: 12 Haziran 2023
- Fogg, M. (2014). *Modanın Tüm Öyküsü*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 223-451.
- Güngör, M. (2013). Giyim Kültürü ve Giysiye Sahip Olma Arzulari: Giyim Mandalasi. *Ekev Akademi Dergisi*, 54, 205-211.
- Kalan, Ö. (2014). Foucault’un Biyopolitika Kavramı Bağlamında Moda ve Beden: Vouge Dergisi Üzerinden Bir Söylem Analizi. *Selçuk İletişim*, 8(3), 140-162.
- Kawamura, Y. (2016). *Moda-loji*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s. 16,47,120.
- Kennedy, A., Stoehrer, E. B., & Calderin, J. (2013). *Fashion Design, Referenced: A Visual Guide To The History, Language, And Practice of Fashion*. Rockport Pub. Chicago
- Kindersley, D. (2012). *Fashion: The Definitive History of Costume and Style*. New York.
- Marcketti, S. B., & Tortora, P. G. (2015). *Survey of Historic Costume*. New York.
- Misiorowski, E. B. (2001). Jewelry of the 1990s. GIA’s2001 Traveling Extension Classes and Seminars. *Gems & Gemology*, Winter 2000, Volume 36, No. 4 <https://www.gia.edu/gems-gemology/winter-2000-jewelry-1990s-misiorowski> Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2023.
- Misiorowski, E. B. (1990). Jewelry of the 1980s: A Retrospective. *Gems & Gemology*, 26(1), 76-93.
- Monet, D. (2022). “Fashion History: Women’s Clothing of the 1950s”. *Bellatory*. <https://bellatory.com/fashion-industry/Fashion-History-Womens-Clothing-of-the-1950s> Erişim Tarihi: 18 Şubat 2023

- Morton, S., J. (2020). "1950s Fashions: Mid-Century Clothing Styles". *FamilySearch*.
<https://www.familysearch.org/en/blog/1950s-fashions> Erişim Tarihi: 19 şubat 2023
- Reddy, K. (2020). "1920-1929 Womenswear". *Fashion History Timeline*.
<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1920-1929/> Erişim Tarihi: 19 şubat 2023
- Reddy, K. (2020). "1960-1969 Overview". *Fashion History Timeline*
<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1960-1969/> Erişim Tarihi: 19 şubat 2023
- Reddy, K. (2020). 1990-1999. *Fashion Histort Timeline*.
<https://fashionhistory.fitnyc.edu/1990-1999/> Erişim Tarihi: 13 Haziran 2023.
- Öner, İ. (2020). "Takı Sanatında Çağdaş Yaklaşımlar." Yüksek Lisans Tezi. Kıbrıs: Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı.
- Salessyy, H. (2022). The Key Fashion Trends To Know For Fall 2022. (Çev. Anissa Agrama). *Vogue/France*. <https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023> Erişim Tarihi: 29 Haziran 2023.
- Salessyy, H. (2022). The Ultimate Fashion Trends To Know For Fall 2022. (Çev. Nafiseh Soolari). *Vogue/France*. <https://www.vogue.fr/fashion/galerie/fashion-trends-fall-winter-2022-2023> Erişim Tarihi: 29 Haziran 2023.
- Seymour, S. (2008). *Fashionable technology: The intersection of design, fashion, science, and technology*. New York: Springer.
- Thomas, H. (2021). "Women's Fashion History Through Newspapers: 1921-1940". *Headlines & Heroes*. <https://blogs.loc.gov/headlinesandheroes/2021/07/womens-fashion-history-through-newspapers-1921-1940/> Erişim Tarihi: 17 şubat 2023.
- Thomas, S. A. (1987). "Modern" Jewelry: Retro To Abstract". *Gems & Gemology*, 3.
- Trochu, E. (2020). These Are The Key Fasihion Trends For Fall 2020-2021
<https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021>
Erişim Tarihi: 13 Haziran 2023.
- Trochu, E. (2021). Karl Lagerfeld's Iconic Chanel Style in The 1980s. *Vogue/France*.
<https://www.vogue.fr/fashion/galerie/karl-lagerfelds-iconic-chanel-style-in-the-1980s> Erişim Tarihi: 13 Haziran 2023.

- Türe, Altan (2011). Orta Çağ'dan Günümüze Batı Dünyasının Takıları, İstanbul: İstanbul Kuyumcular Odası Yayınları.
- Wolf, T. L. (1989). Women Jewelers of the British Arts and Crafts Movement. *The Journal of Decorative and Propaganda Arts*, 14, 28-45.
- Vogue/France. <https://www.vogue.fr/fashion/article/best-fashion-trends-fall-winter-2020-2021> Erişim Tarihi: 28 Haziran 2023.
- Yeşilmen, N. (2018). Takının Tarihsel Gelişim Süreci ve 21. Yüzyılda Takı Anlayışı: Seramik-Metal Kili ile Çağdaş Takı Yorumlamaları. Sanatta yeterlilik Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı.
- URL 1: Anonim, A History of Jewellery. V&A. <https://www.vam.ac.uk/articles/a-history-of-jewellery> Erişim Tarihi: 1 Temmuz 2023
- URL 2: Anonim, Edwardian Jewelry: 1901-1915. Antique Jewelry University. <https://www.langantiques.com/university/edwardian-jewelry-1901-1915/> Erişim Tarihi: 2 Temmuz 2023
- URL 3: Anonim, “Origin of Jewellery Design”. *Smart Arts*. <https://smartartsjewellery.com/knowledge/jewelry-history/> Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2023
- URL 4: Anonim, “Evolution of Jewelry Trends In the Last Five Decades”. *Fashion Era*. <https://fashion-era.com/jewelry/jewelry-trends> Erişim Tarihi: 13 Temmuz 2023